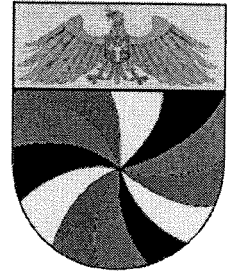

Agenția Națională
pentru Reglementare în Energetică a Republicii Moldova
Национальное Агентство По Регулированию в Энергетике Республики Молдова
str. Columna, nr. 90, MD-2012 Chișinău, Tel. 022 852 901 Fax: 022 852 900,
<http://www.anre.md>, anre@anre.md

Nr. 014/1283 din 21 .11. 2017

**Domnului Președinte
Andrian CANDU
Parlamentul Republicii Moldova**

Stimate Domnule Președinte,

Prin prezenta, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE), vă prezintă spre informare, Raportul privind activitatea ANRE pentru perioada anului 2016.

Cu respect,

**Tudor COPACI,
Director General
Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică**

Anexă: 119 file

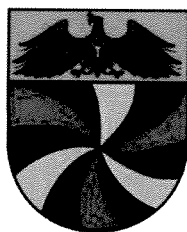
SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	<u>2212</u>
" <u>24</u> "	<u>11</u> 20 <u>17</u>
Ora	_____

R A P O R T

privind activitatea

Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică

în anul 2016

ANRE
Agenția Națională pentru Reglementare
în Energetică

1. Statutul și rolul ANRE	3
2. Evoluția sectoarelor reglementate de către ANRE	5
2.1. Sectorul energie electrică	5
2.2. Sectorul energie termică.....	17
2.3. Sectorul gazelor naturale	22
2.4. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare	29
2.5. Piața produselor petroliere	31
3. Activitatea normativă.....	41
4. Calitatea serviciilor de distribuție a energiei electrice în anul 2016.....	50
4.1. Continuitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor	51
4.2. Indicatorii garanțați de continuitate în alimentarea cu energie electrică .	57
4.3. Soluționarea problemelor legate de calitatea energiei electrice furnizate.	58
4.4. Calitatea relațiilor dintre operatorii rețelelor de distribuție și consumatorii finali de energie electrică.....	60
5. Protecția consumatorilor	62
5.1. Sectorul energie electrică	64
5.2. Sectorul gazelor naturale	69
5.3. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare	71
5.4. Sectorul energie termică.....	73
5.5. Serviciul Linia Verde.....	74
6. Reglementarea tarifelor	76
6.1. Activitățile de actualizare a tarifelor.....	76
6.2. Tarifele la gazele naturale	77
6.3. Tarifele la producerea energiei electrice, energiei termice și de livrare a energiei termice consumatorilor finali	79
6.4. Tarifele la energia electrică.....	81
7. Licențiere	83
8. Aspecte juridice privind actul de reglementare.....	89
9. Activitatea de control	93
10. Executarea Bugetului	97

11. Cooperarea internațională.....	99
Anexe.....	102

Cuvînt de deschidere

În anul 2016, activitatea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (ANRE) s-a axat pe elaborarea mecanismelor de implementare a prevederilor cuprinse în legile cu privire la energia electrică și la gazele naturale și care urmăresc liberalizarea deplină a piețelor energetice din Republica Moldova în corespundere cu pachetul energetic european III.

În acest scop, ANRE a aprobat anul precedent un program nou de reglementări pentru perioada 2016 – 2018 care reprezintă, în fapt, o Foaie de Parcurș pentru implementarea legilor sus-menționate și armonizarea actelor de reglementare naționale în domeniul energetic cu normele Uniunii Europene. Acest program prevede elaborarea și aplicarea a peste 60 de acte de reglementare noi și acte revizuite.

O altă prioritate a ANRE a fost elaborarea și aplicarea, din data de 31 mai 2016, a unui nou mecanism de stabilire a prețurilor de comercializare cu amănuntul la produsele petroliere principale. Acest mecanism prevede o corelare directă a prețurilor la benzină și motorină pe piața internă cu evoluția cotațiilor bursiere regionale și internaționale. Aplicarea acestui mecanism va aduce, pe termen mediu și lung, la stimularea concurenței între operatorii de pe piață, la sporirea eficienței activității acestora și eliminarea practicilor abuzive de formare a prețurilor la carburanți.

Anul 2016 a fost unul foarte important pentru ANRE nu doar din perspectiva activității interne, dar și a celei externe. Astfel, Agenția a obținut statutul de membru observator al Consiliul Reglementatorilor Europeni în domeniul Energiei. Datorită acestei cooperări, ANRE va fi reprezentată în relația cu statele membre și cu instituțiile Uniunii Europene. De asemenea, Agenția va beneficia de experiență și cele mai bune practici europene în reglementarea sectorului energetic, ceea ce va ajuta la armonizarea actelor de reglementare cu normele UE în acest domeniu. Totodată, reprezentanții ANRE vor avea posibilitatea să participe mai activ la implementarea conceptului de Uniune Energetică și la promovarea intereselor Republicii Moldova în realizarea acestui proiect.

În încheierea acestei scurte prezentări a activității noastre, menționăm că echipa ANRE va lucra și în continuare la liberalizarea deplină a piețelor de energie

electrică și gaze naturale din Republica Moldova, fapt care va aduce, în final, și beneficii directe pentru toți cetățenii țării.

Totodată, pentru Agenție este primordial să protejeze drepturile și interesele legitime ale consumatorilor. În acest sens vom depune toate eforturile pentru a stabili tarife corecte, care să contribuie la asigurarea fiabilității serviciilor reglementate către consumatori, cu cheltuieli minime justificate și utilizare eficientă a capacităților de producție.

Consiliul de Administrație al ANRE

1. Statutul și rolul ANRE

Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică este o autoritate publică centrală de reglementare și monitorizare a sectoarelor din domeniul energetic și al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, cu personalitate juridică, independentă decizional, organizatoric și funcțional, sub control parlamentar. Obiectul de activitate îl constituie elaborarea, aprobarea și monitorizarea aplicării ansamblului de reglementări obligatorii la nivel național necesar funcționării sectorului și pieței energiei electrice, termice, gazelor naturale, produselor petroliere și serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare în condiții de eficiență, concurență, transparență și protecție a consumatorilor, precum și de a promova utilizarea la consumatorii finali a surselor regenerabile de energie.

Finanțarea cheltuielilor curente ale ANRE este asigurată integral din contul plăților regulatorii și a altor surse prevăzute de lege. ANRE stabilește mărimea plăților regulatorii pentru anul următor la un nivel suficient să acopere cheltuielile necesare pentru asigurarea activității sale în conformitate cu legea, în baza estimărilor volumelor de energie electrică, de gaze naturale și ale volumelor de produse petroliere principale și de gaze lichefiate importate pentru anul următor, prezentate de către titularii de licențe. Mărimea plăților regulatorii percepute de ANRE în anul 2016 a constituit 0,09%.

Principalele atribuții conferite prin legislația primară sunt:

- elaborarea și aprobarea regulamentelor, metodologiilor și altor acte normative din domeniul energetic și al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;
- supravegherea sectoarelor din domeniul energetic, de alimentare cu apă și de canalizare și modalitatea în care întreprinderile din aceste sectoare respectă actele normative în domeniu;
- promovarea, monitorizarea și asigurarea concurenței loiale în sectoarele reglementate;
- eliberarea licențelor pentru desfășurarea activităților autorizate pe piețele de energie și în domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;

- monitorizarea și controlul, în modul și în limitele stabilite de legile speciale, a respectării de către titularii de licențe a condițiilor stabilite pentru desfășurarea activităților autorizate;
- modificarea, suspendarea temporară și retragerea licențelor în cazurile și conform procedurii prevăzute de legile speciale;
- promovarea politicii tarifare adecvate, care corespund principiilor economiei de piață, astfel încât să fie asigurată în egală măsură protecția drepturilor consumatorilor finali și profitabilitatea întreprinderilor din sectorul energetic și al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;
- supravegherea respectării principiului „eficiență maximă la costuri minime” de către întreprinderile din sectorul energetic și al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare la calculul tarifelor pentru activitățile reglementate și prezentarea spre aprobare a acestora;
- promovarea protecției drepturilor și a intereselor legale ale consumatorilor, exercitarea controlului privind modul de respectare a drepturilor consumatorilor, examinarea petițiilor și consumatorilor și soluționarea neînțelegerilor dintre consumatori și furnizori, în limita competențelor.

Agencia este condusă de un Consiliu de administrație, organ colegial alcătuit din 5 directori. Hotărârile Consiliului de administrație se adoptă cu votul majorității membrilor acestuia.

Ședințele Consiliului de administrație se convoacă de către directorul general sau la solicitarea a doi directori ai Consiliului. Procedura de organizare și desfășurare a ședințelor Consiliului de administrație și procedura de efectuare a lucrărilor de secretariat se stabilesc printr-un regulament aprobat de Consiliu.

2. Evoluția sectoarelor reglementate de către ANRE

2.1. Sectorul energie electrică

Conform datelor privind dinamica fluxurilor de energie în rețelele electrice, pe parcursul anului 2016, operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorii rețelelor de distribuție și furnizorii de ultimă opțiune au procurat energie electrică în volum de 4 035,7 mil. kWh, cu 0,4 % mai puțin decât în anul precedent, iar consumatorilor, exceptând consumatorii care au făcut uz de eligibilitate, le-a fost livrat cu 0,35 % mai puțin decât în anul 2015, în total 3 603,4 mil. kWh. (Tabelul nr. 1).

Tabelul 1. Cantitățile de energie electrică procurată și livrată consumatorilor* (2001-2016)

Indicii	Unitatea de măsură	2001	2005	2010	2014	2015	2016	Modificări			
								2015/2014		2016/2015	
								Suma	%	Suma	%
1. Cantitatea de energie electrică procurată - total	mil. kWh	3 194,8	3 359,5	3 835,7	4 034,7	4 050,4	4 035,7	+15,7	+0,4	-14,7	-0,4
	mil. lei	1 161,6	1 180,1	2 905,5	4 265,4	5 383,3	4 572,8	+1 118	+26,2	-810	-15,0
2. Prețul mediu de procurare a energiei electrice	bani/kWh	36,36	35,13	75,75	105,72	132,91	113,31	+27,2	+25,7	-19,6	-14,7
3. Cantitatea de energie electrică livrată consumatorilor - total	mil. kWh	2 166,0	2 585,0	3 229,2	3 553,3	3 616,2	3 603,4	+62,9	+1,8	-12,8	-0,35
	mil. lei	1 376,4	1 943,1	4 320,4	5 573,6	6 066,6	7 036,6	+493,0	+8,9	+970,0	+16,0
4. Tariful mediu de livrare a energiei electrice (fără TVA)	bani/kWh	63,55	75,17	133,80	156,86	167,76	195,28	+10,9	+6,9	+27,5	+16,4

* datele din tabel nu includ consumatorii care au făcut uz de statutul de consumator eligibil.

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Din cantitatea totală de energie electrică necesară de a fi procurată pentru necesitățile Republicii Moldova de 4 101,4 mil. kWh, inclusiv pentru consumatorii care au făcut uz de statutul de consumator eligibil, doar 754,6 mil. kWh a fost produsă și livrată în rețea de producătorii interni, ce constituie doar 18,4 % din total, restul necesităților de 3 346,8 mil. kWh fiind asigurat din import și de CTE Moldovenească (Figura nr. 1).

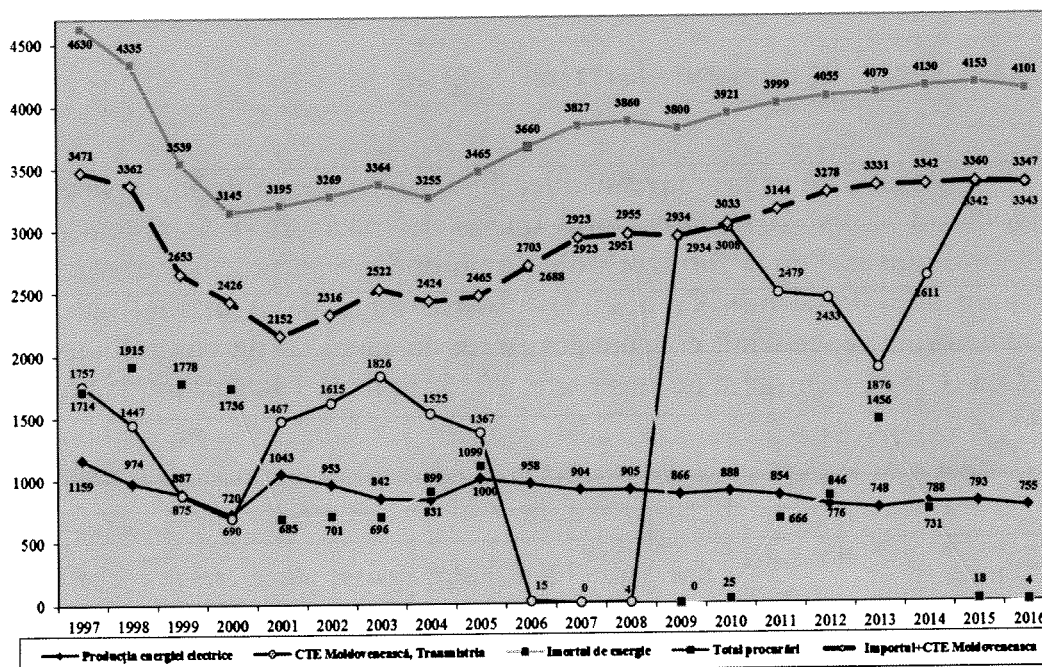

Figura 1. Evoluția producerii, importului și procurărilor de energie electrică în perioada 1997-2016, mil. kWh

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Cantitatea de energie electrică produsă în anul 2016, de 754,6 mil. kWh, este în diminuare cu 38 mil. kWh (4,8 %) față de cea produsă în anul anterior (2015), dar și este cu 13 % sub nivelul mediu anual de producere a energiei electrice, înregistrat în ultimii 15 ani (figura nr. 2).

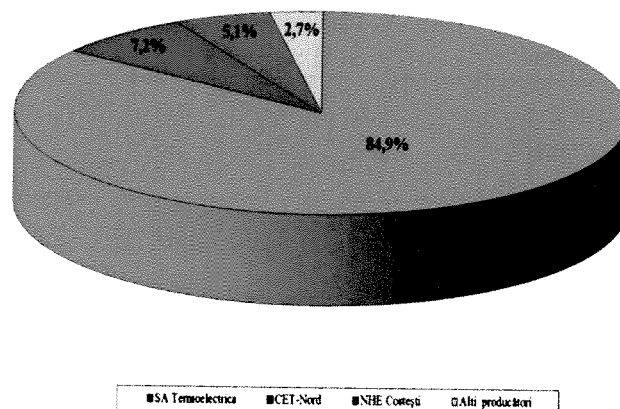

Figura 2 - Structura producerii energiei electrice în anul 2016, %

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

În secțiune pe producători, notăm că în anul 2016 diminuarea cantității totale de energie electrică produsă a avut loc din cauza reducerii producției de energie electrică la centralele electrice cu termoficare. Astfel, cantitatea de energie electrică produsă de S.A. „Termoelectrica” a constituit 640,6 mil. kWh, mai mică cu 29,8 mil. kWh (4,5%) față de producția de energie electrică din anul precedent (670,5 mil. kWh). În ceea ce privește S.A. „CET-Nord”, se atestă o creștere a producției de energie electrice cu 1,4 mil. kWh sau cu 2,6% comparative cu anul 2015.

În același timp, Î.S. „NHE Costești” și-a diminuat substanțial producția de energie electrică (cu 22,4 % sau 11,1 mil. kWh), după o descreștere de 14,6 % sau 8,5 mil. kWh în anul anterior 2015 , în legătură cu nivelul scăzut al apei la barajul Costești-Stînca. Cantitatea de energie electrică în cuantum de 20,7 mil kWh produsă și livrată în rețea de alți producători interni, cum ar fi combinatele de zahăr în cadrul surselor proprii de generare sau producerea energiei electrice din diferite surse de energie regenerabilă, a crescut cu 1,4 mil. kWh, sau cu 7,2 %. (tabelul nr. 2).

Tabelul 2. Producția și procurările de energie electrică în perioada anilor 2001-2016

Indicii	2001	2005	2010	2014	2015	2016
Producția de energie electrică (livrată de la liniile electrice de plecare) – total, mil. kWh	1 042,9	999,8	888,1	788,1	792,8	754,6
incl.: CET-1	115,4	128,9	82,0	44,0	×	×
CET-2 (din 2015 – Termoelectrica)	812,6	724,7	665,4	616,4	670,5	640,6
CET-Nord	31,5	55,5	57,1	50,1	53,2	54,6
NHE Costești	72,2	83,8	78,3	58,3	49,8	38,6
alți producători interni	11,2	6,9	5,3	19,3	19,4	20,7
Procurările de energie electrică – total, mil. kWh	3 194,8	3 465,1	3 915,6	4 122,3	4 145,0	4 101,4
incl.: RED Nord	569,7	588,1	651,0	689,7	436,2	53,1
RED Nord-Vest	314,9	287,1	342,4	363,3	236,5	31,6
RED Union Fenosa	2 310,2	2 484,3	2 842,2	2 981,7	237,6	237,5
GNF Furnizare Energie	×	×	×	×	2 730,7	2 684,3
FEE Nord	×	×	×	×	363,7	919,0
Moldelectrica	×	×	×	×	45,8	110,1
consumatori eligibili	×	105,6	80,0	87,6	94,6	65,7

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Potrivit informației despre activitatea întreprinderilor din sectorul electroenergetic, în anul 2016, consumul de energie electrică a constituit 3 669,1 mil. kWh, cu 48,1 mil. kWh mai puțin decât în anul precedent. Astfel, diminuarea consumului de energie în anul 2016 cu 1,3 % reprezintă a doua descreștere a consumului înregistrată în perioada începând cu anul 2001 (prima a fost în anul 2009) și este o excepție de la trendul ascendent înregistrat din 2001 până în prezent.

Modificarea consumului de energie a variat în funcție de zonele de activitate a furnizorilor de energie electrică la tarife reglementate. Astfel, dacă în cazul Î.C.S. „GNF Furnizare Energie” S.R.L. consumul de energie a rămas practic neschimbat, atunci în cazul S.A. FEE Nord” consumul de energie s-a diminuat cu circa 13 mil. kWh, sau 1,4 %. Notăm că diminuarea consumului de energie

electrică a unicului consumator care a făcut uz de statutul de consumator eligibil, S.A. „Ciment” din Rezina, a constituit 27,4 mil. kWh sau 29,4 %. (tabelul nr. 3).

Tabelul 3. Livrările de energie electrică în perioada 2001-2016

Indicii	2001	2005	2010	2014	2015	2016
Livrat util consumatorilor (consumul de energie electrică) – total, mil. kWh	2 166,0	2 695,1	3 311,6	3 645,9	3 717,2	3 669,1
incl.: RED Nord	391,0	483,2	564,7	613,7	*368,7	×
RED Nord-Vest	181,0	220,3	288,6	313,5	*199,6	×
RED Union Fenosa	1 594,0	1 881,6	2 375,9	2 626,1	×	×
GNF Furnizare Energie					2 684,3	2 684,3
FEE Nord					**363,7	919,0
consumatori eligibili	×	101,6	77,4	85,2	93,1	65,7
alți consumatori	×	8,4	5,0	7,4	7,9	×

*livrat în perioada ianuarie-august 2015

**livrat în perioada august-decembrie 2015

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Modificarea consumului de energie în anul 2016 în raport cu anul precedent diferă în funcție de principalele categorii monitorizate de consumatori. Astfel, dacă consumul de energie electrică a scăzut, în medie, cu 1,3 %, în cazul gospodăriilor casnice descreșterea a fost mai semnificativă, de 1,8 %. Mai mult ca atât, cu referință la gospodăriile casnice, menționăm că cele din mediul rural și-au diminuat consumul cu 2,0 %, iar consumul gospodăriilor casnice urbane s-a diminuat cu 1,6 %. Totodată, consumul de energie în cazul consumatorilor noncasnici s-a micșorat cu 0,9 %.

Drept urmare s-a modificat structura consumului de energie electrică. În așa mod, ponderea în consumul de energie electrică a consumatorilor casnici față de anul anterior s-a micșorat cu 0,2 puncte procentuale (p.p.), iar al celor noncasnici a sporit, corespunzător, cu 0,2 p. p., constituind în 2016, pe categoriile nominalizate 44,5% și, respectiv, 55,5%. În același timp, a avut loc diminuarea ponderii consumatorilor casnici rurali cu 0,2 p. p., de la 21,1 % la 20,9 %. (tabelul nr. 4).

Tabelul 4. Structura livrărilor de energie electrică pe categorii de consumatori (2014-2016)

Categoriile de consumatori	2014		2015		2016		2015 / 2014			2016 / 2015		
	mil. kWh	%	mil. kWh	%	mil. kWh	%	mil. kWh	%	p. p.	mil. kWh	%	p. p.
Consumul de energie electrică (livrat util consumatorilor), total	3 645,9	100,0	3 717,2	100,0	3 669,1	100,0	+71,3	+2,0	0,0	-48,1	-1,3	0,0
incl.: gospodării casnice	1 656,2	45,4	1 663,3	44,7	1 633,3	44,5	+7,1	+0,4	-0,7	-30,0	-1,8	-0,2
din care: urbane	887,3	24,3	879,8	23,7	865,6	23,6	-7,5	-0,8	-0,6	-14,2	-1,6	-0,1
rurale	768,9	21,1	783,5	21,1	767,7	20,9	+14,6	+1,9	0,0	-15,8	-2,0	-0,2
consumatori noncasnici	1 989,7	54,6	2 053,8	55,3	2 035,8	55,5	+64,1	+3,2	+0,7	-18,0	-0,9	+0,2

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Dinamica consumului de energie pe principalele două categorii monitorizate de consumatori în corelație cu evoluția producției interne a energiei electrice pentru o perioadă mai îndelungată de timp este redată în figura nr. 3.

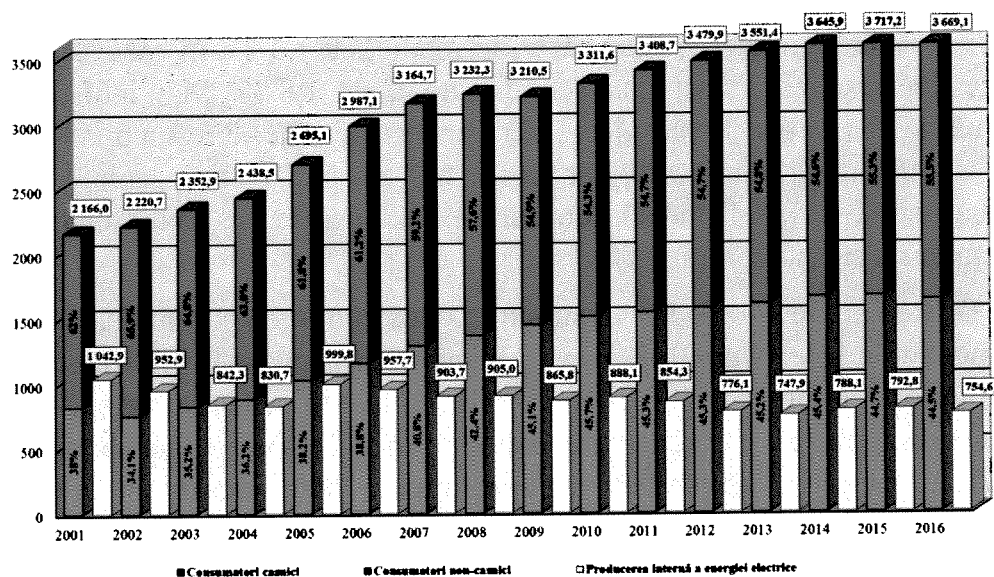

Figura 3. Producerea și consumul de energie electrică în perioada 1997-2016, mil. kWh

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Cu referință la tendința benefică din ultimii ani de micșorare a cotei consumului tehnologic și a pierderilor comerciale, notăm că în pofida faptului că nivelul mediu al consumului tehnologic și al pierderilor comerciale pentru toți operatorii rețelelor de distribuție a energiei electrice a rămas practic la nivelul anului precedent (8,5 %), în secțiune pe fiecare operator al rețelei de distribuție acest indicator a avut o evoluție diferită. Astfel, o diminuare semnificativă a acestui parametru a avut loc la „RED Nord” S.A. – cu 3,7 mil. kWh sau 0,37 p. p., în cazul Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. a rămas practic neschimbat (+0,04 p. p.) în timp ce pentru „RED Nord-Vest” S.A. cota consumului tehnologic și a pierderilor comerciale a înregistrat o creștere cu 0,45 p. p. (tabelul nr. 5).

Tabelul 5. Consumul tehnologic și pierderile de energie în rețelele electrice de distribuție

Operatorii rețelelor electrice de distribuție	Consumul tehnologic și pierderile efective (în % față de energia electrică la punctele de ieșire din rețelele de transport)						
	2001	2005	2010	2014		2015	2016
RED Nord	28,4	14,39	10,43	8,53	*9,20	*9,19	*8,82
RED Nord-Vest	39,9	20,07	12,98	11,30	*11,58	*9,32	*9,77
RED Union Fenosa	28,0	21,44	13,68	9,45	*9,54	*8,21	*8,25

** în % față de energia electrică intrată în rețelele de distribuție.*

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Investiții în sistemul electroenergetic în perioada 2014 – 2016

În perioada anilor 2014 - 2015 ANRE a aprobat planurile de investiții titularilor de licență pentru transportul energiei electrice în valoare totală de 42739,5 mii lei și pentru distribuția energiei electrice în valoare de 715236,95 mii lei.

Proiectele investiționale aprobate în contextul planurilor de investiții au fost aprobate prin prisma principiilor de necesitate, obligativitate și eficiență economică, destinate finanțării activităților operatorilor sistemelor de furnizare, transport, și distribuție a energiei electrice destinate lucrărilor necesare pentru a menține buna funcționare a acestora și cu scop de a asigura un nivel corespunzător de calitate a serviciilor prestate, a vedea *anexa nr. 1*.

În aceeași perioadă, în scopul recuperării investițiilor prin tarif, de către ANRE au fost aprobate investițiile realizate de titularii de licență pentru transportul energiei electrice în valoare totală de 54144,3 mii lei și pentru distribuția energiei electrice în valoare de 616778,39 mii lei, a vedea *anexa nr.1*.

Pentru anul 2016 ANRE a aprobat planurile de investiții titularilor de licență, pentru furnizarea energiei electrice în valoare de 6807,16 mii lei, transportul energiei electrice în valoare de 105766,7 mii lei și distribuția energiei electrice în valoare de 383045,07 mii lei, a vedea *anexa nr.2*.

Conform prevederilor art. 34, alin. (14) din Legea cu privire la energia electrică din 27.05.2016, anual, până la 31 martie, operatorul sistemului de transport prezintă Agenției un raport privind realizarea planului de dezvoltare și a planului de investiții pentru anul precedent, cu respectarea cerințelor stabilite în Regulamentul privind investițiile.

Totodată, art. 45, alin. (11) din legea sus menționată, și în cazul operatorilor sistemului de transport prevede termen de prezentare a raport privind realizarea planului de dezvoltare și a planului de investiții pentru anul precedent de până la 30 aprilie.

În aceste condiții, cu scop de a asigura respectarea normelor legale, în acest sens, ANRE va aproba valoarea investițiilor care vor fi recuperate prin tarif pentru anul 2016, o dată cu parvenirea acestora în termenii stabiliți de cadrul legal.

2.2 Producerea energiei electrice din surse regenerabile de energie (SRE)

În conformitate cu prevederile Legii energiei regenerabile, nr. 160 din 12.07.2007, Agenția aprobă tarifele pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie, calculate de către producători în conformitate cu metodologia elaborată și aprobată de Agenție.

Astfel, în conformitate cu prevederile Metodologiei determinării, aprobării și aplicării tarifelor la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie și biocombustibil, aprobată de Agenție prin Hotărârea nr. 321 din 22.01.2009, în anul 2016 au fost aprobate tarife pentru energia electrică produsă din surse regenerabile pentru 13 producători noi:

- S.R.L. "Vin Select";
- S.R.L. "Opal Succes";
- S.R.L. "ASA Business";
- I.P. "Incubatorul de Afaceri Singerei";
- S.R.L. "Nilcom Prim";
- G.T. "Ocara Stefan Dumitru";
- S.R.L. "G&G Wind";
- S.R.L. "Slavon Pavlon";
- S.R.L. "Amfion-Prim";
- S.R.L. "Graf-M si A";
- S.R.L. "Goloseevo";
- ÎI "Andries-Sircu";
- S.R.L. "Mihailorina-Com".

Toate centralele electrice, ce aparțin producătorilor de energie electrică, pentru care au fost aprobate tarife până în prezent, sunt racordate la rețelele electrice de

distribuție, cu excepția centralei electrice ce aparține Î.C.S. „Covoare Lux” S.R.L., care este racordată la rețeaua electrică de transport ce aparține Î.S. „Moldelectrica”.

Totodată, pe parcursul anului 2016, au fost emise în total 226 de garanții de origine, pentru o cantitate totală de energie electrică produsă din surse regenerabile de 17,8 GWh. Cantitatea respectivă de energie electrică produsă s-a majorat de aprox. cu 4% comparativ cu anul 2015, an pe parcursul căruia a fost livrată în rețelele electrice o cantitate totală de energie electrică din surse regenerabile de 17,2 GWh (în conformitate cu informația prezentată în garanțiile de origine, emise de operatorii de rețea pe parcursul anilor respectivi). De remarcat că cea mai mare cantitate de energie electrică produsă din SRE este datorată funcționării centralei electrice ce aparține Î.M. Sudzucker Moldova” S.A., cu o putere instalată de 2,4 MW, care utilizează în calitate de combustibil biogazul produs din deșeurile organice (borhot de sfeclă de zahăr) obținute la fabrica de zahăr din or. Drochia.

În tabelul de mai jos sunt prezentate date agregate pe diverse tipuri de SRE, cu privire la capacitatea instalată a centralelor electrice, numărul garanțiilor de origine emise de operatorii de rețea producătorilor respectivi și cu privire la cantitățile de energie electrică, produsă din SRE și livrate în rețelele electrice în perioada anilor 2014-2016, pentru care au fost eliberate garanții de origine.

Tabelul 6. Producerea energiei electrice din surse regenerabile în anii 2014-2016 conform garanțiilor de origine eliberate de operatorii de rețea

Tip SRE	Nr. garanții de origine emise în 2016	Capacitate instalată, kW	Total energie electrică produsă și livrată în rețele electrice, mii kWh		
			2014	2015	2016
Energie solară (Fotovoltaică)	184	1778	377,8	1 091,0	1311,0
Biogaz (produs din biomasă)	23	2 805	1 275,5	14 530,8	14030,4
Energie eoliană	19	2330	1 481,2	1 547,7	2476,7
Total	226	6913	3 134,5	17 169,6	17818,2

Energia electrică produsă din biogaz deține cea mai mare pondere în cantitatea totală de energie electrică, produsă din SRE în anul 2016 (78,7% din cantitatea totală de energie electrică) urmată de energia electrică produsă din energie eoliană (13,9%) și, respectiv, energia electrică produsă din energie solară (7,4%; a se vedea figura nr. 4).

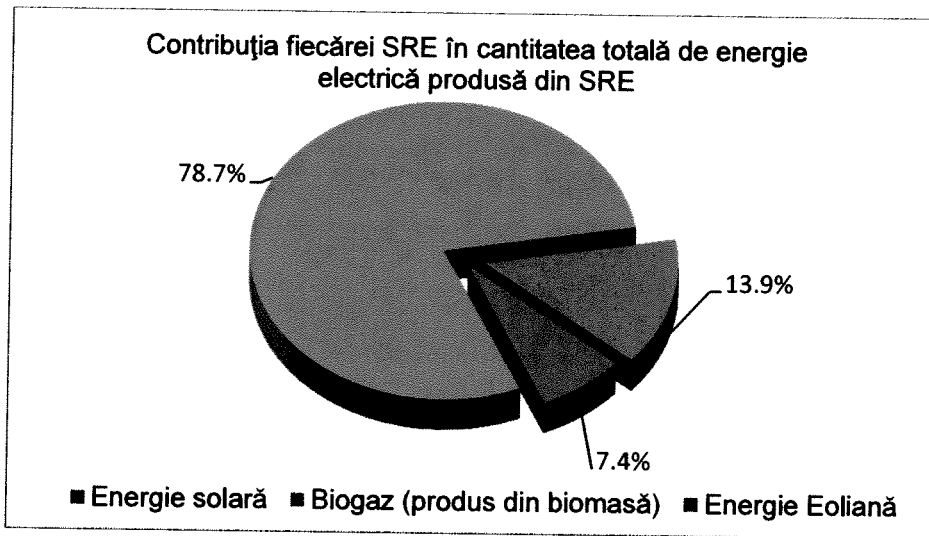

Figura 4 . Contribuția fiecărei SRE în cantitatea totală de energie electrică produsă din SRE în anul 2016

În sectorul energiei regenerabile, în total, până la finele anului 2016, Agenția a aprobat tarife pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de centralele electrice exploatate de 29 producători, cu o capacitate totală cumulată de 6,9 MW. Structura capacităților de producere pentru care au fost aprobate tarife de către Agenție, pe tipuri de surse regenerabile de energie este prezentată în figura 5.

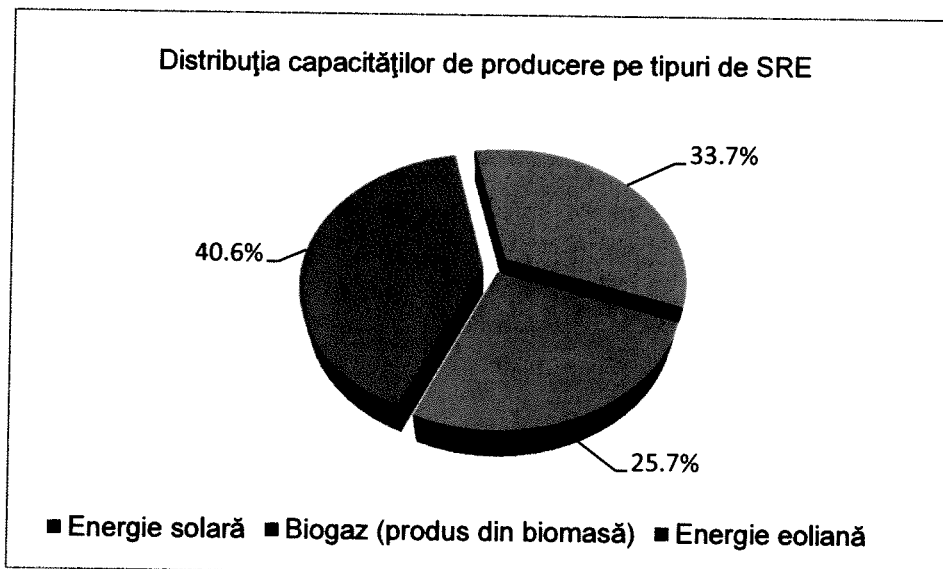

Figura 5 . Distribuția capacităților de producere a energiei electrice pe tipuri de SRE

Concomitent, evoluția capacităților instalate ale centralelor electrice ce utilizează SRE, precum și evoluția producerii energiei electrice (EE-SRE), separat

pe tipuri de SRE (energie solară, biogaz produs din biomasă și energie eoliană), pentru perioada 2011-2016 este reprezentată în figura 6.

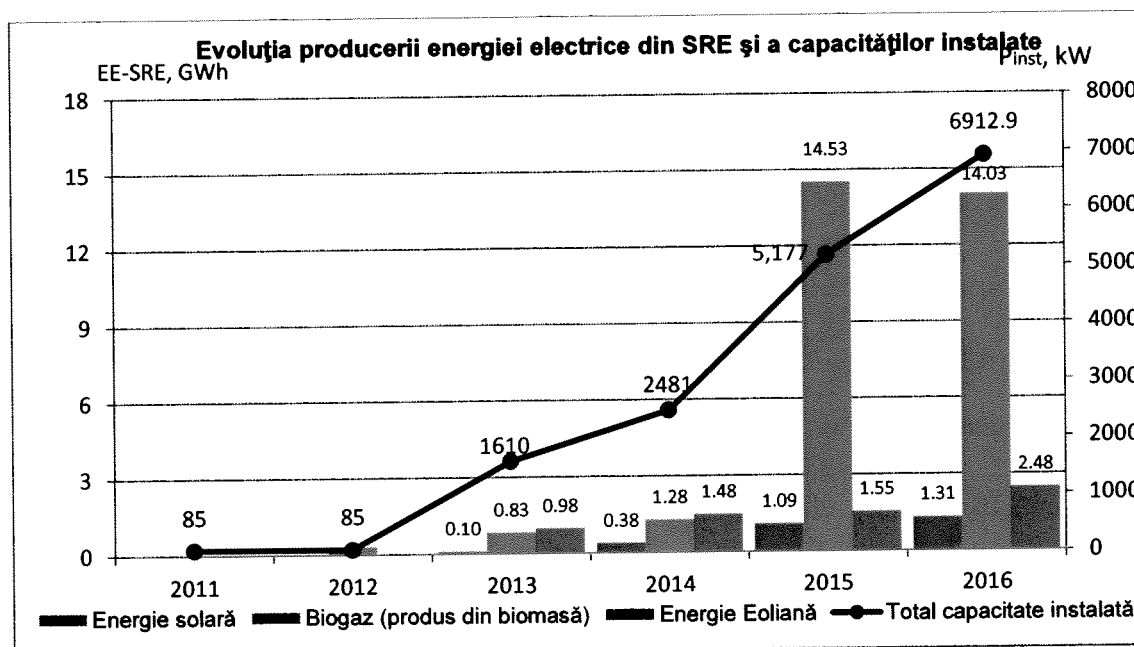

Figura 6 . Evoluția producerii energiei electrice divizate pe tipuri de SRE și a capacității totale instalate

2.3. Sectorul energie termică

Pe parcursul anului 2016, serviciile publice de alimentare cu energie termică prin sistemele centralizate au fost asigurate de către 8 titulari de licență, care își desfășoară activitățile de prestare a serviciilor nominalizate în municipii și orașe. Evoluția balanței termoenergetice în perioada anilor 2014-2016 este redată în tabelul nr. 7.

Tabelul 7. Evoluția balanței termoenergetice în anii 2014-2016

Denumirea întreprinderilor	Energia termică livrată în rețea, mii Gcal			Pierderi de energie termică, mii Gcal			Livrat util consumatorilor finali, mii Gcal			Pondere în totalul de livrări, %		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
S.A. "Termoelectrica"	1573,1	1616,7	1698,7	350,9	314,1	324,3	1222,2	1302,6	1374,4	85,8	86,1	86,3
S.A. "CET-Nord"	189,9	198,9	205,1	40,8	42,2	43,3	149,1	156,7	161,8	10,5	10,4	10,2
S.A. "Apă-Canal Chișinău"	23,7	25,8	26,7	2,3	2,8	2,4	21,4	23,0	24,2	1,5	1,5	1,5
Î.M. "Termogaz-Bălți"	11,0	11,8	11,7	1,1	1,3	1,3	9,9	10,5	10,5	0,7	0,7	0,7
S.A. "Comgaz Plus"	8,0	8,6	8,8	1,2	1,3	1,4	6,8	7,4	7,4	0,5	0,5	0,5
Î. M. R. C.T. Comrat	5,8	6,1	7,5	0,2	0,2	0,2	5,6	6,0	7,3	0,4	0,4	0,4
S.R.L. "Thermohouse"	0,0	0,0	5,5	0,8	4,6	0,3
Î.M. "Servicii Comunale Glodeni"	2,0	2,0	2,1	0,1	0,1	0,1	1,9	1,9	2,0	0,1	0,1	0,1
Alte	8,0	5,4	...	0,7	0,1	...	7,3	5,3	...	0,5	0,3	...
Total pe întreprinderile reglementate	1813,7	1875,4	1966,2	397,4	362,1	373,8	1424,3	1513,3	1592,3	100,0	100,0	100,0

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Volumul total al energiei termice produse de către centralele electrice cu termoficare și centralele termice ale întreprinderilor reglementate din sectorul termoenergetic (fără consumul tehnologic și consumul propriu), în anul 2016, a constituit 1 966,2 mii Gcal, fiind în creștere cu 90,8 mii Gcal, sau cu 4,8 %, comparativ cu anul precedent, menținându-se tendința de creștere din anul 2015, când, de asemenea, cantitatea de energie termică produsă a sporit cu 61,7 mii Gcal (3,4 %) în raport cu perioada anuală anterioară. Deși, perioada de funcționare a întreprinderilor în anul 2016 a fost comparativ egală cu anul 2015, majorarea

cantității de energie termică produsă a fost condiționată de temperaturile mediului, semnificativ mai scăzute, înregistrate în anul 2016.

Consumul tehnologic și pierderile efective de energie termică, în anul 2016, au constituit 373,8 mii Gcal, ceea ce reprezintă 19,0 % din volumul energiei termice intrate în rețea, în valoare relativă fiind diminuate cu 0,3 p. p., însă, în valoare absolută fiind mai mari cu 11,7 mii Gcal față de anul 2015, dar, comparativ cu anul 2014, și în valoare absolută fiind mai mici cu 23,6 mii Gcal.

În anul 2016 a fost livrată energie termică consumatorilor în cantitate de 1 592,3 mii Gcal, fiind în creștere cu 79,0 mii Gcal (5,2%) comparativ cu anul precedent (tabelul nr. 8).

Tabelul 8. Dinamica livrărilor de energie termică pentru perioada 2013-2016

Denumirea întreprinderilor	Livrat util consumatorilor, mii Gcal				Modificări, %		
	2013	2014	2015	2016	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015
S.A. "Termoelectrica"	1218,29	1222,21	1302,60	1374,44	0,3	6,6	5,5
S.A. "CET-Nord"	148,02	149,09	156,73	161,81	0,7	5,1	3,2
S.A. "Apă-Canal Chișinău"	21,22	21,44	23,00	24,24	1,0	7,3	5,4
Î.M. "Termogaz-Bălți"	9,77	9,93	10,51	10,47	1,6	5,8	-0,3
S.A. "Comgaz Plus"	6,93	6,79	7,37	7,42	-2,0	8,6	0,7
Î. M. R. C.T. Comrat	5,78	5,63	5,95	7,29	-2,7	5,8	22,5
S.R.L. "Thermohouse"	4,63
I.M. "Servicii Comunale Glodeni"	2,33	1,91	1,89	2,02	-18,3	-1,1	7,1
Alte	10,4	7,3	5,3	...	-29,8	-27,4	...
Total pe întreprinderile reglementate	1422,7	1424,3	1513,3	1592,3	+0,1	+6,2	+5,2

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Cel mai important furnizor de energie termică S.A. „Termoelectrica” a majorat volumul livrărilor, în anul 2016 cu 71,8 mii Gcal (5,5%) față de anul 2015, fiind în creștere al treilea an consecutiv. La fel, S.A. „CET-Nord” și-a sporit livrările de energie termică cu 5,1 mii Gcal (3,2%), de asemenea și S.A. „Apă-Canal Chișinău” – cu 1,2 mii Gcal (5,4%), S.A. „Comgaz Plus” - cu 0,05 mii Gcal (0,7%), Î.M.R.C.T. Comrat – cu 1,3 mii Gcal (22,5%), Î.M. „Servicii Comunale Glodeni” – cu 0,13 mii Gcal (7,1%).

Totodată, a avut loc reduceri neesențiale a cantității energiei termice livrate consumatorilor de către Î.M. „Termogaz-Bălți” – cu 0,04 mii Gcal (-0,3 %).

Dinamica producției pe surse și livrărilor de energie termică consumatorilor în perioada de timp, de când este monitorizată activitatea întreprinderilor care desfășoară activități de prestare a serviciilor publice de alimentare cu energie termică prin sistemele centralizate este redată în Figura nr. 6, precum și implicat în parte pe fiecare întreprindere - în Figura nr. 7.

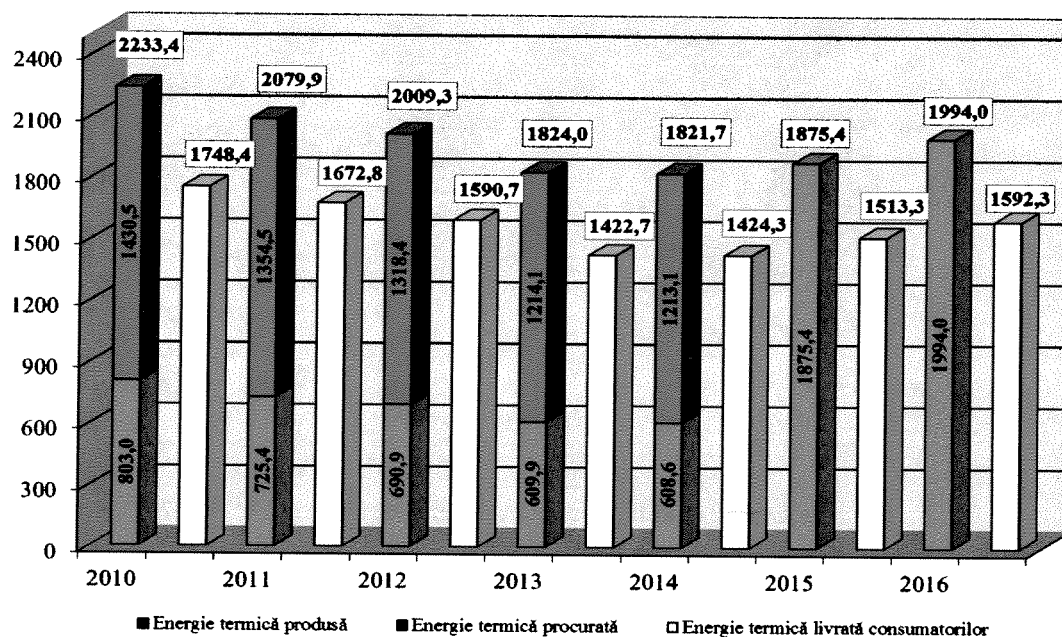

Figura 7. Sursele de energie termică și livrarea energiei termice consumatorilor, mii Gcal

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

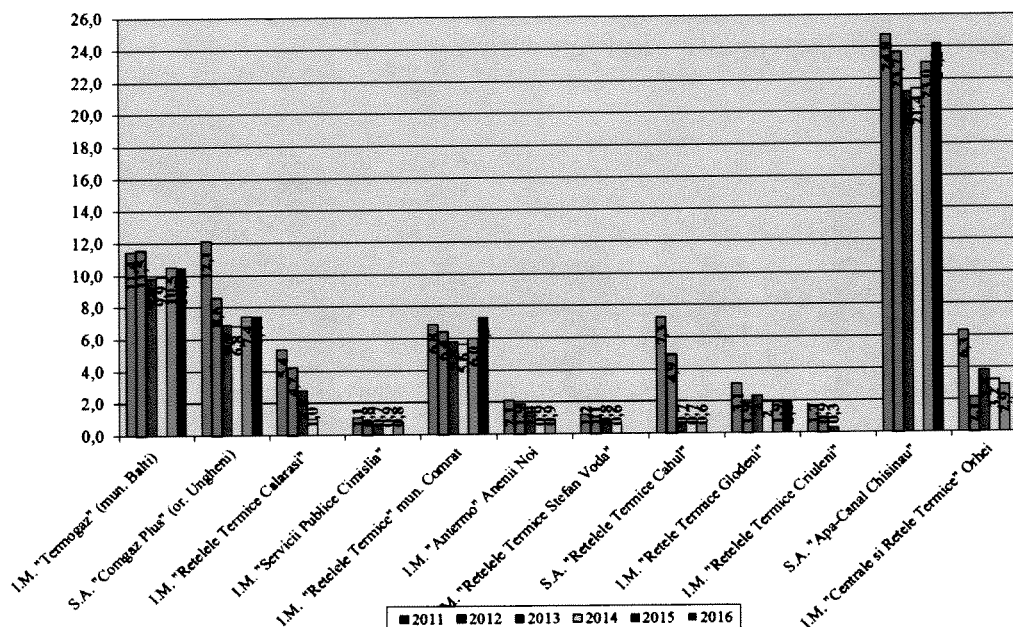

Figura 8. Evoluția livrărilor de energie termică în perioada 2011-2016, mii Gcal

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

În anul 2016, reieșind din datele prezentate de întreprinderi, pe categorii de consumatori, a fost înregistrată o creștere a consumului de energie termică, cea mai mare majorare fiind la consumatorii casnici, cu 54,1 mii Gcal sau cu 4,6 %, această majorare fiind condiționată de creșterea consumului de energie termică la consumatorii casnici deserviți de S.A. „Termoelectrica”. De asemenea, comparativ cu anul precedent, o majorare semnificativă a consumului de energie termică primită prin sistemele centralizate a fost înregistrată de către agenții economici, cu 14,9 mii Gcal (11,9 %), iar în cazul instituțiilor bugetare, majorarea a fost de 10,0 mii Gcal, sau cu 4,6 % (tabelul nr. 9 și figura nr. 8)

Tabelul 9. Livrarea energiei termice pe categorii de consumatori, mii Gcal

Categorii de consumatori	2013	2014	2015	2016	Modificări					
					2014/2013		2015/2014		2016/2015	
					mii Gcal	%	mii Gcal	%	mii Gcal	%
Consumatori casnici	1 089,3	1 091,8	1 171,6	1 225,7	+2,5	+0,2	+79,8	+7,3	+54,1	+4,6
Instituții bugetare	220,6	215,7	216,5	226,5	-4,9	-2,2	+0,8	+0,4	+10,0	+4,6
Agenți economici	112,8	116,8	125,2	140,1	+4,0	+3,5	+8,4	+7,2	+14,9	+11,9
Total livrat util consumatorilor	1 422,7	1 424,3	1 513,3	1 592,3	+1,6	+0,1	+89,0	+6,2	+79,0	+5,2

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

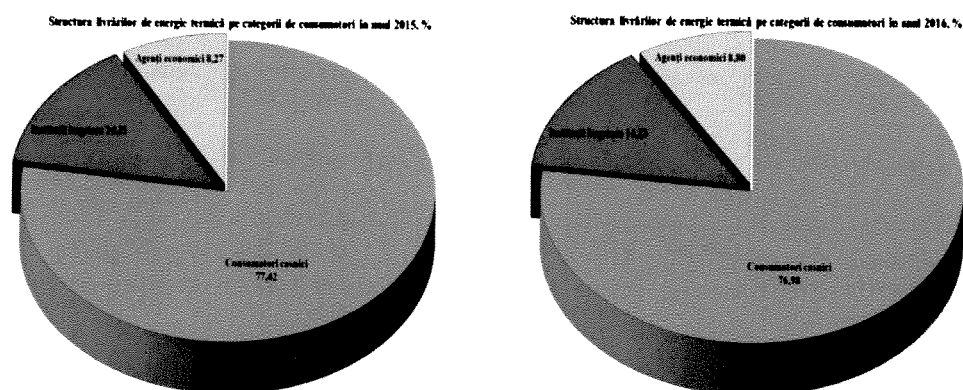

Figura 9. Livrarea energiei termice pe categorii de consumatori în anii 2015 și 2016

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

2.4. Sectorul gazelor naturale

În anul 2016 gazele naturale pe piața din Republica Moldova au fost predominant procurate de la concernul S.A.D. „Gazprom” din Federația Rusă. Astfel, dacă procurările totale de gaze naturale au constituit 1 038,4 mil. m³, cele de la S.A.D. „Gazprom” au fost de 1 037,2 mil. m³, iar procurările de la OMV Petrom România – de 1,2 mil. m³. Totodată, menționăm, că în unele localități din raionul Cantemir sunt utilizate și gazele naturale autohtone, însă, volumele extrase și furnizate sunt insignifiante, circa 0,1 mil. m³.

Volumul total de gaze naturale, procurat în anul 2016, comparativ cu anul 2015, s-a majorat cu 29,9 mil. m³ (3,0 %). Analizând procurările totale de gaze naturale pentru ultimii 10 ani, menționăm tendința continuă de diminuare, exceptând doar anii 2010, 2014 și 2016 când s-au înregistrat creșteri, corespunzător de 5,5 %; 2,1 % și de 3,0 %. (tabelul nr. 10).

Tabelul 10. Volumul procurărilor și livrărilor de gaze naturale către consumatori (2001-2016)

Indicii	Unitatea de măsură	2001	2005	2010	2014	2015	2016	Modificări			
								2015/2014		2016/2015	
								Suma	%	Suma	%
1. Volumul de gaze naturale procurate - total	mil. m ³	1 127,0	1 418,6	1 187,8	1 053,1	1 008,5	1 038,4	-44,6	-4,2	+29,9	+3,0
	mil. lei	1 131,8	1 364,9	3 674,0	5 658,7	4 847,3	4 036,8	-811,4	-14,3	-810,5	-16,7
2. Prețul mediu de procurare a gazelor naturale	\$/1000 m ³	78,0	76,1	250,1	377,1	256,0	193,5	-121,1	-32,1	-62,5	-24,4
	lei/1000 m ³	1 004	962	3 093	5 373	4 806	3 887	-567	-10,6	-919	-19,1
3. Volumul de gaze naturale livrate (inclusiv din rețelele de transport) - total	mil. m ³	1 108,5	1 315,0	1 089,8	959,0	927,6	965,3	-31,4	-3,3	+37,7	+4,1
	mil. lei	1 004,0	1 551,0	4 362,2	5 867,3	5 794,0	5 873,5	-73,3	-1,2	+79,5	+1,4
4. Tariful mediu de livrare a gazelor naturale (cu TVA)	lei/1000 m ³	906	1 180	4 003	6 118	6 246	6 085	+128	+2,1	-161	-2,6

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Datele prezentate în tabelul nr. 10 denotă că volumul total al consumului pe piața de gaze naturale din Republica Moldova (atât distribuite consumatorilor finali, cât și livrate direct din rețelele de transport) în anul 2016 s-a majorat în comparație cu anul precedent cu 37,7 mil. m³, sau cu 4,1 %, fiind inversată tendința generală de descreștere profilată în ultimii zece ani, cu majorări de 5,8 %, 1,4 % și 4,1% înregistrate doar în anii 2010 și respectiv 2014 și 2016.

Dinamica pozitivă a volumului de gaze livrate în anul 2016 față de perioada anuală anterioară (+37,7 mil. m³, sau 4,1 %), e cu 1,1 puncte procentuale (7,8

mil. m³) mai mare comparativ cu dinamica volumului de gaze procurate (29,9 mil. m³), sau 3,0 %), ce, în particular, denotă o diminuare a pierderilor de gaze în rețea.

Referitor la dinamica livrărilor utile de gaze naturale consumatorilor în parte pe zonele deservite de către operatorii rețelelor de distribuție, menționăm, că în anul 2016 pentru 10 din acestea a fost caracteristică creșterea volumelor de gaze livrate, or, în anul 2015 doar 5 au înregistrat creștere a volumului de gaze livrate. Cele mai semnificative creșteri, cu 13,3% și 25,8%, au revenit zonelor deservite de întreprinderile S.R.L. „Edineț-gaz” și S.R.L. „Taraclia-gaz”. În cazul altor 8 întreprinderi, creșterile au constituit de la 0,5 % până la 4,4 %. Totodată, în zonele de deservire ale 2 operatorii ai rețelelor de distribuție, S.R.L. „Ialoveni-gaz” și S.R.L. „Florești-gaz”, au avut loc diminuări ale consumului, de 1,0% și respectiv 9,6 % (tabelul nr. 11).

Tabelul 11. Evoluția livrărilor de gaze naturale pe întreprinderile de distribuție (2014-2016)

Nr. crt.	Denumirea întreprinderilor	Livrat util consumatorilor, mil. m ³					Pondere în livrările totale, %				
		2014	2015	2016	Modificări		2014	2015	2016	Modificări	
					2015/ 2014, %	2016/ 2015, %				2015/ 2014, p.p.	2016/ 2015, p.p.
1.	S.R.L. „Chișinău-gaz” (din 2013 S.A. „Moldovagaz”)	593,0	585,4	609,3	-1,3	+4,1	63,1	64,6	64,9	+1,5	+0,3
2.	S.R.L. „Ialoveni-gaz”	54,4	54,9	54,3	+0,8	-1,0	5,8	6,1	5,8	+0,3	-0,3
3.	S.R.L. „Bălți-gaz”	87,1	82,1	85,7	-5,7	+4,4	9,3	9,1	9,1	-0,2	0,0
4.	S.R.L. „Edineț-gaz”	43,5	30,9	35,0	-28,9	+13,3	4,6	3,4	3,7	-1,2	+0,3
5.	S.R.L. „Florești-gaz”	38,9	29,4	26,6	-24,3	-9,6	4,1	3,2	2,8	-0,9	-0,4
6.	S.R.L. „Orhei-gaz”	26,2	25,3	26,3	-3,6	+3,9	2,8	2,8	2,8	0,0	0,0
7.	S.R.L. „Șt. Vodă-gaz”	13,3	13,1	13,5	-1,5	+3,2	1,4	1,4	1,4	0,0	0,0
8.	S.R.L. „Gagauz-gaz”	26,0	27,3	27,6	+4,9	+1,2	2,8	3,0	2,9	+0,2	-0,1
9.	S.R.L. „Cahul-gaz”	19,8	20,7	21,3	+4,5	+2,6	2,1	2,3	2,3	+0,2	0,0
10.	S.R.L. „Taraclia-gaz”	6,0	6,2	7,8	+3,6	+25,8	0,6	0,7	0,8	+0,1	+0,1
11.	S.R.L. „Cimișlia-gaz”	11,7	11,7	11,8	+0,4	+0,5	1,2	1,3	1,3	+0,1	0,0
12.	S.R.L. „Ungheni-gaz”	19,3	18,8	19,3	-2,9	+2,7	2,1	2,1	2,1	0,0	0,0
În total		939,2	905,8	938,5	-3,6	+3,6	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Dinamica neuniformă a consumului de gaze naturale pe zonele de activitate ale operatorilor rețelelor de distribuție în anul 2016 a generat modificări ale ponderii acestora în livrările utile totale (figura 10). În așa mod, datorită unei majorări cu 4,1 % a furnizărilor de gaze naturale de către S.A. „Moldovagaz” în zona de activitate a S.R.L. „Chișinău-gaz” față de majorarea medie pe întreprinderi, cu 3,6 %, cota-parte a consumului în această zonă în structura consumului total s-a majorat cu 0,3 p. p., până la 64,9 %. De asemenea, ponderea consumului în zonele deservite de S.R.L. „Edineț-gaz” și S.R.L. „Taraclia-gaz” a sporit cu 0,3 și, corespunzător, cu 0,1 p. p.

În același timp, însă, în zonele de activitate ale operatorilor rețelelor de distribuție unde s-a micșorat consumul de gaze naturale, au diminuat și cotele-părți ale acestora în consumul total, în cazul S.R.L. „Florești-gaz” - cu 0,4 p. p., în cazul S.R.L. „Ialoveni-gaz” - cu 0,3 p. p., dar și cu 0,1 p. p. - în cazul S.R.L. „Gagauz-gaz”. Totodată, ponderea restului șase întreprinderi în livrările totale de gaze naturale a rămas intactă.

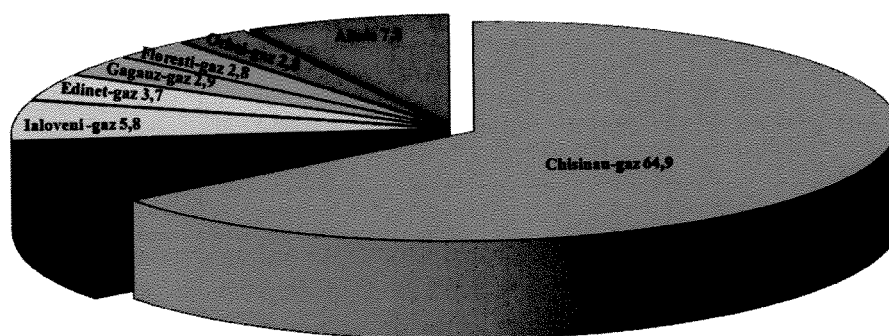

Figura 10. Structura livrărilor de gaze naturale pe întreprinderi în anul 2016, %

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

În condițiile majorării în anul 2016 a consumului de gaze naturale în medie cu 4,1 %, atestăm, că în secțiune pe fiecare din categoriile monitorizate de consumatori, tendințele au fost similare, în creștere, însă, intensitatea acestora a variat (tabelul nr. 12).

Tabelul 12. Structura livrărilor de gaze naturale pe categorii de consumatori (2014-2016)

Categoriile de consumatori	2014		2015		2016		2015 / 2014			2016 / 2015		
	mil. m ³	%	mil. m ³	%	mil. m ³	%	mil. m ³	%	p. p.	mil. m ³	%	p. p.
Consumul de gaze naturale (livrat util consumatorilor), total	959,0	100,0	927,6	100,0	965,3	100,0	-31,4	-3,3	0,0	+37,7	+4,1	0,0
incl: gospodării casnice	277,1	28,9	271,6	29,3	285,3	29,5	-5,5	-2,0	+0,4	+13,7	+5,1	+0,2
instituții publice	42,7	4,4	42,7	4,6	45,1	4,7	0,0	+0,1	+0,2	+2,4	+5,7	+0,1
sectorul energetic	396,9	41,4	398,1	42,9	404,3	41,9	+1,2	+0,3	+1,5	+6,2	+1,6	-1,0
alți agenți economici	242,3	25,3	215,2	23,2	230,6	23,9	-27,1	-11,2	-2,1	+15,4	+7,1	+0,7

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

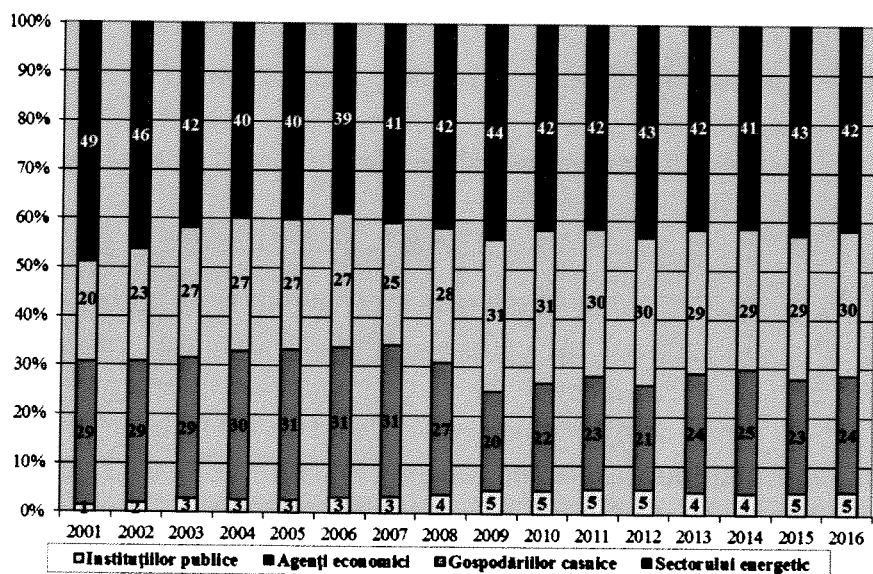

Figura 11. Structura consumului de gaze naturale pe categorii de consumatori în perioada 2001-2016, %

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Cea mai relevantă creștere atât relativă, cât și absolută a consumului de gaze naturale în anul 2016, cu 7,1 %, a fost înregistrată de către agenții economici din industrie, agricultură, transport, comerț etc., cu excepția celor din sectorul energetic, valoarea absolută constituind 15,4 mil. m³. De asemenea, majorarea consumului de gaze naturale a fost înregistrată de gospodăriile casnice (cu 5,1 %, sau 13,7 mil. m³) și de instituțiile publice (cu 5,7 %, sau 2,4 mil. m³). Notăm că în cazul gospodăriilor casnice a fost inversată tendința de descreștere a consumului de către această categorie, care a persistat 5 ani consecutiv în pofida procesului de alimentare cu gaze naturale și majorare a numărului de consumatori casnici (figura 12).

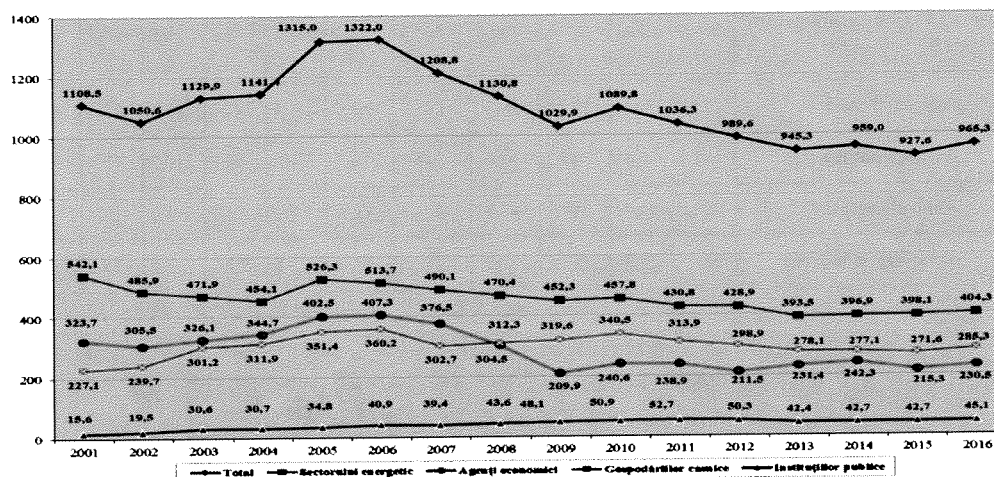

Figura 12. Evoluția consumului de gaze naturale pe categorii de consumatori în perioada 2001-2016, mil. m³

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Totodată, în contextul sporirii generale a consumului de gaze naturale, în cazul întreprinderilor din sectorul energetic – centralelor electrice cu termoficare, centralelor termice pentru producerea și aprovizionarea cu energie termică a consumatorilor de tip urban prin sistemele de alimentare centralizată avut loc, de asemenea, o anumită majorare a consumului, cu 6,2 mil. m³, sau 1,6 %, după o creștere pentru această categorie de consumatori mai puțin semnificativă în perioada anuală precedentă (2015) de 0,3 %.

În structura consumului de gaze în anul 2016, cea mai mare cotă parte, de 41,9 %, le-a revenit, ca și anterior, întreprinderilor din sectorul energetic, dar aceasta este în descreștere cu 1,0 punct procentual față de perioada de referință anterioară, după o creștere cu 1,5 puncte procentuale în anul 2015. Totodată,

ponderea consumatorilor casnici, în condițiile majorării față de anul precedent a consumului de către această categorie, a sporit cu 0,2 puncte procentuale și a constituit 29,5 %. Cota parte a consumului de gaze naturale revenită instituțiilor publice în perioada de referință a constituit 4,7 %, majorându-se cu 0,1 puncte procentuale față de anul anterior. În același timp, subliniem că cota altor agenți economici (exceptând cei din sectorul energetic) a fost de 23,9 la sută, în creștere cu 0,7 puncte procentuale datorită celei mai importante creșteri a consumului atestat la această categorie de consumatori.

Cu referință la dinamica structurii rețelelor de gaze naturale ale operatorilor sistemelor de distribuție, menționăm că toți operatorii sistemului de distribuție a gazelor naturale au înregistrat creșteri ale lungimii rețelelor de distribuție a gazelor (tabelul nr. 13.) Acest fapt ne demonstrează că operatorii dezvoltă în continuare sistemul de rețele, pentru a satisface pe termen lung un nivel rezonabil al cererii privind prestarea serviciului de distribuție a gazelor naturale. Cele mai extinse rețele de distribuție a gazelor naturale aparțin S.R.L. „Ialoveni-gaz” și S.R.L. „Chișinău-gaz”, acestea constituind 16,3 % și respectiv 13,7 % din total.

Tabelul 13. Lungimea rețelelor de gaze naturale ale operatorilor sistemelor de distribuție

Nr. crt.	Denumirea întreprinderilor	Lungimea rețelelor de gaze naturale ale operatorilor sistemelor de distribuție, km			Devieri, %	
		2014	2015	2016	2015/2014	2016/2015
1.	“Chișinău-gaz” S.R.L.	2872.0	2919.0	2979.5	1.6	2.1
2.	“Ialoveni-gaz” S.R.L.	3507.5	3526.8	3541.0	0.6	0.4
3.	“Bălți-gaz” S.R.L.	1780.7	1797.9	1804.5	1.0	0.4
4.	“Edineț-gaz” S.R.L.	1871.6	1877.5	1883.8	0.3	0.3
5.	“Florești-gaz” S.R.L.	1567.3	1573.2	1578.4	0.4	0.3
6.	“Orhei-gaz” S.R.L.	1971.3	2002.1	2027.9	1.6	1.3
7.	“Șt. Vodă-gaz” S.R.L.	1387,0	1395.2	1404.0	0.6	0.6
8.	“Gagauz-gaz” S.R.L.	1878.8	1888.1	1890.7	0.5	0.1
9.	“Cahul-gaz” S.R.L.	1376.8	1388.0	1394.4	0.8	0.5
10.	“Taraclia-gaz” S.R.L.	626.0	626.7	627.4	0.1	0.1

11.	“Cimișlia-gaz” S.R.L.	1234.3	1250.3	1264.2	1.3	1.1
12.	“Ungheni-gaz” S.R.L.	1315.6	1326.6	1354.9	0.8	2.1
În total		21388.9	21571.3	21750.5	0.9	0.8

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Investițiile în sistemul de gaze naturale în perioada 2014 – 2016

În perioada anilor 2014 - 2015 ANRE a aprobat planurile de investiții titularilor de licență, întreprinderi afiliate SA „Moldovagaz” în valoare totală de **437,34 mln. lei**. În aceeași perioadă, în scopul recuperării investițiilor prin tarif, de către ANRE au fost aprobate investițiile realizate de titularii de licență în valoare de **260,11 mln. lei**, a vedea *anexa nr.3*.

Pentru anul 2016 ANRE a aprobat planurile de investiții titularilor de licență, întreprinderi afiliate SA „Moldovagaz” în valoare totală de **155,56 mln. lei**, a vedea *anexa nr.4*.

Totodată, ANRE comunică că conform art. 42, alin. (14) și art. 49, alin. (11) din Legea nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale, operatorii de sistem, anual până la 30 aprilie urmează să prezinte raportul privind realizarea planului de investiții pentru anul precedent, iar ulterior ANRE va aproba valoarea investițiilor care vor fi recuperate prin tarif. Reieșind din cele enunțate, ANRE nu a aprobat investițiile realizate în anul 2016 titularilor de licență din cadrul SA „Moldovagaz”, dat fiind faptul că rapoartele privind realizarea investițiilor în anul 2016 urmează a fi prezentate în termenii stabiliți de lege.

2.5. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

În conformitate cu atribuțiile prevăzute de noile modificări ale legislației în domeniu și a planului de activitate pentru anul 2016, ANRE a monitorizat activitatea economico-financiară a operatorilor care prestează servicii publice de alimentare cu apă și de canalizare la nivel de regiuni, raioane, municipii și orașe, în baza rapoartelor privind activitatea operatorilor licențiați, prezentate de către aceștia.

În unele cazuri, au fost necesare specificări de rigoare pentru a fi asigurată corelația dintre modificările efectuate de operatori în regiunea de prestare a serviciului licențiat, modificările la licența obținută anterior, coincidența datelor statistice cu cele prevăzute în aria de desfășurare a activității licențiate.

După cum reiese din informația prezentată de operatori în anexa nr.5 pe parcursul anului 2016, la aproximativ jumătate din numărul acestora (17 operatori) volumele de apă furnizată au înregistrat o tendință de creștere, aceasta oscilând între 0,6 % și 8,7 %. Cele mai semnificative majorări relative au fost caracteristice pentru Î.M. „SU-Canal” Comrat (+8,7%), Î.M. „Apă-Canal” Strășeni (+8,2%) și Î.M. „GCL” Briceni (+7,8%). Concomitent, evidențiem cea mai relevantă creștere, de 28,9 %, a volumului de apă livrat de către Î.S.I. „Acva Nord”, deținător de licență doar pentru prestarea serviciului public de alimentare cu apă, majorare generată de sporirea volumului de procurare a apei de către 2 operatori importanți – Î.M. „Regia Apă -Canal” Bălți și S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”.

În același timp, 18 operatori și-au diminuat volumele de apă furnizată cu rate cuprinse între 0,5 % și 27,3 %. Cea mai importantă descreștere, cu 27,3 %, i-a revenit Î.M. „Apă-Canal” Edineț din motivul că fabrica de conserve „Natur Bravo” din Cupcini în anul 2016 a procurat un volum de apă mult mai mic.

Cel mai important operator furnizor de servicii publice de alimentare cu apă este S.A. „Apă-Canal Chișinău”, care în anul 2016 a înregistrat un volum de 43 135,4 mii m³, cu o cotă de 63,8 % din volumul total prestat de către operatorii titulari de licențe.

Conform datelor prezentate pentru anul 2016 în anexa nr.6, cele mai mari creșteri ale volumelor de apă uzată deversată în rețelele publice de canalizare au fost înregistrate de către Î.M. „Apă-Canal” Căușeni (+13,7 %) și Î.M. „Apă-

Termo” Ceadâr-Lunga (+9,9 %), din 15 operatori, care au sporit volumele de prestare a serviciilor date. Totodată, din 17 titulari de licențe care și-au diminuat volumele de apă uzată deversată, cele mai semnificative descreșteri au avut loc la Î.M. „SU-Canal” Comrat (-65,0 %), precum și la S.R.L. „Făclia” Cimișlia (-49,0).

Pe parcursul perioadei analizate operatorii, cu unele excepții, nu au avut modificări în structura rețelelor de alimentare cu apă și de canalizare în anexa nr.8. Doar la o singură întreprindere, S.A. „Apă-Canal Chișinău”, a fost înregistrată atât creșterea lungimii rețelelor de alimentare cu apă, cât și rețelelor de canalizare, cu 0,7 % și 0,2 %. În aceeași perioadă, la 4 întreprinderi: S.C. „Amen-Ver” S.A. Hîncești, Î.M. „Apă-Canal” Telenești, Î.M. „DPGCL Fălești” și SRL ”Făclia” Cimișlia a avut loc majorarea doar a lungimii apeductelor și rețelelor de alimentare cu apă cu valori cuprinse între 6,7-16,1 %, iar la o singură întreprindere Î.M.D.P. ”Apă-Canal” Sîngerei – majorarea doar a lungimii rețelelor de canalizare cu 16,0 %.

2.6. Piața produselor petroliere

Tradițional piața produselor petroliere din Republica Moldova este asigurată din importul produselor petroliere de la principalii furnizori din regiune. În anul 2016, volumul total importat de produse petroliere a constiuit 788909,44 de tone fiind în creștere cu 18,6% față de perioada similară a anului trecut. Din structura totală a importurilor, motorina constiue 542522,64 tone, benzina 169417,93 tone și gazul lichefiat 76968,87 tone. Comparativ cu anul precedent importul de motorină a crescut cu 21,6 %, de benzină cu 16,8 % și de gaze lichefiate cu 4,1 %, tabelul nr. 14.

Tabelul 14. Cantitățile de produse petroliere importate în anii 2014/2015/2016

Tipul produsului	2014	2014	2015	2015	2016	2016	2016/2015	2016/2015
	tone	%	tone	%	tone	%	tone	%
Benzină	151 347,78	3,5	145 075,49	1,8	169 417,93	1,5	+24342,44	16,8
Motorină	414 925,03	4,4	446 146,76	7,1	542 522,64	8,8	+96375,88	21,6
Gaz lichefiat	78 393,21	12,1	73 917,25	1,1	76 968,87	9,7	+3051,62	4,1
Total produse petroliere	644 666,03	100	665 139,50	100	788 909,44	100	+123769,94	18,6

Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor prezentate de companiile licențiate și importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Principalul furnizor al produselor petroliere principale rămâne România deținând din totalul important o cotă de 89,1% la motorină și 70,4% la benzină. Această tendință se explică prin prezența pe piața autohtonă a companiilor petroliere care dețin rafinării proprii în statul vecin și distanța mică care permite importul pe cale rutieră la costuri relativ mici. Din celelate țări furnizoare de produse petroliere principale pot fi menționate Federația Rusă cu 16,4 % la motorină, Belarus cu 6,7% la benzină și 4,7% la motorină, Bulgaria cu 4,3 % la motorină, Lituania cu câte 2,9% la benzină și motorină și Israel cu 1,1% la motorină.

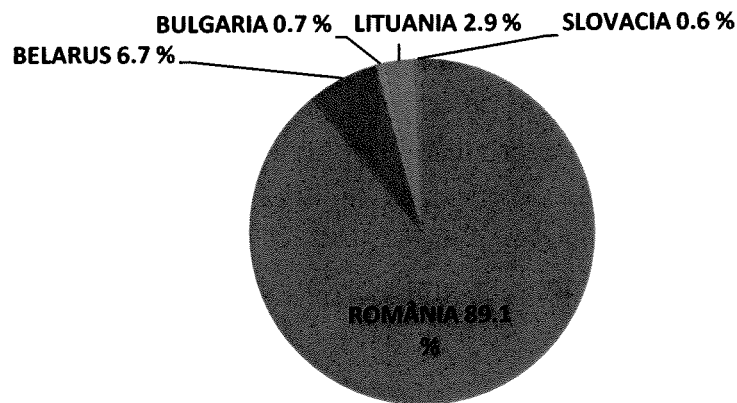

Figura 13. Importul de benzină după țări

Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

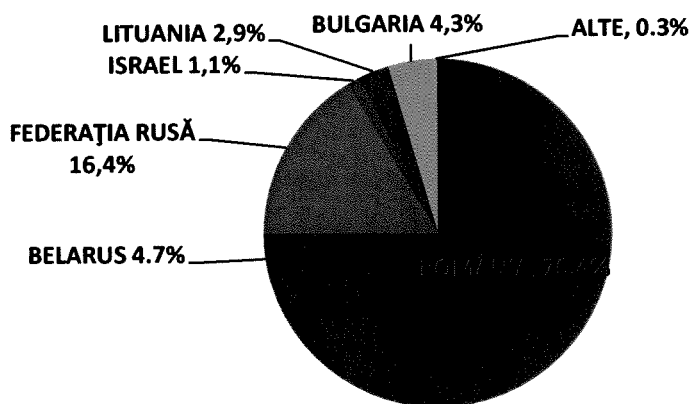

Figura 14. Importul de motorină după țări

Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Necesitățile de gaz lichefiat sunt asigurate prin importurile din 4 țări: Federația Rusă, România, Kazahstan și Belarus. Dacă în cazul benzinei și motorinei România constituie principală sursă de import, atunci în cazul gazului

lichefiat poziția de lider este cedată în fața Federației Ruse care deține o cotă de 55,6 %. Această tendință se explică prin faptul că prețul de vânzare a gazului lichefiat din Federația Rusă este mai atractiv pentru importatorii din țara noastră și permite acoperirea cheltuielilor mai mari pentru transportarea acestuia pe calea ferată. După Federația Rusă se plasează: România cu 34%, Kazahstanul cu 7,8% și Belarus cu 2%.

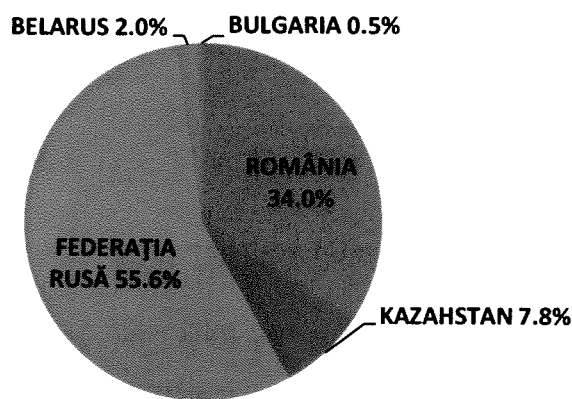

Figura 15. Importul de gaz lichefiat după țări

Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Pe parcursul perioadei de referință, prețurile medii lunare de import la produsele petroliere au fost influențate direct de evoluția cotațiilor Platts și Argus. Deși în anul 2016 prețul mediu de import exprimat în dolari SUA a fost mai mic decât în anul 2015, micșorarea prețului mediu de import exprimată în lei la produsele petroliere principale și gazul lichefiat nu a reflectat situația în deplină măsură din cauza devalorizării monedei naționale în raport cu dolarul SUA cu 5,9%.

În graficele de mai jos sunt reflectate cotațiile bursiere pentru perioada anilor 2015-2016, precum și prețurile medii de import exprimate în dolari SUA cât și în monedă națională.

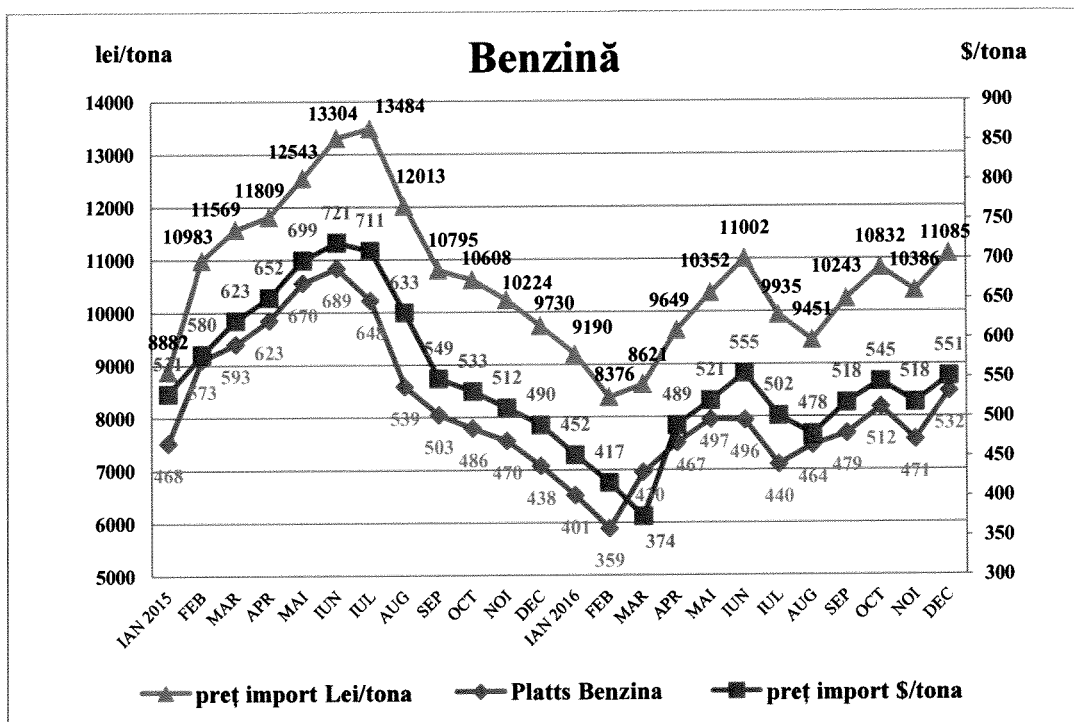

Figura 16. Prețurile medii de import/cotațiile medii la benzină

Sursa: Cotațiile S & P Global Platts; statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Reieșind din cotațiile bursiere și conjunctura pieții regionale, prețul mediu de import a benzinei în anul 2016 a constituit 497 \$/tona micșorându-se cu 106 \$/tona sau cu -17,6% față de perioada similară a anului 2015, în timp ce exprimat în lei moldovenești prețul mediu s-a diminuat cu 1386 lei/tona sau cu -12,2%.

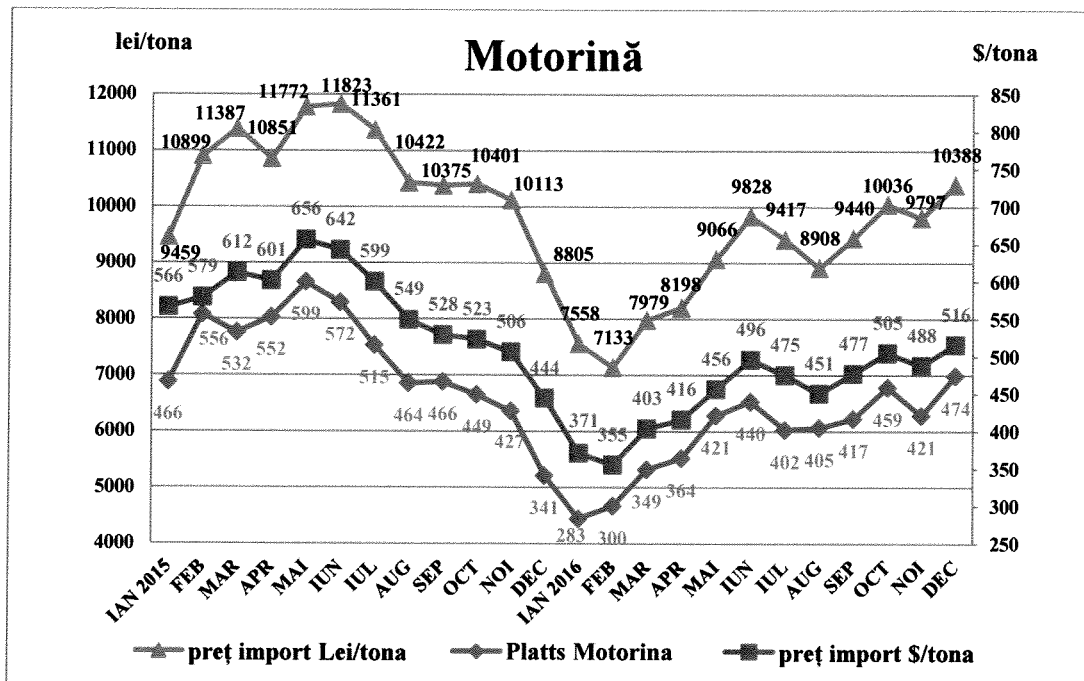

Figura 17. Prețurile medii de import/cotațiile medii la motorină

Sursa: Cotațiile S & P Global Platts; statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Pentru perioada de referință, prețul mediu de import a motorinei a constituit 459 \$/tona micșorându-se cu 105 \$/tona sau -18,6% față de perioada similară a anului 2015, în timp ce exprimat în lei moldovenești prețul mediu în lei a scăzut cu 1524 lei/tona sau cu -14,3%.

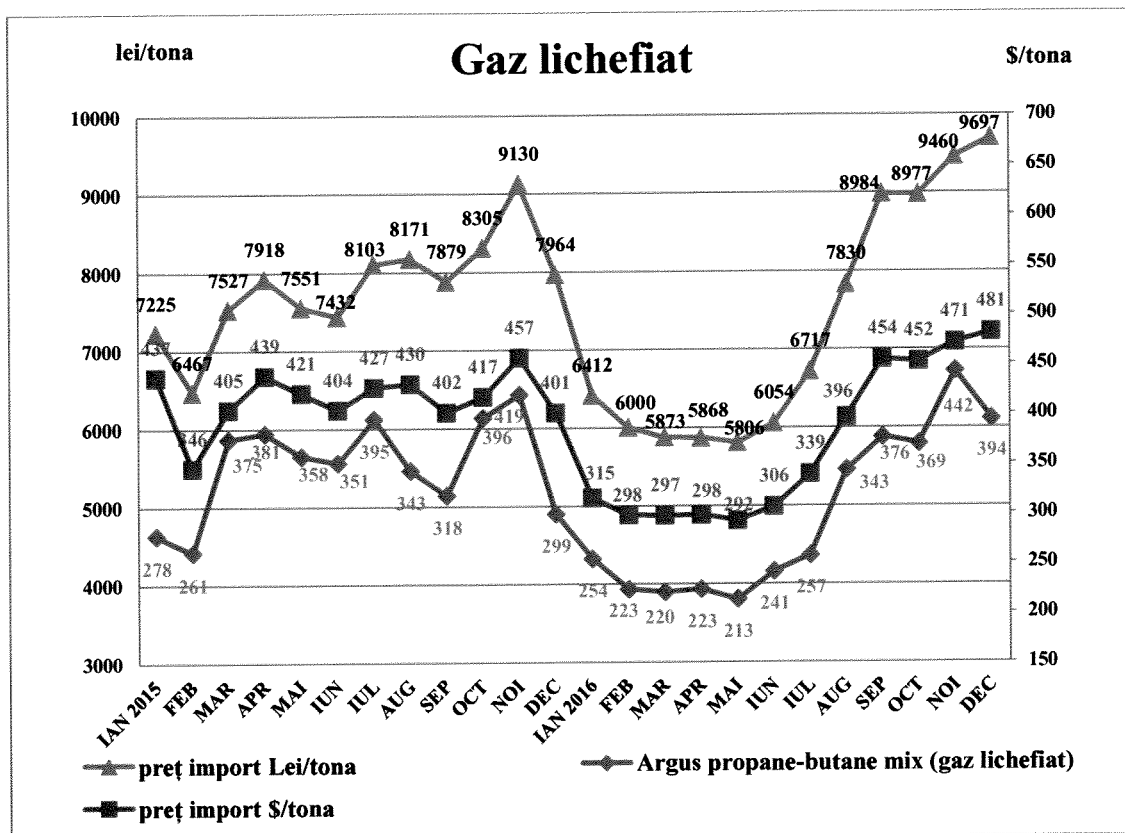

Figura 18. Prețurile medii de import/cotațiile medii la gaz lichefiat

Sursa: Cotațiile Argus; statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Reieșind din cotațiile pe bursele internaționale și conjuctura pieții regionale prețul mediu de import a gazului lichefiat în anul 2016 a constituit 371 \$/tona micșorându-se cu 30 \$/tona sau -7,5% față de perioada similară a anului 2015 în timp ce exprimat în lei moldovenești prețul mediu în lei a scăzut cu 476 lei/tona sau cu 6,1%.

Cotațiile medii Argus DAF Brest au înregistrat o scădere cu 49\$/tona sau cu -14%, însă, aceasta nu s-a reflectat în aceeași măsură în prețurile de import din motivul deficitului gazului lichefiat pe piețele regionale (Rusia, Ucraina, România) generat de staționarea forțată a rafinăriilor.

Anul 2016 a fost marcat de modificările la Legea nr.461/2001 privind piața produselor petroliere, prin care a fost aplicat un nou concept de formare a prețului la produsele petroliere, fiind introdusă noțiunea de „preț plafon”. Astfel, începând

cu 01.06.2016, la fiecare două săptămâni, în funcție de cotațiile Platts și Argus din perioada precedentă, ANRE stabilește prețurile plafon de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale și le publică pe pagina sa web, totodată fiind interzisă comercializarea cu amănuntul a produselor petroliere principale la un preț ce depășește prețul plafon stabilit.

Menționăm că plafonarea de către ANRE a prețurilor de comercializare cu amănuntul la gazul lichefiat nu a durat în timp, deoarece începând cu 01.07.2016 prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 138 din 17.06.2016, din competența Agenției a fost exclusă această prerogativă.

De asemenea, odată cu modificarea Legii privind piața produselor petroliere și aprobarea noii Metodologii de formare și aplicare a prețurilor la produsele petroliere, comercializarea cu ridicata a produselor petroliere principale se efectuează la prețuri libere.

Mai jos este prezentată informația privind volumele de produse petroliere comercializate cu ridicata și cu amănuntul pe piața internă, cu indicarea prețurilor medii anuale de comercializare, inclusiv TVA, înregistrate în anul 2016 comparativ cu anul 2015. Prețurile medii efective de vânzare cu ridicata și cu amănuntul, în parte pe fiecare tip de produs, au fost determinate ca media ponderată a prețurilor practicate de către toate companiile.

Tabelul 15. Volumul de produse petroliere comercializate cu ridicata și cu amănuntul în 2015/2016

Volumele de produse petroliere comercializate cu ridicata și cu amănuntul în 2016, comparativ cu aceeași perioadă din 2015 (inclusiv TVA).

Produsul	comert cu ridicata				2016/2015 %		comert cu amănuntul				2016/2015 %	
	2015		2016		volum	preț	2015		2016		volum	preț
	mii litri	lei /litru	mii litri	lei /litru			mii litri	lei/ litru	mii litri	lei/ litru		
Benzină	61 179	14,27	76 122	13,31	24,4	-6,7	203 595	17,28	212 472	15,74	4,4	-8,9
Motorină	256 319	13,37	343 458	11,61	34,0	-13,1	347 968	15,64	380 657	13,31	9,4	-14,9
Gaz lichefiat	67 799	7,19	82 223	6,92	21,3	-3,7	126 813	9,9	130 847	8,69	3,2	-12,2

Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor prezentate de companiile licențiate și importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Prețurile medii anuale de comercializare cu ridicata a produselor petroliere s-au diminuat pe parcursul anului 2016 cu 13,1 % la motorină, 6,7 % la benzină și 3,7% la gazul lichefiat. Prețurile medii anuale de comercializare cu amănuntul s-au diminuat pe parcursul anului 2016 cu 14,9 % la motorină, 12,2 % la benzină și 8,9% la gazul lichefiat.

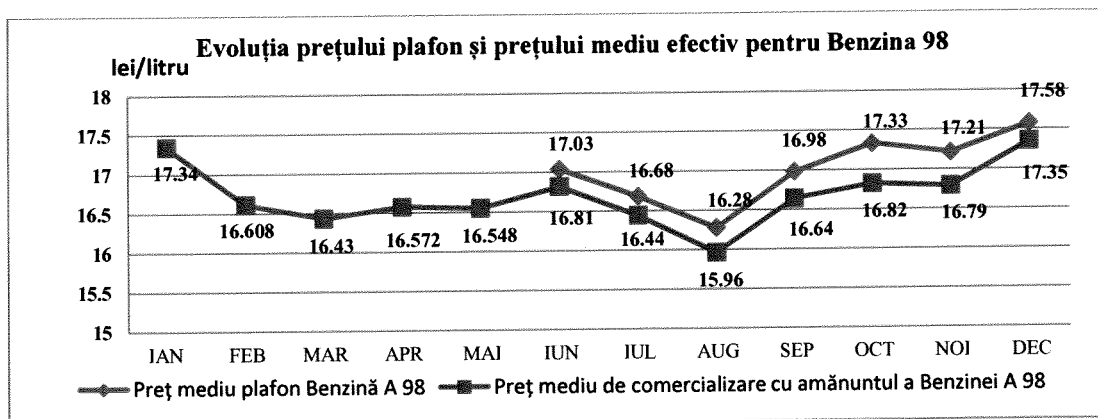

Figura 18. Evoluția prețului plafon și prețului mediu efectiv pentru Benzina 98

Sursa: Statistica ANRE în baza calculului prețului plafon și rapoartelor prezentate de companiile licențiate

Diferența între preț mediu plafon și preț mediu efectiv pentru benzina 98 în anul 2016 a constituit circa 0,33 lei/litru sau -1,9%.

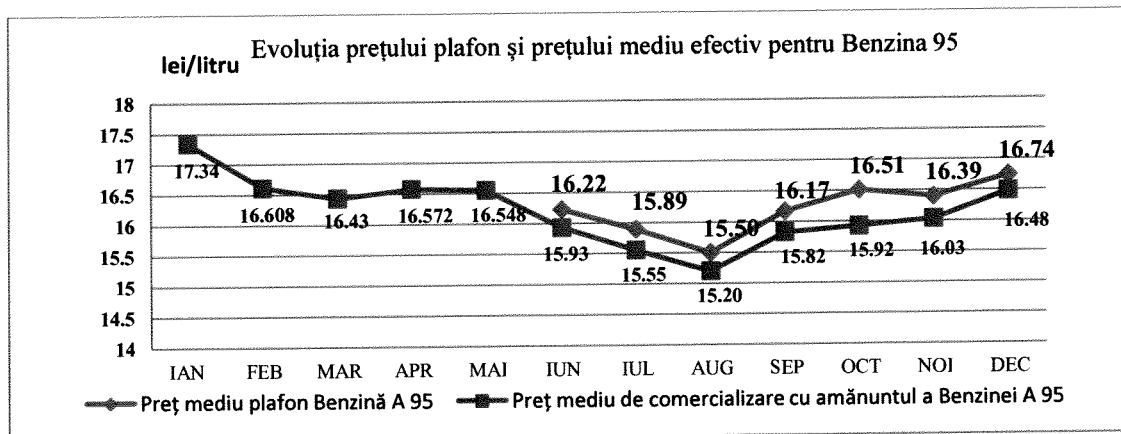

Figura 19. Evoluția prețului plafon și prețului mediu efectiv pentru Benzina 95

Sursa: Statistica ANRE în baza calculului prețului plafon și rapoartelor prezentate de companiile licențiate

Diferența între preț mediu plafon și preț mediu efectiv pentru benzina 95 în anul 2016 a constituit circa 0,36 lei/litru sau -2,2%.

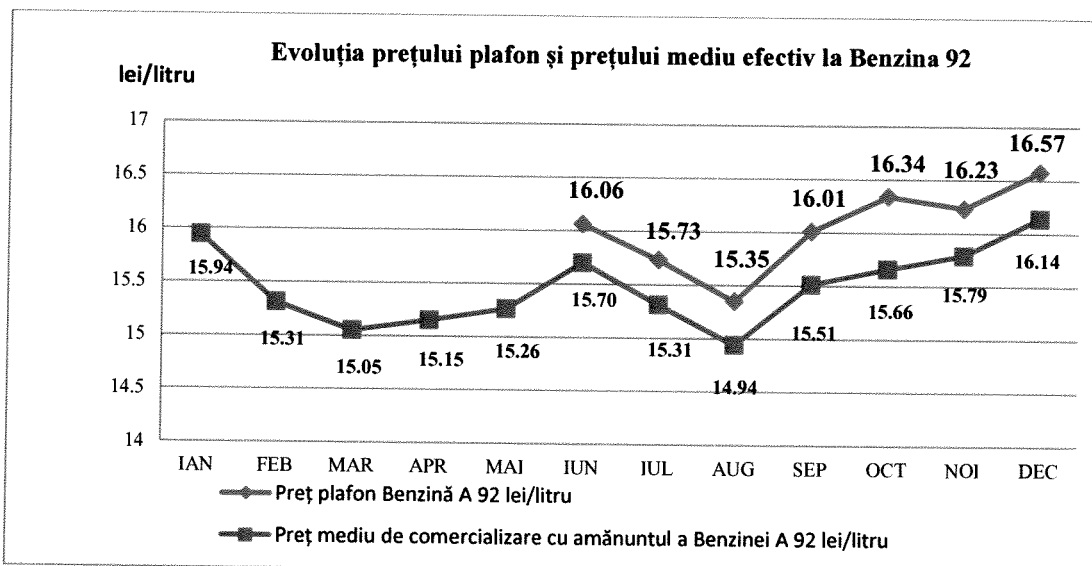

Figura 20. Evoluția prețului plafon și prețul mediu efectiv pentru Benzina 92

Sursa: Statistica ANRE în baza calculului prețului plafon și rapoartelor prezentate de companiile licențiate

Diferența între preț mediu plafon și preț mediu efectiv pentru benzina 92 în anul 2016 a constituit circa 0,46 lei/litru sau -2,9%.

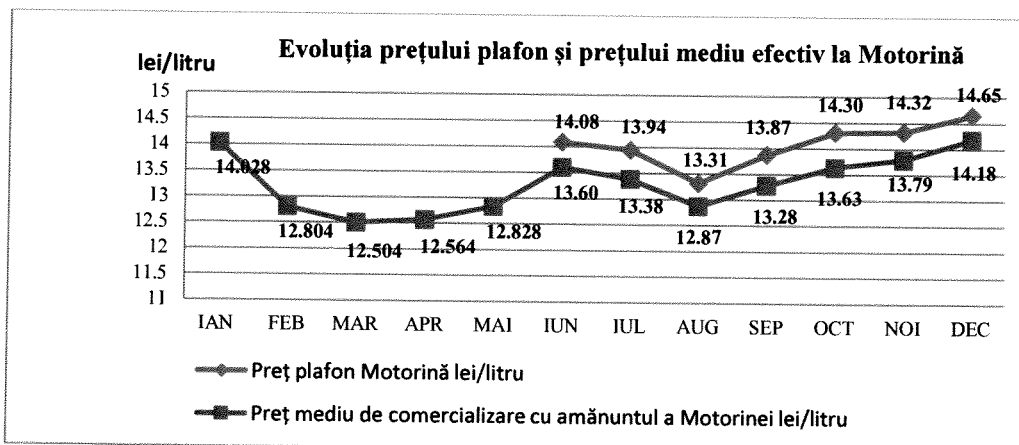

Figura 21. Evoluția prețului plafon și prețul mediu efectiv pentru Motorină

Sursa: Statistica ANRE în baza calculului prețului plafon și rapoartelor prezentate de companiile licențiate

Diferența între preț mediu plafon și preț mediu efectiv pentru motorină în anul 2016 a constituit circa 0,54 lei/litru sau -3,8%.

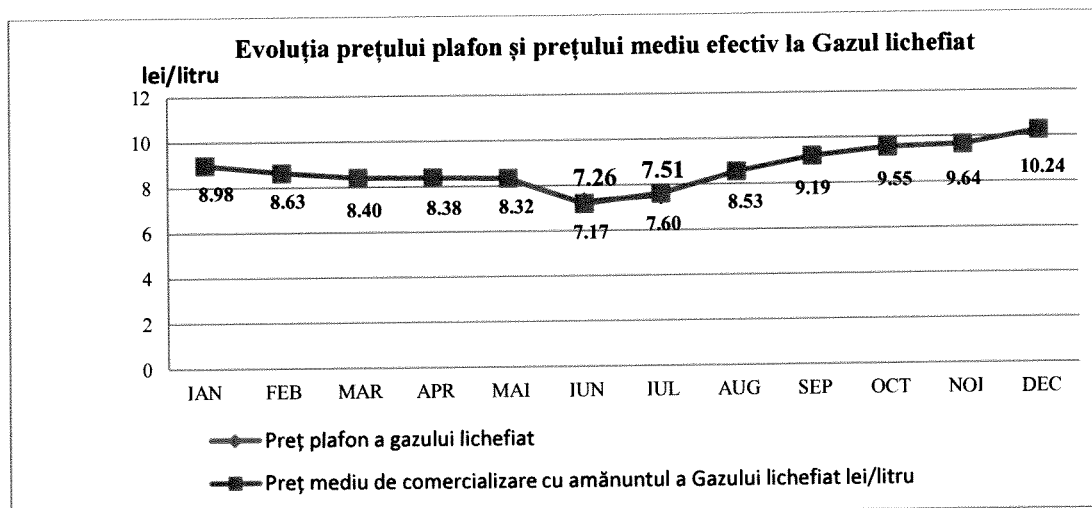

Figura 22. Evoluția prețului plafon și prețul mediu efectiv la Gaz Lichefiat

Sursa: Statistica ANRE în baza calculului prețului plafon și rapoartelor prezentate de companiile licențiate

Diferențele înregistrate între prețul mediu plafon stabilit de către ANRE și prețul mediu de comercializare se datorează reducerilor aplicate de către companiile petroliere prin intermediul cardurilor corporative valorice și vânzărilor în zilele de odihnă.

3. Activitatea normativă

Potrivit art.41 alin.(3) din Legea cu privire la energetică, nr.1525-XIII din 19.02.1998, în scopul exercitării atribuțiilor și a funcțiilor prevăzute de lege, Agenția elaborează și aprobă regulamente, metodologii și alte acte normative în conformitate cu legea. De asemenea, Regulamentul de organizare și funcționare a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, aprobat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 238 din 26.10.2012 stabilește expres că Agenția elaborează și aprobă regulamente, metodologii și alte acte normative din domeniul energetic și al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

La elaborarea și aprobarea actelor normative, Agenția aplică principiul consultărilor publice a proiectelor de acte, care au impact semnificativ asupra piețelor reglementate. Acest proces are loc în conformitate cu Legea nr.239-XVI din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional, legile speciale aplicabile în domeniul energetic și sectorul de aprovizionare cu apă și de canalizare, precum și a Regulilor cu privire la asigurarea transparenței în procesul decizional al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, aprobate prin Hotărârea ANRE nr.374 din 10.05.2010.

În anul 2016, procesul de consultare publică a avut loc în conformitate cu planurile anuale de activitate, cu indicarea proiectelor de hotărâri și a materialelor aferente, care au fost supuse consultărilor.

Totodată, în contextul adoptării de către Parlamentul Republicii Moldova a 3 acte legislative noi în sectorul energetic (Legea cu privire la energia electrică nr.107 din 27.05.2016, Legea cu privire la gazele naturale nr.108 din 27.05.2016, Legea privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile nr.10 din 26.02.2016), ANRE a elaborat și a aprobat un Program de reglementări pentru perioada 2016-2018, în care au fost identificate actele normative de reglementare ce urmează a fi elaborate și aprobate de Agenție în perioada respectivă, în vederea implementării cerințelor Legilor menționate, precum și termenele de realizare a acțiunilor respective.

Astfel, pe parcursul anului 2016, Consiliul de Administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică a aprobat în ședințe publice 8 hotărâri

care au caracter normativ, fiind recepționate 821 de recomandări, tabelul nr.18, indicatorii transparenței în procesul decizional pentru anul 2016 și anume:

- Hotărârea *Consiliului de administrație al ANRE nr.01/2016 din 13.01.2016 cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în Metodologia de calculare și aplicare a tarifelor reglementate la gazele naturale*, aprobată prin Hotărârea ANRE nr.678 din 22 august 2014;

Modificările și completările în Metodologia de calculare și aplicare a tarifelor reglementate la gazele naturale, aprobată prin Hotărârea ANRE nr.678 din 22 august 2014 au drept scop stabilirea unui tarif unic și nediscriminatoriu pentru prestarea serviciului de transport al gazelor naturale, indiferent de destinația transportării gazelor naturale (transportul pentru consumatorii din țară sau pentru transportul fluxurilor transfrontaliere de gaze naturale) și asigurarea furnizării fiabile a gazelor naturale către consumatorii finali, cu cheltuieli minime și cu utilizarea eficientă a obiectelor sistemului de gaze naturale.

- *Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.102/2016 din 31.03.2016 privind aprobarea Metodologiei formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere;*

Conceptul Metodologiei formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere, conform prevederilor legale, conține un nou mecanism de formare a prețurilor la produsele petroliere principale și la gazul lichefiat, având la bază următoarele componente:

- valoarea medie a cotațiilor Platts pentru produsele petroliere principale, sau a cotațiilor Argus DAF Brest propane-butane mix pentru gazul lichefiat;
- cota accizelor și cota taxei pe valoarea adăugată, aplicate în conformitate cu Codul Fiscal al Republicii Moldova;
- marja comercială specifică.

Metodologia formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere stabilește modul determinării prețurilor plafon de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale și a gazului lichefiat la fiecare două săptămâni conform unei formule prestabilite, reieșind din componentele nominalizate mai sus.

- *Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.180/2016 din 10.06.2016 cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la stabilirea și*

aprobarea, în scop de determinare a tarifelor, a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă;

Regulamentul are drept scop stabilirea unei modalități unice de calculare și aprobare a consumurilor tehnologice și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă și utilizarea acestor valori la determinarea tarifelor pentru serviciul public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate.

Calcularea consumului tehnologic și a pierderilor de apă se realizează de către operator care furnizează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare ținând cont de calitatea apei la sursă, tehnologiile de tratare și epurare a apei, materialele din care sunt fabricate rețelele publice de alimentare cu apă, lungimea rețelelor publice de transport, de distribuție a apei.

Aplicarea prevederilor Regulamentului permite evitate situațiile de includere în tarifele reglementate a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare nejustificate care nu sunt necesare la desfășurarea activității de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare. Este asigurată transparență la determinarea consumurilor tehnologice și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare, valori utilizate la calcularea tarifelor, Astfel, încât, fiecare categorie de consumător să achite doar costurile real suportate de operator pentru furnizarea serviciului public de alimentare cu apă la locul de consum al consumatorului.

- Hotărârea Consiliului de administrație ANRE nr. 282/2016 din 11.11.2016 pentru aprobarea ***Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice;***

Regulamentul stabilește indicatori de calitate ce reflectă continuitatea livrării energiei electrice și calitatea relațiilor dintre operatorul sistemului de transport operatorii sistemelor de distribuție și consumatorii finali sau utilizatorii sistemului, precum și consecințele nerespectării valorilor minime stabilite ale acestor indicatori.

Fiecare operator al rețelelor de distribuție este obligat să întreprindă toate măsurile necesare pentru a menține valoarea anuală (de la 1 ianuarie până la 31 decembrie) a indicatorului SAIDI pe întreprindere, calculat pentru întreruperile neprogramate ce s-au produs în rețelele electrice de medie tensiune, în limitele

stabilite de ANRE. Limitele admisibile ale indicatorului SAIDI se vor stabili o dată la 3 ani, separat pentru fiecare OSD și se aprobă prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE. La stabilirea limitelor admisibile ale SAIDI se va ține cont de informația statistică cu privire la întreruperi, acumulată pe parcursul ultimilor 5 ani. Totodată, s-a modificat durata întreruperilor programate și neprogramate în rețeaua de distribuție a energiei electrice. Regulamentul prevede alți termeni de examinare a solicitărilor consumatorilor și soluționare a problemelor cu privire la încălcarea parametrilor de calitate a energiei electrice furnizate. S-au stabilit noi condiții de aplicare a penalităților pentru operatorul de sistem, în cazul constatării că nu și-a respectat obligațiile de plată automată a compensațiilor.

- Hotărârea Consiliului de administrație ANRE nr. 283/2016 din 15.11.2016 cu privire la aprobarea **Regulamentului privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor;**

Regulamentul se extinde asupra titularilor de licențe care desfășoară următoarele activități reglementate:

- transportul energiei electrice și transportul gazelor naturale;
- distribuția energiei electrice și distribuția gazelor naturale;
- furnizarea energiei electrice și furnizarea gazelor naturale la tarife reglementate.

Titularii de licențe care desfășoară activitățile menționate mai sus, prezintă anual Agenției spre aprobare, în termenele stabilite de legile sectoriale și prezentul Regulament, planul de investiții pentru următorul an calendaristic. Planul de investiții se elaborează de către titularul de licență, ținând cont de obligațiile acestuia de a desfășura activitatea reglementată la costuri minime și eficiență maximă. Doar investițiile efectuate în conformitate cu planul de investiții, aprobat de Agenție, se vor include la calcularea tarifelor.

Obiectivul principal este stabilirea termenilor de prezentare și aprobare a planurilor de dezvoltare, a categoriilor și a criteriilor de evaluare a investițiilor, a procedurilor de planificare, de prezentare și aprobare a planului anual de investiții, de modificare a acestuia, a cerințelor față de raportul privind realizarea planului anual de investiții și modul de acceptare în scopuri tarifare a investițiilor realizate, care se iau în considerare la determinarea tarifelor reglementate în sectorul energetic.

- Hotărârea Consiliului de administrație ANRE nr. 321/2016 din 13.12.2016 cu privire la aprobarea *Regulamentului privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și gestionarea congestiilor*;

În scopul implementării Legii cu privire la gazele naturale nr.108 din 27.05.2016 și transpunerii parțiale a *Regulamentul (CE) nr. 715/2009* al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețele pentru transportul gazelor naturale a fost aprobat Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și gestionarea congestiilor.

Regulamentul stabilește o procedură transparentă de alocare a capacității rețelelor de transport al gazelor naturale și asigură un acces nediscriminatoriu și egal la informațiile privind starea sistemului de gaze naturale și referitor la modul în care au fost alocate și determinate capacitățile disponibile și cele de rezervă.

Totodată, are ca obiectiv încurajarea utilizării eficiente a sistemului de gaze naturale, prin stabilirea de reguli clare privind managementul congestiilor și menținerea echilibrului în rețelele de gaze naturale. Regulamentul în cauză are impact benefic asupra activității titularilor de licențe care își desfășoară activitatea pe piața gazelor naturale. Stabilirea de principii neechivoce și exhaustive în legătură cu menținerea echilibrului în sistemul de gaze naturale, permite utilizatorilor de sistem să facă prognoze mai exacte în legătură cu volumele de gaze naturale tranzacționate, respectiv, permite evitarea de sancțiuni pecuniare pentru eventualele dezechilibre provocate.

- Hotărârea Consiliului de administrație ANRE nr. 352/2016 din 27.12.2016 cu privire la aprobarea *Regulamentului cu privire la indicatorii de calitate a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare*;

În scopul implementării prevederilor Legii privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nr. 303 din 13.12.2013 a fost aprobat Regulamentul cu privire la indicatorii de calitate a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, care duce la stimularea operatorilor în asigurarea funcționării sistemului public de alimentare cu apă și de canalizare la parametrii normativi stabiliți pentru captarea, tratarea, transportul și distribuția apei potabile consumatorilor, precum și colectarea și evacuarea apelor uzate de la consumatori.

- Hotărârea Consiliului de administrație ANRE nr. 353/2016 din 27.12.2016 cu privire la aprobarea *Regulamentului privind accesul la rețelele electrice de transport pentru schimburile transfrontaliere și gestionarea congestiilor*;

Scopul Regulamentului este stabilirea normelor echitabile pentru alocarea capacității interconexiunilor disponibile între sistemul electroenergetic al Republicii Moldova și sistemele electroenergetice ale țărilor vecine, în vederea realizării schimburilor transfrontaliere de energie electrică în condiții egale, transparente și nediscriminatorii pentru toți participanții la piața energiei electrice, precum și a normelor privind gestionarea congestiei pe interconexiuni, sporind astfel concurența pe piața energiei electrice naționale.

Implementarea prevederilor acestui Regulament în practică are ca rezultat următoarele beneficii:

- ajustarea cadrului secundar de reglementare la actele legislative primare și implementarea prevederilor Legii cu privire la energia electrică în vigoare;
- asigurarea realizării unei alocări transparente a capacităților interconexiunilor sistemelor electroenergetice pentru solicitanți;
- existența unui mecanism transparent de gestionare a congestiilor în rețelele electrice;
- stimularea investițiilor în infrastructură, în particular, construirea de interconexiuni noi;
- asigurarea unui acces nediscriminatoriu la rețeaua electrică de transport a tuturor participanților la piață, în particular pentru acei care realizează tranzacții transfrontaliere (import, export, tranzit de energie electrică);
- asigurarea unui acces egal și nediscriminatoriu al tuturor utilizatorilor de sistem la informațiile privind starea sistemului electroenergetic, capacitățile existente (disponibile, alocate, de rezervă);

- aplicarea unui mecanism transparent privind gestionarea fluxurilor financiare provenite din tranzacțiile transfrontaliere de energie electrică prin rețeaua electrică de transport.

Proiectele de Hotărâri, asupra cărora au fost aplicate Regulile cu privire la procedurile de asigurare a transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor în sectorul energetic și domeniul public de alimentare cu apă și de canalizare, au fost consultate cu persoanele interesate din aceste domenii.

Totodată implementarea unor norme echitabile pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică determină ameliorarea climatului concurențial pe piața internă a energiei electrice, luând în considerație caracteristicile specifice ale pieței naționale și regionale, precum și integrarea în perspectivă a sistemului electroenergetic cu sistemul comunitar al ENTSO de energie electrică, ceea ce constituie o precondiție pentru o integrare eficientă a piețelor de energie electrică la nivel regional.

Concomitent, pe parcursul anului 2016, Consiliul de Administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică a mai aprobat în ședințe publice 30 de hotărâri, fiind recepționate 298 de recomandări, *care au impact asupra pieței din sectorul energetic și domeniul public de alimentare cu apă și de canalizare* (tabelul 16, indicatorii transparenței în procesul decizional pentru anul 2016).

Tabelul 16. Indicatorii transparenței în procesul decizional pentru anul 2016

<i>Indicatorii</i>	<i>Numărul</i>
<i>Procesul de elaborare a deciziilor</i>	
<i>Numărul hotărârilor adoptate</i>	38
<i>Numărul proiectelor de hotărâri consultate public</i>	40
<i>Numărul hotărârilor adoptate fără consultare, care nu cad sub incidența Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008:</i>	326
<i>Numărul întrunirilor consultative (audieri publice, dezbateri, ședințe ale grupurilor de lucru etc.) desfășurate</i>	109
<i>Numărul recomandărilor recepționate</i>	1019
<i>Numărul recomandărilor incluse în proiectele de hotărâri</i>	532
<i>Contestații / sancțiuni</i>	
<i>Numărul cazurilor în care acțiunile sau deciziile autorității administrației publice centrale au fost contestate pentru nerespectarea Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008:</i>	
<i>- în organul ierarhic superior</i>	
<i>- în instanța de judecată</i>	3
<i>Numărul sancțiunilor aplicate pentru încălcarea Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008</i>	0

Concomitent, în conformitate cu Programul de reglementări pentru perioada 2016-2018, în anul 2016 Agenția a elaborat o serie de proiecte de acte normative de reglementare, care urmează să fie finalizate și supuse aprobării în anul 2017 **(anexa nr.8)**:

- *proiectul Metodologiei de calculare, de aprobare și de aplicare a prețurilor reglementate pentru energia electrică furnizată de furnizorul central de energie electrică;*

- *proiectul* Metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciile auxiliare prestate de către operatorii de sistem din sectorul electroenergetic;
- *proiectul* Regulamentului privind procedurile de achiziție a bunurilor, lucrărilor și serviciilor utilizate în activitatea titularilor de licență din sectoarele electroenergetic, termoeenergetic, gaze naturale și a operatorilor care furnizează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare;
- *proiectul* Regulamentului privind garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie;
- *proiectul* Regulamentului cu privire la garanția de origine pentru energia electrică produsă în regim de cogenerare de înaltă eficiență;
- *proiectul* Regulamentului cu privire la indicatorii de calitate a serviciilor de distribuție și furnizare a energiei termice;
- *proiectul* Metodologiei privind calcularea prețurilor plafon și a tarifelor fixe la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie;
- *proiectul* Metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice;
- *proiectul* Regulamentului privind furnizarea energiei termice.
- *proiectul* Hotărârii ANRE cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor la Metodologiile de calculare, aprobare și ajustare a tarifelor pentru serviciul de distribuție a energiei electrice și a tarifelor reglementate de furnizare a energiei electrice (aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 497 din 20.12.2012) și la Metodologia de calculare și aplicare a tarifelor reglementate la gazele naturale (aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 678 din 22.08.2014).

4. Calitatea serviciilor de distribuție a energiei electrice în anul 2016

Analiza calității serviciilor de distribuție a energiei electrice, prestate de operatorii rețelelor de distribuție a energiei electrice s-a efectuat în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 406 din 25.02.2011 (în continuare *Regulament*) în baza informației prezentate de operatori conform anexelor la Regulament.

Analiza calității serviciilor de distribuție a energiei electrice s-a efectuat ținând cont de 3 aspecte de bază:

- continuitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor;
- soluționarea solicitărilor legate de calitatea energiei electrice;
- calitatea relațiilor între operatorii rețelelor de distribuție/furnizori și consumatorii de energie electrică.

4.1. Continuitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor

Pentru analiza continuității, conform Regulamentului, se utilizează indicatorii generali de continuitate, care reflectă situația în general pe întreprindere referitor la întreruperile neprogramate (avariate) și indicatorii garantați, care vizează fiecare consumator final în parte.

Sunt utilizați următorii indicatori generali:

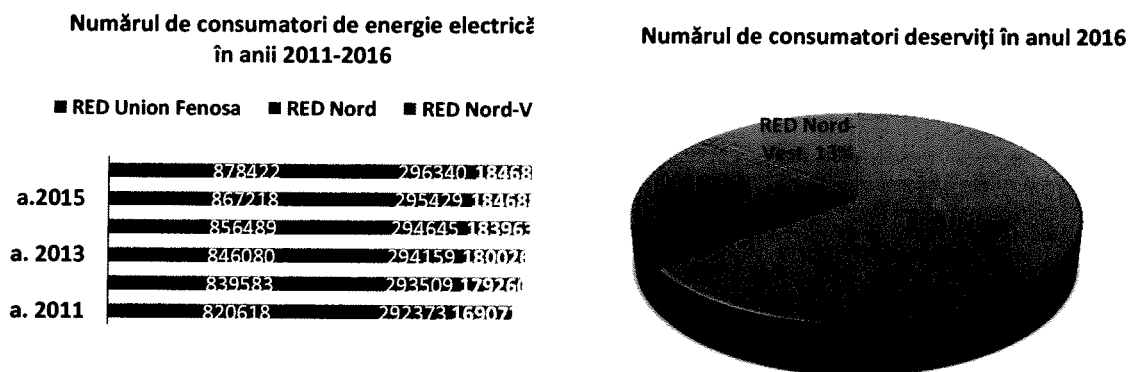
SAIDI (System Average Interruption Duration Index) – Durata medie a întreruperii în rețeaua electrică a OSD;

SAIFI (System Average Interruption Frequency Index) – Frecvența medie a întreruperilor în rețeaua de distribuție;

CAIDI (Customer Average Interruption Duration Index) – Durata medie a unei întreruperi pentru/ un consumator final; Indicatorii de continuitate, monitorizați conform prevederilor Regulamentului, se calculează în funcție de durata întreruperilor, numărul de consumatori afectați de o întrerupere și numărul total de consumatori deserviți de un operator al rețelei de distribuție. Astfel, pe parcursul anului 2016, cei 3 operatori ai rețelelor de distribuție: ÎCS „RED Union Fenosa” S.A., „RED-Nord” S.A. și „RED Nord-Vest” S.A. au deservit un număr total de **1 359 450** locuri de consum. Comparativ cu anul 2015, numărul de consumatori a crescut cu 12 115.

Din totalul consumatorilor de energie electrică au fost deserviți 65% de ÎCS „RED Union Fenosa” S.A., 22% - „RED Nord” S.A. și 13% - „RED Nord-Vest” S.A. (figura 23)

Figura 23. Numărul de consumatori de energie electrică în anii 2011-2016

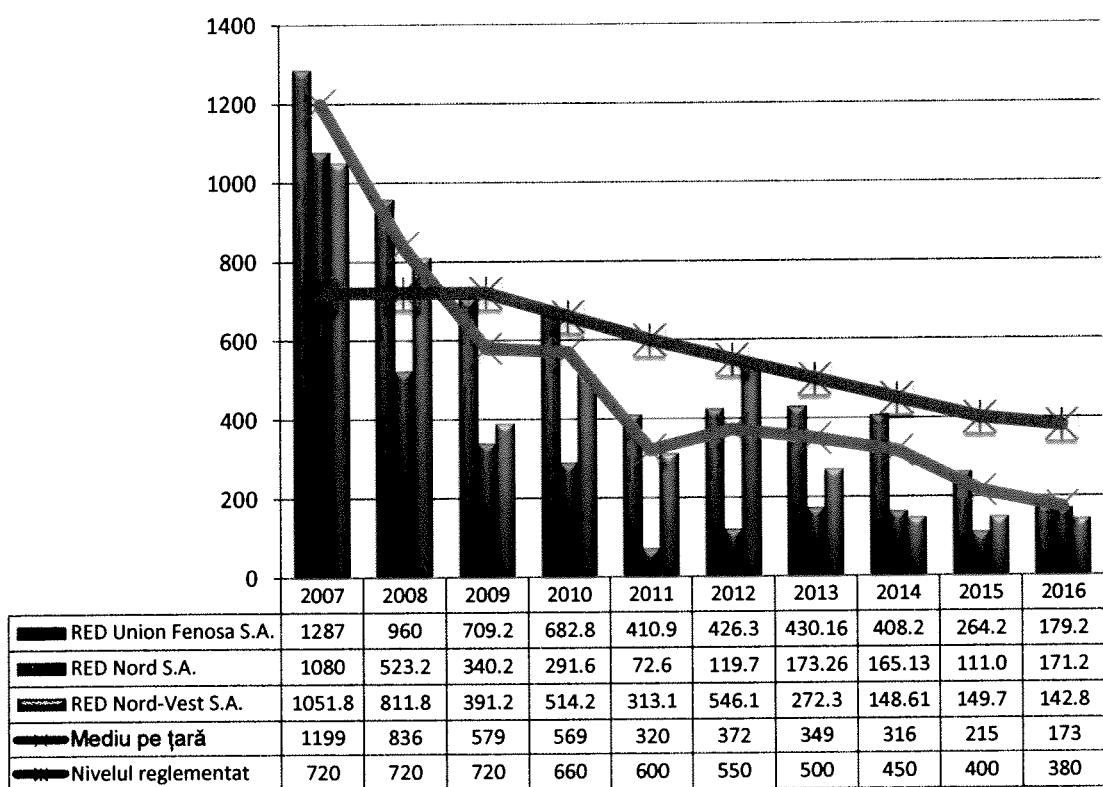
Sursa: ANRE

Indicatorii generali de continuitate

Pentru anul 2016 conform Regulamentului a fost stabilită o valoare admisibilă a indicatorului SAIDI = 380 minute.

Analizând situația în dinamică, pentru perioada 2007-2016 (figura nr. 24), constatăm că pe parcursul ultimilor ani, cele mai mici valori ale indicatorilor de continuitate SAIDI au fost înregistrate de „RED Nord” S.A. și „RED Nord-Vest” S.A., în 2016 cea mai bună valoare a SAIDI s-a înregistrat la „RED Nord-Vest” S.A. – 142,8 minute.

Figura 24. Evoluția indicatorului SAIDI, min (2007-2016)

Sursa: ANRE

Comparativ cu perioada 2012-2014, operatorul „RED Union Fenosa” S.A. a înregistrat o diminuare esențială a valori SAIDI -de la 408 minute în 2014 la 264 minute în 2015 și 179,2 minute în 2016.

Nivelul mediu al indicatorului SAIDI pe țară în 2016 a fost de 173 minute.

FIGURE 2.9 UNPLANNED LONG INTERRUPTIONS EXCLUDING EXCEPTIONAL EVENTS (MINUTES LOST PER YEAR)

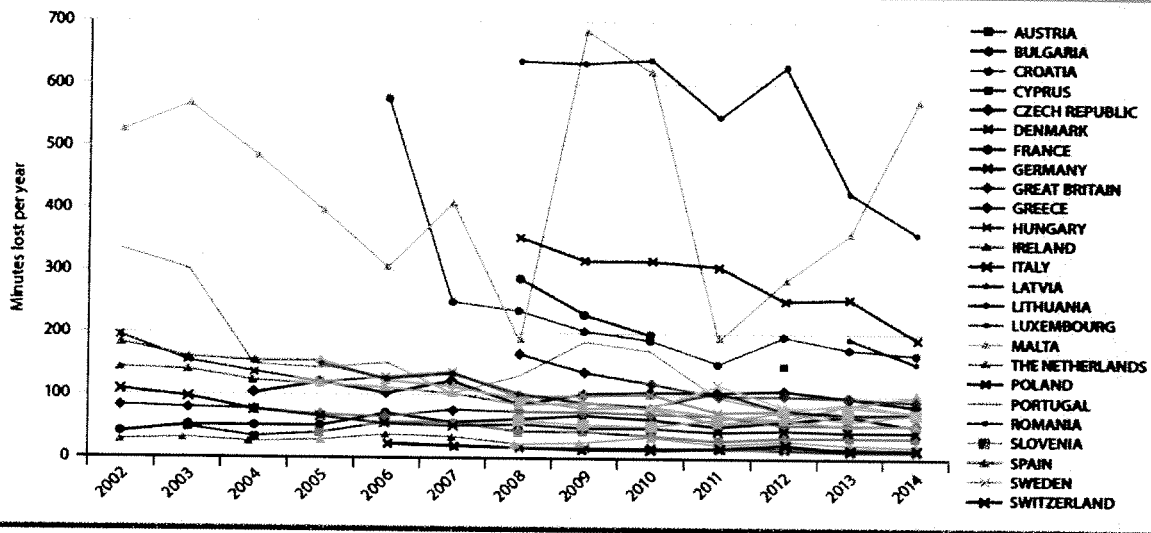

Figura 25. Nivelul indicatorului SAIDI, înregistrat în țările UE în perioada 2002-2014.

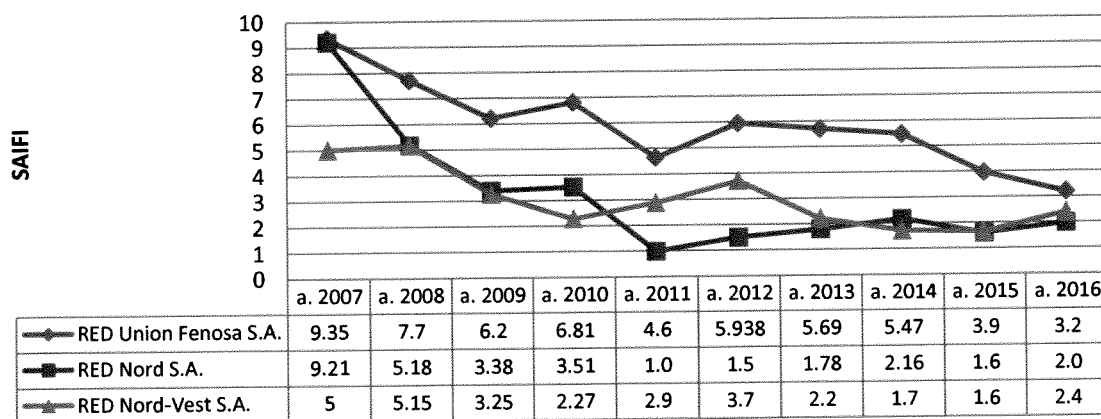
Sursa:

http://www.ceer.eu/portal/page/portal/EER_HOME/EER_PUBLICATIONS/CEER_PAPERS/Electricity/Tab4/C14-EQS-62-03_BMR-5-2_Continuity%20of%20Supply_20150127.pdf

Menționăm că potrivit raportului Consiliului European al Reglementatorilor în Energetică (CEER) „CEER Benchmarking Report 5.2 on the Continuity of Electricity Supply”, publicat în februarie 2015, nivelul indicatorului SAIDI (calculat cu excluderea evenimentelor excepționale, care nu depind de operatorii de sistem) în diferite țări ale UE în ultimii ani variază de la 30 la 600 minute (figura 24). În anul 2014 cele mai mari valori ale SAIDI s-au înregistrat în Malta (circa 580 minute, România – circa 350 minute, Polonia, Croația și Letonia valori cuprinse între 150 – 180 minute). Astfel, se constată că valoarea medie a indicatorului SAIDI înregistrat în Republica Moldova pe parcursul anului 2016 (173 minute) este practic egală cu indicatorul înregistrat de Polonia, Croația și Letonia în 2014 și este mai bun comparativ cu cel din România.

În afara indicatorului SAIDI, operatorii rețelelor de distribuție raportează anual și valorile indicatorilor SAIFI – frecvența medie a întreruperilor în rețea. Evoluția acestui indicator în perioada 2007-2016 este prezentată în figura 26.

Figura nr.26. Evolutia indicatorului SAIFI in perioada 2007-2016

Sursa: ANRE

Din figura 26 constatăm că începând cu 2012, frecvența întreruperilor înregistrate în rețelele „RED Union Fenosa” este în continuă scădere – de la 5.9 în 2012 la 3.2 în 2016. În majoritatea țărilor europene indicatorul respectiv este de cel mult două întreruperi. Valorile înregistrate de „RED Nord-Vest” S.A și „RED Nord” S.A. au crescut ușor cu anul precedent, însă sunt în continuare mai mici comparativ cu „RED Union Fenosa” S.A.

În decembrie 2016, ANRE a aprobat o nouă redacție a Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, care stabilește o valoare minimă a indicatorului SAIDI. Dacă potrivit Regulamentului vechi valoarea SAIDI era stabilită egală pentru toți operatorii sistemelor de distribuție, conform noii reglementări indicatorul se va stabili separat pentru fiecare operator.

Astfel, la analiza indicatorilor este necesar să se țină cont nu doar de rezultatele anului de gestiune, ci și de perspectivele anului curent. În tabelul nr. 19 sunt reflectate valorile obligatorii ale SAIDI pentru toți operatorii de sistem, pentru anul 2016 și pentru 2017.

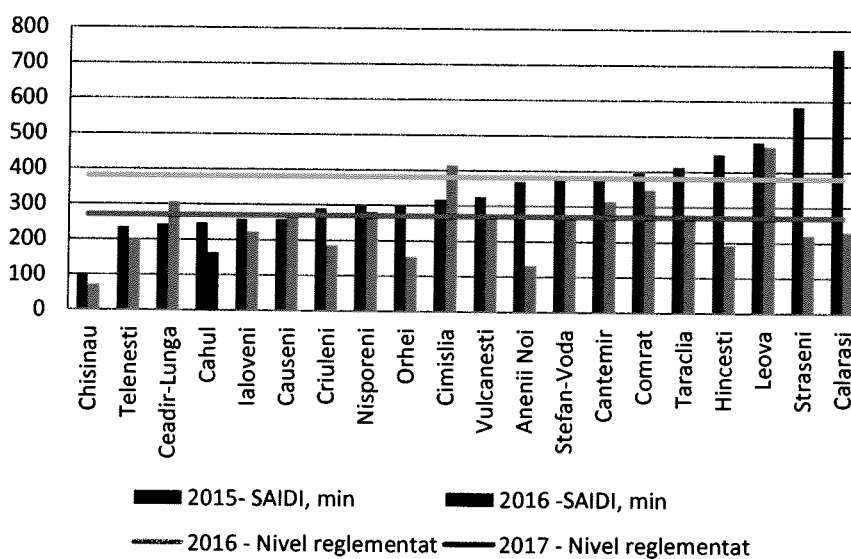
Tabelul 17. Operatorul sistemului de distribuție

Operatorul sistemului de distribuție	2016	2017
Î.C.S. "RED Union Fenosa" S.A.	380	270
„RED Nord” S.A.	380	155
„RED Nord-Vest” S.A.	380	115

Sursa: ANRE

Cu toate că, în ansamblu pe întreprinderi, nivelul indicatorului SAIDI se încadrează în limitele stabilite de Regulament, în unele zone ale țării continuitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor finali rămâne la un nivel nesatisfăcător. În Figura 27 este reprezentată situația privind continuitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor deserviți de ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. în teritoriul autorizat.

Figura nr. 27. "RED Union Fenosa" valoarea SAIDI (minute) în raioanele deservite (2015-2016)

Sursa: ANRE

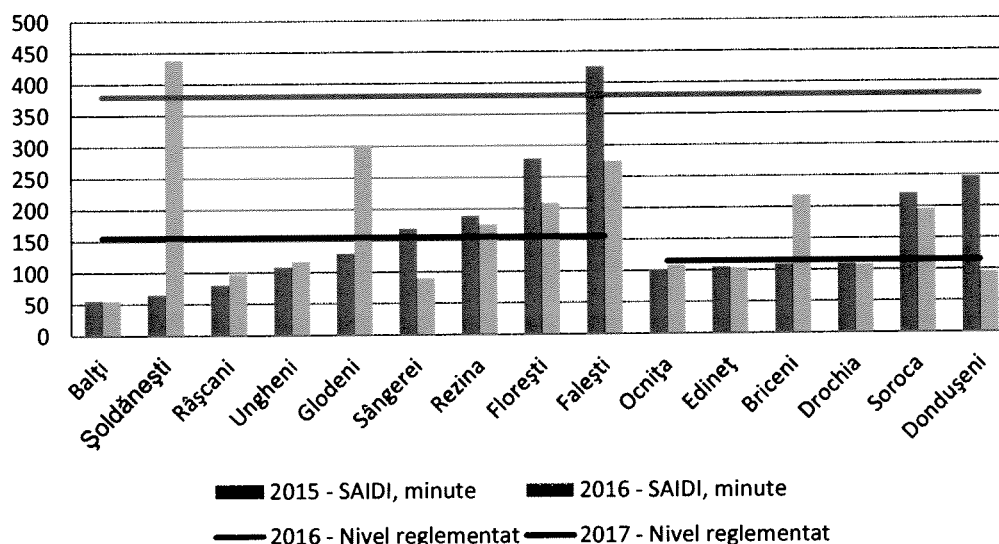
În anul 2016 la Î.C.S. "RED Union Fenosa" S.A. s-au înregistrat valori ale SAIDI mai joase decât valoarea reglementată în majoritatea raioanelor deservite. Valori mai mari de 380 minute s-au înregistrat doar în raioanele Cimișlia și Leova.

În același timp se constată că situația s-a îmbunătățit comparativ cu anul precedent, cu excepția raioanelor Ceadăr-Lunga și Cimișlia.

Comparând valorile înregistrate în 2016 cu valoarea reglementată pentru 2017, constatăm că raioanele "problematic" în acest an sunt Ceadăr-Lunga, Nisporeni, Cantemir, Comrat, Taraclia, Leova.

Pentru „RED Nord” S.A. și „RED Nord-Vest” S.A. situația arată în felul următor în Figura 28.

Figura nr.28. Valoarea SAIDI (minute) în raioanele deservite de "RED Nord" S.A. și "RED Nord-Vest" S.A.

Sursa: ANRE

La „RED Nord-Vest” S.A. indicatorii de continuitate în raioanele deservite nu au depășit valoarea reglementată. Cel mai mult au fost afectați de întreruperile avariate consumatorii din raioanele Briceni și Soroca. La „RED Nord” S.A. nivelul SAIDI a fost mai mare comparativ cu valoarea reglementată în raionul Șoldănești, iar în anul 2017 raioanele în care ar putea să fie înregistrate depășiri ale nivelului reglementat al SAIDI sunt Șoldănești, Glodeni, Rezina, Florești și Fălești.

4.2. Indicatorii garanți de continuitate în alimentarea cu energie electrică

În afară de indicatorii generali, pentru nerespectarea cărora ANRE poate aplica operatorilor rețelelor de distribuție penalități sub formă de reduceri de tarif, Regulamentul stabilește și indicatori garanți, care se aplică pentru fiecare consumator final în parte.

Din rapoartele prezentate pentru anul 2016 se constată, că per total **104 165** consumatori au suportat un număr mai mare de întreruperi programate și neprogramate, comparativ cu numărul anual admis de Regulament. Comparativ cu anul precedent, acest număr s-a majorat cu **16 282**. Majorarea respectivă se datorează în mare măsură dublării numărului de consumatori afectați de întreruperile programate, operate de „RED Union Fenosa” S.A.

Conform Regulamentului, în cazul depășirii numărului anual admis de întreruperi, consumatorii finali au dreptul să solicite operatorului rețelei de distribuție plata unor compensații. Mărimea stabilită a compensației este de 20 de lei pentru fiecare întrerupere.

Tabelul 18. Numărul de consumatori finali la care s-a depășit numărul admis de întreruperi

	RED Union Fenosa		RED Nord		RED Nord-Vest		TOTAL	
	Înter. programate	Înter. ne-programate	Înter. programate	Înter. ne-programate	Înter. programate	Înter. ne-programate	Înter. programate	Înter. ne-programate
2012	3788	154535	3337	10614	46132	51614	53257	216763
2013	3780	137301	6959	4934	58217	2297	68956	144532
2014	12553	132874	685	14286	8870	5044	22108	152204
2015	25598	47838	6704	3034	2534	2175	34836	53047
2016	54598	22033	1167	16862	5672	3833	61437	42728

Sursa: ANRE

În 2016 au fost înregistrate 94 cereri de plată a compensațiilor la S.A. „RED Union Fenosa” S.A. și 6 cereri la S.A. „RED Nord”. Suma compensațiilor achitate de Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. a fost de 50 392 lei.

4.3. Soluționarea problemelor legate de calitatea energiei electrice furnizate

Calitatea energiei electrice livrate consumatorilor finali rămâne a fi în continuare o problemă destul de gravă. Exprimată în valoare monetară, această problemă a cauzat operatorilor rețelelor de distribuție, pe parcursul anului 2016, prejudicii materiale în sumă de **1 071 082 lei**, sume achitate consumatorilor finali de ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. (**1 024 285 lei**) și S.A.„RED Nord” (**46 797 lei**) pentru reparația receptoarelor electrice ale consumatorilor, defectate în urma livrării de energie electrică cu încălcarea parametrilor de calitate stabiliți de standard.

În medie, în cazul defectării aparatelor electrice, ÎCS„RED Union Fenosa” S.A. a plătit consumatorilor afectați câte 1117 lei, iar „RED Nord” S.A. – 806 lei. Întreprinderea „RED Nord-Vest” S.A. a indicat valoarea „0” lei a despăgubirilor achitate consumatorilor.

O problemă aparte constă în examinarea solicitărilor consumatorilor, legate de depășirea abaterilor admisibile ale tensiunii, dar și a solicitărilor privind supratensiunile și golurile repetate de tensiune.

Conform informației prezentate de operatori, în anul 2016 la ÎCS„RED Union Fenosa” S.A. numărul de adresări ale consumatorilor, legate de supratensiuni și goluri repetate de tensiune a rămas practic la nivelul anului precedent: **10 998** în 2015 și **10 733** în 2016. Din totalul de solicitări primite s-au soluționat, cu încălcarea termenului stabilit de pct. 21 din Regulament, **1313 cazuri**, ceea ce constituie **12%** din total (în scădere cu circa 2 p.p. față de anul precedent).

Comparativ cu anul precedent, la ÎCS„RED Union Fenosa” S.A. numărul de solicitări ale consumatorilor, legate de abaterea admisibilă a tensiunii s-a diminuat de la 529 în anul 2015 la 459 în 2016. Soluționarea în termen a acestui tip de solicitări este la nivel de 93% (în 2014 a fost 84%), respectiv se constată o ameliorare a situației la capitolul dat.

În pct. 22 din Regulament este stabilită procedura de examinare și soluționare a adresărilor consumatorilor, legate de depășirea abaterii admisibile a tensiunii. În aceste cazuri, operatorii rețelei de distribuție sunt obligați să efectueze măsurări ale parametrilor de calitate, apoi să întocmească un act, conform modelului stabilit în Anexa nr. 4 la Regulament, în care urmează a fi indicat termenul de soluționare a problemei tensiunii. În cazul în care acest termen nu se respectă – operatorul rețelei de distribuție este obligat să achite consumatorului compensații (echivalentul bănesc a 25% din energia electrică consumată pe parcursul perioadei în care energia s-a livrat cu încălcarea parametrilor de calitate). Însă, suma compensațiilor achitate, indicată în rapoarte, este „0” la toți operatorii.

Menționăm că în noua redacție a Regulamentului prevederile privind compensarea consumatorilor în cazul livrării energiei cu încălcarea parametrilor de calitate (în special nu se respectă nivelul tensiunii), au fost modificate. Compensațiile se vor plăti automat, fără ca consumatorul să depună cereri. Analiza situației respective conform raportului pentru anul 2016 demonstrează că mecanismul de plată a compensațiilor la cerere nu funcționează, iar decizia adoptată de ANRE prin noul Regulament este binevenită.

4.4. Calitatea relațiilor dintre operatorii rețelelor de distribuție și consumatorii finali de energie electrică

Calitatea relațiilor dintre operatorii de rețea și consumatorii finali, în sensul Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și distribuție a energiei electrice, se apreciază în baza următorilor indicatori:

- anunțarea întreruperilor programate;
- eliberarea în termenele stabilite a avizului de racordare;
- respectarea termenelor de racordare a instalațiilor solicitanților la rețeaua de distribuție;
- respectarea termenelor de reconectare a instalațiilor consumatorilor finali deconectați.

Potrivit pct. 30 din Regulament, pentru nerespectarea obligațiilor referitor la anunțarea întreruperilor programate și eliberarea avizelor de racordare, în cel puțin 90% din cazuri, operatorii de rețea pot fi penalizați, prin reducerea tarifului de distribuție cu 0,1%.

Conform rapoartelor prezentate, toți operatorii rețelelor de distribuție au respectat cerințele cu privire la anunțarea întreruperilor programate. Anunțarea consumatorilor se face prin diferite metode. Astfel, în localitățile rurale se plasează anunțurile pe panourile de la primării și se anunță autoritățile locale. În localitățile urbane se fac anunțuri prin intermediul presei scrise, la posturile de televiziune și radio. La ÎCS „RED Union Fenosa” SA, Nord, Nord-Vest informația respectivă este accesibilă și pe pagina electronică a întreprinderilor.

În cazul consumatorilor noncasnici, operatorii practică informarea în scris sau prin telefon. În pofida acestui fapt, la Agenție parvin în continuare adresări ale consumatorilor referitor la situația nesatisfăcătoare în ce privește anunțarea întreruperilor programate. Informația difuzată de operatori nu tot timpul ajunge la destinatar.

Întreprinderea ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. raportează că din cele 17 020 întreruperi programate, operate pe parcursul anului, majoritatea s-au efectuat cu anunțarea prealabilă a consumatorilor (cu excepția unei întreruperi).

Pe parcursul anului, ÎCS „RED Union Fenosa” S.A. a eliberat avizele de racordare cu respectarea termenului stabilit, totodată în 13 cazuri s-a înregistrat refuzul la eliberarea avizului.

„RED Nord-Vest” S.A. a înregistrat 941 cereri de eliberare a avizului de racordare, din care 20 de avize (2,2% din totalul de cereri) s-au eliberat cu încălcarea termenului stabilit de Regulament, iar în 13 cazuri solicitantii au primit refuz.

În concluzie, constatăm că toți operatorii s-au încadrat în limita de 10% de cazuri de întârzieri la eliberarea avizelor, stabilită prin Regulament.

Pentru nerespectarea termenelor de racordare la rețea și de reconectare a consumatorilor, operatorii sunt obligați prin Regulament să plătească consumatorilor compensații în mărime de 25% din taxa de racordare sau reconectare, pentru fiecare zi de întârziere.

Întreprinderile „RED Nord” S.A și „RED Nord-Vest” S.A. au raportat despre respectarea la 100% a acestor termene.

La ÎCS „RED Union Fenosa” S.A., pe parcursul anului **2016 au avut loc 113 de cazuri de încălcare a termenului pentru racordarea consumatorilor noi, sau circa 1,23% din totalul de 9144 cereri.** Cereri de plată a compensațiilor din partea consumatorilor nu au fost înregistrate.

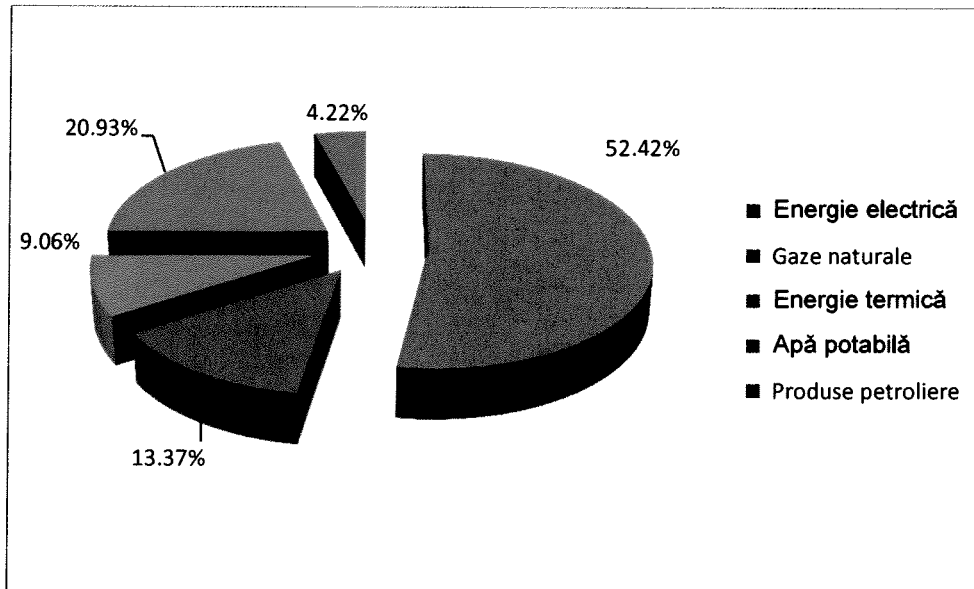
5. Protecția consumatorilor

Protecția consumatorilor, înseamnă promovarea și apărarea drepturilor fundamentale ale consumatorilor, prin autoprotecție individuală și asociativă, și, respectiv, de către instituțiile statului, prin protecție directă – activitățile de reglementare, supraveghere și control și protecție indirectă – informarea și educarea consumatorilor.

ANRE are datoria nu numai de a reglementa sectorul energetic, dar și funcția de protecție a consumatorilor (art. 28 din Legea 105/13.03.2003 privind protecția consumatorilor). Astfel potrivit art. 13 alin. (1) lit. b) al Legii nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale, art. 13 alin. (1) lit. b) al Legii nr. 107 din 27.05.2016 cu privire la energia electrică, art. 9 alin. (2) lit. o) al Legii nr. 92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, art. 7 alin. (2) lit. q) din Legea nr. 303 din 13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, Agenția examinează și soluționează, în limitele competenței, petițiile consumatorilor finali.

În anul 2016 la Agenție au fost înregistrate 1 137 de petiții. Ponderea cea mai mare a petițiilor examinate revine consumatorilor de energie electrică, 596 de petiții ceea ce constituie 52,42% și 238 de petiții de la consumatorii de apă, ceea ce constituie 20,93% din numărul total de 1 137 de petiții. Respectiv, consumatorii de gaze naturale au adresat 152 de petiții ceea ce constituie 13,37%, consumatorii de energie termică – 103 de petiții sau 9,06% și consumatorii de produse petroliere – 48 de petiții sau 4,22 % figura nr. 29.

Figura 29. Ponderea petițiilor înregistrate la Agenție în raport cu sectoarele reglementate

Sursa: ANRE

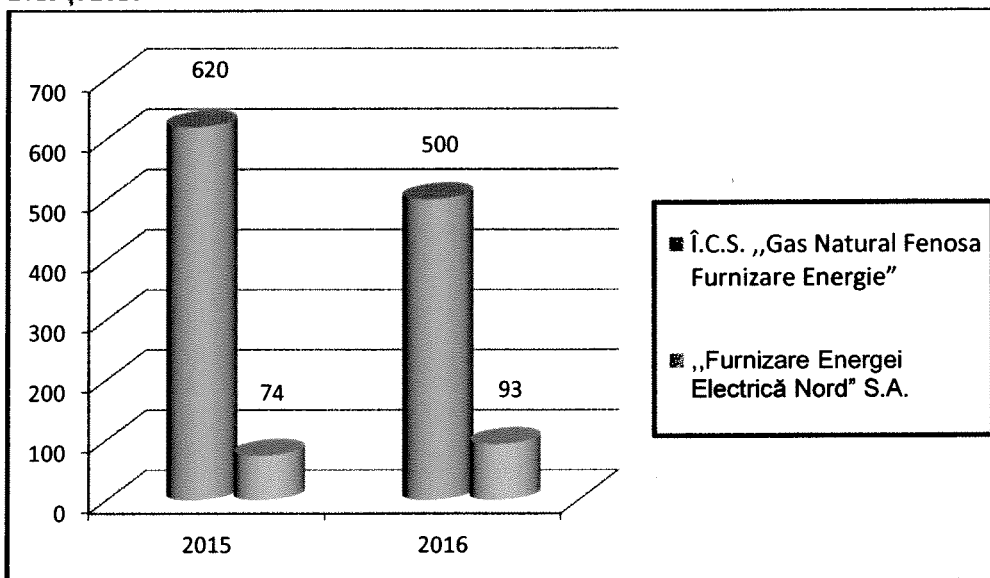
5.1. Sectorul energie electrică

În sectorul energiei electrice cu referire la activitățile desfășurate cu petițiile în anul 2016 se menține aceeași tendință ca și în anii precedenți. Pe de o parte, un număr mare de petiții de la consumatorii de energie electrică, iar pe de altă parte acest număr este cauzat de persistența nivelului mai mare de petiții de la consumatorii de energie electrică deserviți de ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L.

Astfel, în anul 2016 din cele 596 de petiții înregistrate din sectorul energiei electrice, 500 de petiții revin consumatorilor de energie electrică din zona de activitate a ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L.

În același timp, în comparație cu anul 2015, se constată o diminuare a numărului de petiții parvenite de la consumatorii deserviți de ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. figura nr. 30. Acest fapt se datorează eficienței Serviciului Linia Verde, care permite soluționarea neînțelegerilor mai rapid și fără formalități.

Figura 30. Petițiile depuse de consumatorii din sectorul energiei electrice în perioada anilor 2015 și 2016

Sursa: ANRE

Cele mai frecvente probleme abordate de consumatorii deserviți de ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. sunt legate de calitatea serviciilor prestate (115 petiții), racordare, inclusiv extinderea rețelelor electrice de distribuție (57 petiții), întreruperi în furnizarea energiei electrice, inclusiv deconectarea pentru neachitarea în termen a facturilor de plată (54 petiții), încălcarea prevederilor contractuale și probleme ce țin de echipamentele de măsurare (38 petiții), facturarea energiei electrice (35 petiții), tarife reglementate, inclusiv producerea energiei electrice din surse regenerabile de energie (31 petiții), contractare (20 petiții) etc.

Din totalul de petiții, în 333 cazuri au fost date explicații, în 111 cazuri cerințele au fost satisfăcute, în 18 cazuri petițiile au fost remise conform competenței, în 12 cazuri au fost date recomandări și în 5 cazuri petițiile au fost respinse ca nefondate.

În același timp, petițiile depuse la Agenție de consumatorii de energie electrică deserviți de „Furnizare Energie Electrică Nord” SA sunt cu mult mai puține decât petițiile depuse de consumatorii care beneficiază de serviciile ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. Aceasta se datorează numărului mai mare de consumatori deserviți de ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. și menținerii în creștere a petițiilor ce țin de calitatea serviciilor prestate.

Respectiv, în anul 2016 de la consumatorii deserviți de titularul de licență „Furnizare Energie Electrică Nord” SA au fost înregistrate 93 de petiții, ceea ce constituie 8,17% din numărul total de petiții, sau 15,6 % din numărul petițiilor înregistrate parvenite din sectorul energie electrică. Menționăm, că numărul petițiilor depuse de consumatorii deserviți de „FEE Nord” SA, în comparație cu anul 2015, în anul 2016 s-a majorat, de la 74 de petiții la 93 de petiții.

Din punct de vedere a tematicii se atestă că în 18 petiții a fost abordată problema calității serviciilor prestate, în 15 petiții consumatorii au invocat problema racordării la rețea, inclusiv extinderea rețelelor electrice de distribuție, în 11 petiții întreruperile în furnizarea energiei electrice, inclusiv deconectarea pentru neachitarea energiei electrice consumate în termen, în 8 petiții probleme ce țin de tarifele aplicate inclusiv la energia produsă din surse regenerabile, în 4 petiții probleme ce țin de legislația în domeniu și condițiile de licențiere.

În urma examinării petițiilor, în 62 de cazuri petiționarilor le-au fost date explicații privind soluționarea problemelor abordate, în 14 cazuri acestea au fost satisfăcute, în 6 cazuri petițiile au fost remise după competență altor instituții.

Analiza în ansamblu a tematicii petițiilor depuse în anul 2016 de către consumatorii din sectorul energiei electrice ne demonstrează că majoritatea țin de calitatea serviciilor prestate – 133 de petiții, dintre care 117 revin consumatorilor deserviți de ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L.

Din cele 73 petiții înaintate de consumatori Agenției, referitoare la racordarea la rețelele de energie electrică sau extinderea rețelelor electrice, 57 petiții au fost înaintate de consumatorii deserviți de ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. Pentru întreruperile în furnizarea energiei electrice sau deconectarea pentru neachitare au fost înaintate 65 de petiții, dintre care 54 petiții au parvenite de la consumatorii deserviți ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. etc.

Din punct de vedere al numărului de petiții raportat la numărul de consumatori, la fel, situația este nefavorabilă pentru ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L.

Astfel, la 10 000 consumatori deserviți de această întreprindere, revin 6,05 petiții.

În același timp, în raza de activitate a SA „FEE Nord” acest indicator constituie doar 1,76t.

Tabelul 19. Numărul de petiții raportat la numărul de consumatori pentru anul 2016

Titularul de licență	Consumatori (total)	Înregistrate	Examinare	Cerințe satisfăcute	Recomandări	Explicații	Respinse	Remise conform competenței	Petiții examinate la 10000 consumatori
ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L	792 250	500	479	111	12	333	5	18	6
„FEE NORD” S.A.	476 312	93	84	14	0	62	2	6	2

Sursa: ANRE

Analiza petițiilor înaintate de consumatorii din raza de activitate a titularilor de licențe, ne demonstrează că cele mai multe petiții au fost înaintate de consumatorii de energie electrică deserviți de ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L preponderent din mun. Chișinău.

Din numărul total de 500 de petiții, 277 de petiții (sau 55,40%) revin consumatorilor din mun. Chișinău.

Din teritoriul deservit de SA „FEE Nord” au parvenit 93 de petiții. Cele mai multe petiții au fost depuse de consumatorii mun. Bălți – 16 petiții, ceea ce constituie 17,2 % din totalul de petiții înregistrate de la consumatorii din raza de activitate a titularului de licență. Din raionul Fălești au parvenit 11 petiții, ceea ce constituie 11,8% și din r-nul Florești au fost înregistrate 10 petiții, ceea ce constituie 10,7 %.

Printre cauzele ce mențin fluxul mare de petiții în zona de activitate ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. sunt cele ce țin de informarea nesatisfăcătoare a consumatorilor privind drepturile și obligațiile părților, măsurile insuficiente în vederea finalizării încheierii contractelor cu consumatorii de energie electrică etc. În raza de activitate a acestei întreprinderi la sfârșitul anului 2015 nivelul de încheiere a contractelor de furnizare a energiei electrice constituia 99,77% din numărul consumatorilor noncasnici și 95,03 % din numărul

consumatorilor casnici. La data de 31.12.2016 numărul de contracte încheiate cu consumatorii noncasnici a constituit - 99,80 %, iar cu consumatorii casnici - 96,46 % tabelul nr.20.

Tabelul 20. Ponderea contractelor încheiate cu consumatorii de energie electrică anul 2016

Titularul de licență	Numărul total de consumatori		1. Contracte încheiate cu consumatorii		Contracte încheiate cu consumatorii (%)	
	Casnici	Agenți economici	Casnici	Agenți economici	Casnici	Agenți economici
"FEE Nord" S.A	461259	15053	458410	15053	99,38	100
ÎCS „Gas Natural Fenosa FE” S.R.L	765204	27046	737002	26993	96,46	99,80

Sursa: ANRE

Un alt factor care influențează menținerea numărului de petiții la un nivel înalt este cel legat de calitatea serviciilor prestate de către întreprinderile din sectorul energiei electrice. Pe parcursul anului 2016, 115 de consumatori din zona de activitate ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. au fost nevoiți să se adreseze la Agenție, invocând problema calității serviciilor prestate tabelul nr.21.

Tabelul 21. Petițiile privind calitatea serviciilor prestate în sectorul energie electrică parvenite în anul 2015-2016

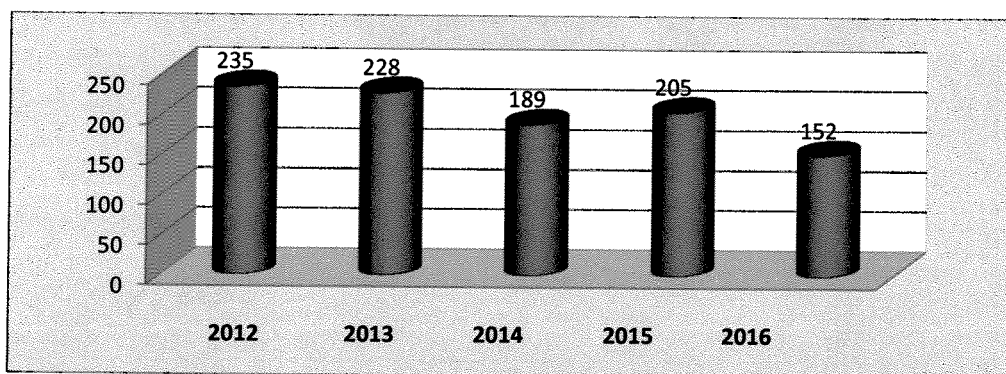
Titularul de licență	Petiții privind calitatea serviciilor prestate	
	2015	2016
„FEE Nord” SA	8	18

Sursa: ANRE

5.2. Sectorul gazelor naturale

Consumatorii din sectorul gazelor naturale au depus în anul 2016 la Agenție 152 petiții. În comparație cu anul 2015 se atestă o diminuare semnificativă a numărului de petiții în sectorul gazelor naturale.

Figura 31. Petițiile depuse de consumatorii de gaze naturale (anii 2012-2016)

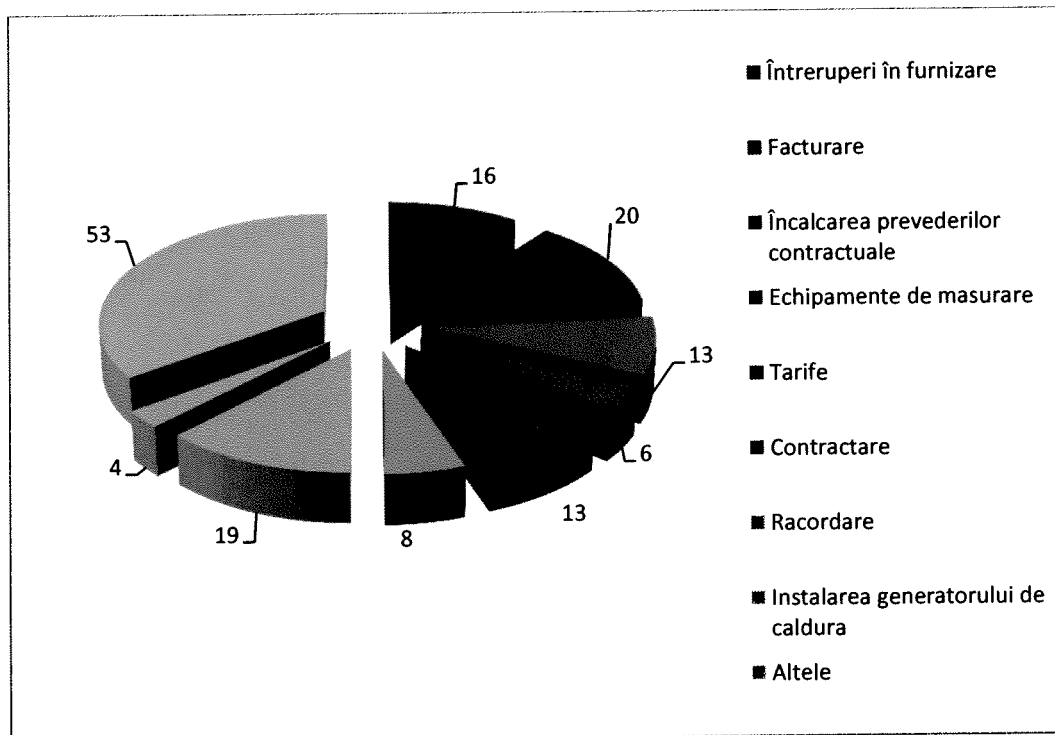
Sursa: ANRE

Din cele 152 petiții depuse de consumatori, 149 revin consumatorilor din aria de activitate a întreprinderilor S.A. „Moldovagaz” și doar 3 petiții de la consumatorii deserviți de SRL „Rotalin-gaz”.

În 26 de cazuri cerințele consumatorilor au fost satisfăcute, în 109 de cazuri consumatorilor le-au fost date explicații și recomandări și 8 cazuri remise conform competenței.

În sectorul gazelor naturale predomină petițiile ce țin de facturarea consumului de gaze naturale – 20 de petiții, racordarea la rețelele de distribuție – 19 petiții, deconectări de la sursa de gaze naturale – 16 petiții etc. figura nr.32

Figura 32. Tematica petițiilor abordată de consumatorii de gaze naturale

Sursa: ANRE

Pentru ameliorarea situației activităților desfășurate în domeniul protecției consumatorilor se impun adoptarea de către operatori a unor măsuri orientate spre:

- eficientizarea acțiunilor privind informarea consumatorilor, în special, în problemele ce țin de drepturile și obligațiile părților, asigurarea furnizării gazelor naturale în condiții optime și de siguranță, cu respectarea clauzelor specificate în contractul de furnizare a gazelor naturale, prezentarea consumatorului final a calculului volumelor de gaze naturale în cazul încălcării clauzelor contractuale de către consumatorul final;

- finalizarea procesului încheierii contractelor cu consumatorii finali.

Analiza cantitativă a numărului de petiții repartizate după localități ne demonstrează că cel mai mare număr de sesizări revin consumatorilor de gaze naturale care își au domiciliul în municipiul Chișinău – 80 și respectiv în municipiul Bălți – 8 petiții.

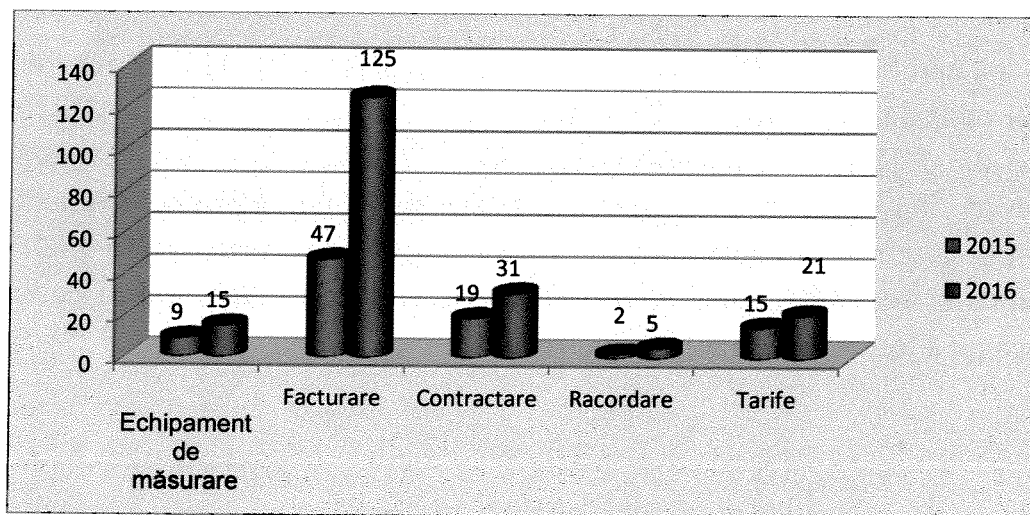
5.3. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

În cadrul examinării petițiilor depuse de consumatorii de apă potabilă, au fost acordate consultații privind modul de soluționare a problemelor abordate, suport tehnic și asistență informațională referitor la procedura de depunere a petițiilor la furnizorii de servicii.

Astfel pe parcursul anului 2016 au fost depuse 238 de petiții, dintre care 125 privind dezacordul cu facturarea consumului de apă *figura nr.33*.

Menționăm că a crescut numărul adresărilor referitoare la contractare, având ca motiv refuzul furnizorului în încheierea contractelor individuale privind prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare pe motivul existenței datoriilor la locurile de consum sau imposibilitatea încheierii lor cu toți proprietarii/chiriașii apartamentelor din bloc, așa cum prevede art. 29 alin. (4) lit. a) din Legea nr. 303 din 13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

Figura 33. Tematica petițiilor depuse de consumatorii racordați la serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, anii 2015-2016

Sursa: ANRE

Creșterea adresărilor privind facturarea consumului de apă și canalizare s-a datorat dezacordului consumatorilor cu prevederile pct. 14 al Anexei nr. 5 la „Regulamentul cu privire la modul de prestare și achitare a serviciilor locative, comunale și necomunale pentru fondul locativ, contorizarea apartamentelor și condițiile deconectării/reconectării acestora de la sistemele de alimentare cu apă”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 191 din 19.02.2002, care prevede că în cazul în care consumatorul nu-și îndeplinește obligația de a înscrie lunar indicațiile contoarelor în factura de plată, calculul în primele două luni de la ultima înscriere, se va efectua conform consumului mediu. La expirarea termenului indicat, calculul se va efectua în baza normelor de consum, fără recalculare, până la înscrierea indicațiilor de pe contor în bonurile de plată.

Totodată, este necesar de menționat că majoritatea consumatorilor nu au fost de acord cu calculul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare efectuat de către SA „Apă - Canal Chișinău” și volumul supus facturării în cazul încălcărilor comise în evidența apei și/sau a apelor uzate.

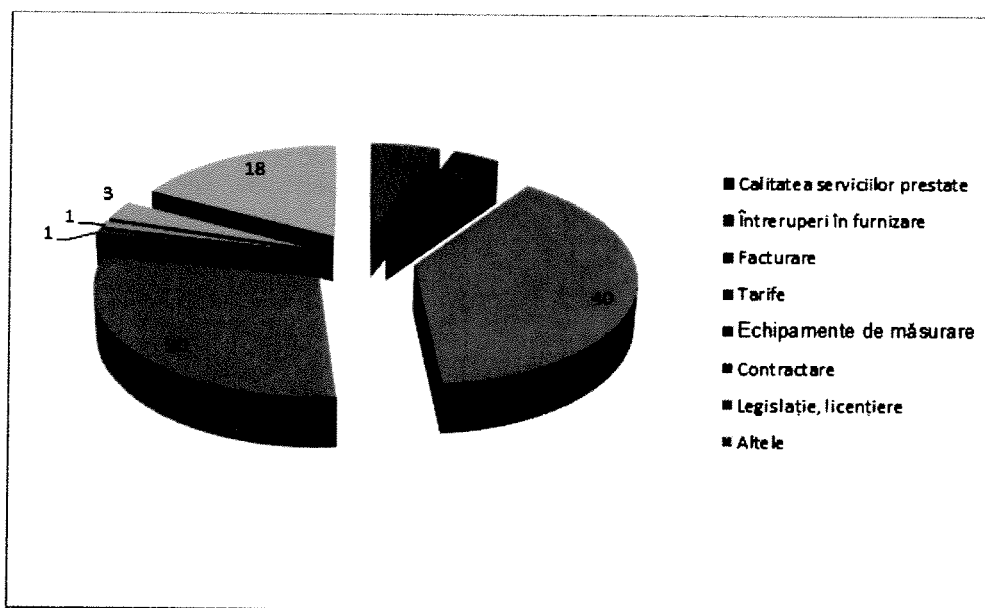
Aceste calcule s-au efectuat în baza prevederilor Regulamentului de organizare și funcționare a serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin decizia CMC nr. 5/4 din 25.03.2008.

După aprobarea Regulamentului cu privire la serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 271/2015 din 16.12.2015 (în vigoare din 25.03.2016), calculele se efectuează în baza prevederilor prezentului Regulament, atunci când sunt depistate deteriorarea contoarelor ca urmare a intervenției asupra lor din exterior (deteriorarea sticlei și acelor, deteriorarea cadranelor sau carcasei, înghețarea contorului, ruperea sigiliilor) chiar dacă nu a fost demonstrat consum fraudulos.

5.4. Sectorul energie termică

Consumatorii din sectorul energiei termice au depus în anul 2016 la Agenție 103 petiții, din numărul total de petiții predomină acelea ce țin de tarife – 30 de petiții, facturare – 40 petiții etc.

Figura 34. Tematica petițiilor abordată de consumatorii energiei termice

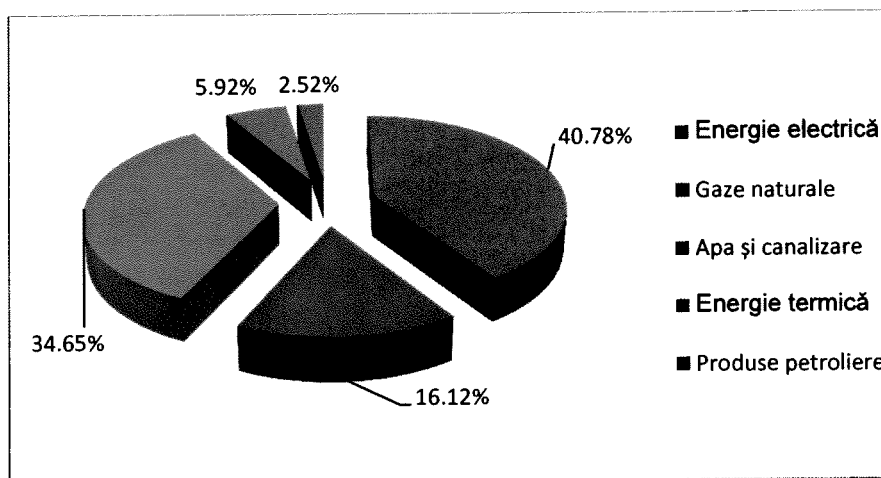
Sursa: ANRE

Analiza cantitativă a numărului de petiții repartizate după localități ne demonstrează că cel mai mare număr de sesizări revin consumatorilor de energie termică care își au domiciliul în municipiul Chișinău – 89 petiții și respectiv în municipiul Bălți – 14 petiții.

5.5. Serviciul Linia Verde

Pe parcursul anului 2016, la „Linia Verde” au fost înregistrate 912 de apeluri telefonice, la care cetățenii au abordat diverse probleme, de exemplu: ce țin de asigurarea cu energie electrică, gaze naturale, apă potabilă, energie termică, produse petroliere etc.

Figura 35. Apeluri telefonice recepționate în anul 2016

Sursa: ANRE

Pe parcursul anului 2016, de la **consumatorii de energie electrică au fost înregistrate 372 de apeluri telefonice**, dintre care în 75 de cazuri au fost abordate probleme cu privire la întreruperile în furnizarea energiei electrice, inclusiv pentru neachitarea în termen a facturilor de plată și referitor la calitatea serviciilor prestate. În 50 de apeluri au fost invocate pretenții ce țin de funcționarea și înlocuirea echipamentelor de măsurare, în 37 de apeluri s-au invocat probleme referitoare la facturarea energiei electrice consumate, în 16 cazuri consumatorii au înaintat pretenții cu privire la încheierea contractelor de furnizare a energiei electrice, în alte 15 apeluri consumatorii și-au exprimat dezacordul cu privire la mărimea sumelor din facturile pentru energia electrică, utilizată pentru funcționarea ascensoarelor (LIFT) și iluminarea de uz comun (LUC) etc.

De la consumatorii de gaze naturale au fost înregistrate 147 de apeluri, dintre care în 29 de apeluri a fost abordată problema ce ține de echipamentele de măsurare, în 23 de apeluri s-au invocat probleme ce țin de racordarea la rețea, în 22 de apeluri probleme privind întreruperile în furnizarea gazelor naturale, inclusiv deconectări pentru neachitarea în termen a facturilor de plată, în 21 de apeluri pretenții referitoare la facturarea volumului de gaze naturale consumat, în 14 apeluri privind calitatea serviciilor prestate, în 14 apeluri referitor la tarifele aplicate etc.

De la consumatorii de apă potabilă și menajeră au parvenit 316 apeluri telefonice, inclusiv în 270 de apeluri a fost abordată problema repartizării cotei-părți de apă potabilă, în 26 de apeluri probleme ce țin de echipamentele de măsurare destinate evidenței consumului de apă, în 19 cazuri alte pretenții referitoare la funcționarea serviciului respectiv.

De la consumatorii de energie termică au parvenit 54 de apeluri, dintre care în 35 de cazuri a fost abordată problema facturării volumului de energie termică utilizat, inclusiv și în cazurile debransării de la rețea a imobilelor situate în blocurile locative cu multe etaje.

De la consumatorii de produse petroliere au fost înregistrate 23 apeluri, dintre care în 15 apeluri a fost abordată problema privind prețurile de comercializare a produselor petroliere.

În perioada de referință au fost în audiență 178 de cetățeni. În cadrul audiențelor au fost examinate petițiile și materialele prezentate, fiindu-le acordate consultații privind modul de soluționare a problemelor abordate, suport tehnic și informațional referitor la procedura de depunere a petițiilor la prestatorii de servicii sau Agenție. În 8 cazuri petițiile au fost examinate cu deplasarea la fața locului și implicarea părților interesate. De asemenea, în incinta Agenției, au fost convocate 14 de ședințe de lucru în cadrul cărora au fost examinate varii probleme asupra cărora au fost adoptate 6 decizii prin care operatorii au fost impuși să se conformeze indicațiilor Agenției.

6. Reglementarea prețurilor și tarifelor

6.1. Activitățile de actualizare a prețurilor și tarifelor

În contextul activităților de reglementare tarifară, în scopul stabilirii costurilor strict necesare pentru desfășurarea normală a activității de producere a energiei electrice și energiei termice, de prestare a serviciilor de alimentare cu energie termică și în temeiul prevederilor Metodologiilor tarifare corespunzătoare, au fost aprobate, pentru anul de bază 2015 valorile costurilor reglementate aferente producerii energiei electrice și energiei termice și a costurilor aferente serviciului de livrare a energiei termice consumatorilor pentru S.A. „Termoelectrica”.

De asemenea, în scopul creării condițiilor optime pentru funcționarea eficientă a operatorilor sistemelor de distribuție și a furnizorilor de ultimă opțiune, precum și în conformitate cu prevederile Aranjamentului pentru regularizarea recuperării devierilor tarifare încheiat între Gas Natural Fenosa și Ministerul Economiei al Republicii Moldova, prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE au fost constatate sumele de bază ale devierilor tarifare formate în perioada până la 31 decembrie 2015, urmare a unor modificări imprevizibile ale indicatorilor macroeconomici a fost aprobat mecanismul de recuperare eșalonată, pe o perioadă de 4 ani, a devierilor tarifare nominalizate.

În baza analizelor efectuate de către ANRE privind consumurile și cheltuielile solicitate de agenții economici din sectoarele de gaze naturale, a energiei electrice și termice, întru asigurarea alimentării fiabile a consumatorilor cu gaze naturale, energie electrică și termică, și întru ajustarea tarifelor la costurile reale, în decursul anului 2016, au fost emise, în câteva etape, hotărâri ale Consiliului de administrație al ANRE privind: tarifele la gazele naturale; tarifele la energia electrică; tarifele la energia termică livrată consumatorilor; tarifele la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie.

6.2. Tarifele la gazele naturale

La examinarea și aprobarea tarifelor valabile pentru anul 2016, tariful mediu la gazele naturale determinat de ANRE a constituit 5 545 lei/1000 m³, în descreștere comparativ cu tariful în vigoare în perioada anterioară de gestiune (6 222 lei/1000 m³) cu 677 lei/1000 m³, sau 10,9 % figura 36.

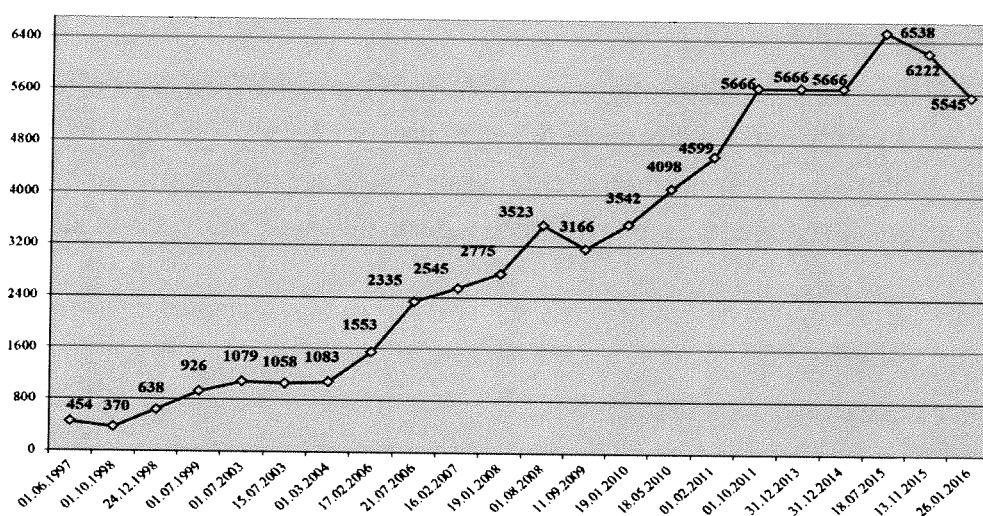

Figura 36. Evoluția tarifelor la gazele naturale în 1997-2016, lei/1000 m³

Sursa: Calcule ANRE

Premisele principale ale modificării tarifului au constat în diminuarea prețului mediu anual de procurare a gazelor naturale importate și fluctuația cursului de schimb. Astfel, prețul mediu anual de procurare a gazelor naturale a fost estimat la 199,72 USD/1000 m³, în diminuare cu 23,3 %, comparativ cu cel prevăzut în tariful anterior. Însă, din cauza majorării ratei de schimb, în tariful pentru anul 2016, în valută națională modificarea prețului mediu anual de procurare a gazelor naturale importate a înregistrat o reducere mai lentă de 14,0 %.

În context, menționăm că un alt factor important cu impact asupra tarifului final la gazele naturale furnizate de furnizorul de gaze naturale la tarife reglementate a constat în modificarea legislației și reducerea substanțială a tarifului pentru serviciul de transport al gazelor naturale, care a avut loc datorită includerii în activitatea reglementată de transport a fluxurilor transfrontaliere de gaze naturale, astfel revenind la abordarea, conform căreia veniturile totale reglementate se

raportează la întreg volumul de gaze naturale transportat prin rețelele de transport ale operatorului.

Tariful mediu de livrare a gazelor naturale consumatorilor s-a micșorat în anul 2016 cu 2,6 % sau cu 161 lei/1000 m³, față de anul precedent, de la 6 246 la 6 085 lei pentru 1000 m³. Micșorarea tarifului a fost generată preponderent de diminuarea prețului de procurare din import a gazelor naturale, iar, din 1 februarie 2016 au intrat în vigoare tarifele la gazele naturale, în mediu cu 10,9 % mai mici decât cele precedente.

În același timp, venitul obținut de S.A. „Moldovagaz” de la livrarea gazelor naturale s-a majorat cu 1,4 %, de la 5 794,0 mil. lei la 5 873,5 mil. lei. Sporirea veniturilor obținute de întreprindere, chiar și în condițiile micșorării tarifului mediu, a fost generată de creșterea consumului de gaze naturale în expresie naturală cu 4,1%.

6.3. Tarifele la producerea energiei electrice, energiei termice și de livrare a energiei termice consumatorilor finali

În scopul ajustării tarifelor la energia electrică produsă de Î.S. „NHE Costești” la costurile reale aferente exploatării eficiente a unităților energetice de producție și pentru a oferi întreprinderii posibilitatea de a-și recupera mijloacele financiare investite în dezvoltarea și reconstrucția capacităților de producție, ANRE a aprobat în anul 2016 un nou tarif actualizat la energia electrică livrată de către Î.S. „NHE Costești” în mărime de 23,2 bani/kWh, cu 12,4 % mai mare decât cel anterior.

În conformitate cu prevederile Legii energiei regenerabile, nr. 160 din 12.07.2007, Agenția aprobă tarifele pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie, calculate de către producători în conformitate cu metodologia elaborată și aprobată de Agenție.

Astfel, pe parcursul anului 2016 Agenția a adoptat 17 hotărâri de aprobare a tarifelor la producerea energiei electrice pentru diferite tipuri de energie regenerabilă, capacitatea sumară a instalațiilor de producere a acestora fiind de 1,72 MW dintre care 1,2 MW capacitatea instalațiilor eoliene, iar 0,52 MW - capacitatea instalațiilor fotovoltaice (*anexa nr.9*).

Toate centralele electrice, ce aparțin producătorilor de energie electrică, pentru care au fost aprobate tarife până în prezent, sunt racordate la rețelele electrice de distribuție, cu excepția centralei electrice ce aparține Î.C.S. „Covoare Lux” S.R.L., care este racordată la rețeaua electrică de transport a Î.S. „Moldelectrica”.

De asemenea, în anul 2016 au fost stabilite tarife pentru energia termică livrată consumatorilor finali pentru 4 operatori: S.A. „Termoelectrica” – 1 068 lei/Gcal (+8,2 %), S.A. „Comgaz Plus” – 1 432 lei/Gcal (+8,0 %), Î.M.R.C.T. Comrat – 1 593 lei/Gcal (+25,1 %), Î.M. „Termogaz-Bălți” – 1 219 lei/Gcal (+11,8 %) figura 35.

În acest context, menționăm, că în cazul producerii energiei electrice în regim de cogenerare și a tarifelor la energia termică livrată consumatorilor în baza costurilor reglementate, valabile pentru o perioadă predeterminată, aprobarea acestora a fost efectuată pentru prima dată în cazul sistemului termoenergetic, în

circumstanțele în care a intrat în vigoare Legea nr. 92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării și Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru energia termică livrată consumatorilor, aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 482 din 6 septembrie 2012.

Printre cei mai importanți factori obiectivi și comuni pentru toate întreprinderile nominalizate, care au condus la majorarea tarifelor de livrare a energiei termice consumatorilor finali, de relevat:

- 1) modificarea tarifelor finale la gazele naturale furnizate CET, centralelor termice pentru producerea și aprovizionarea cu energie termică a consumatorilor de tip urban prin sistemele de alimentare centralizată;
- 2) majorarea consumurilor aferente retribuirii muncii în rezultatul majorării cuantumului minim garantat al salariului în sectorul real;
- 3) majorarea costurilor privind consumurile materiale și cheltuielile de exploatare și reparație ca rezultat al deprecierei valutei naționale.

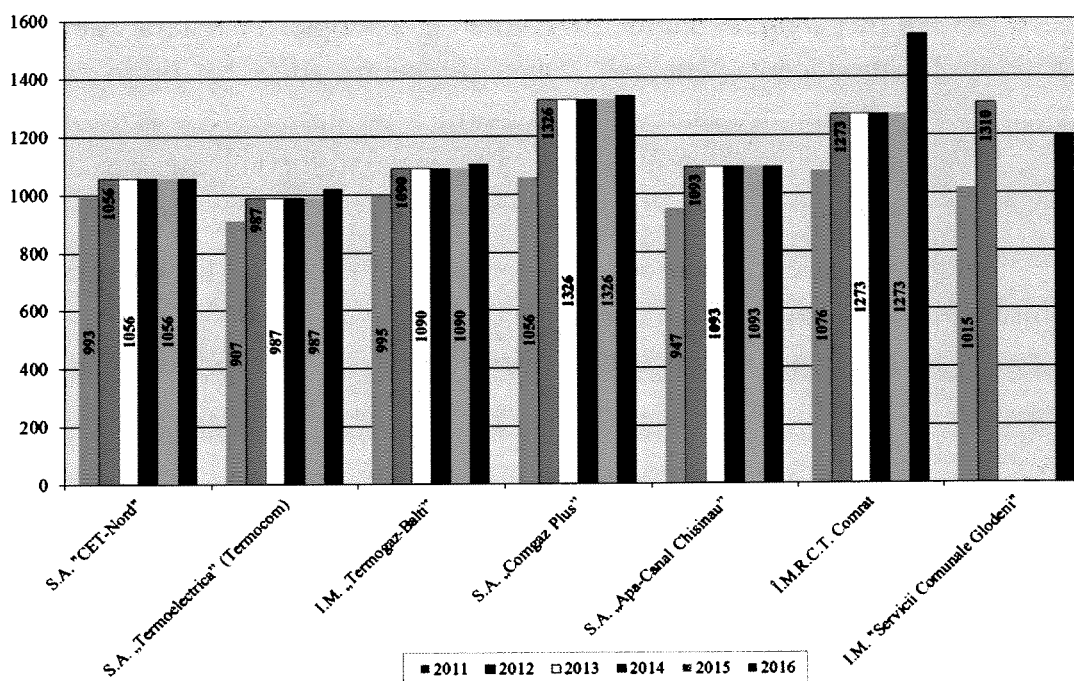

Figura 37. Tarifele de livrare a energiei termice consumatorilor în anii 2011-2016, lei/Gcal

Sursa: Calcule ANRE

6.4. Prețurile la energia electrică

În conformitate cu prevederile Metodologiilor tarifare, întru asigurarea alimentării, în mod fiabil și la costuri minime, a consumatorilor cu energie electrică, urmare a analizei factorilor cu impact atât argumentativ, cât și diminutiv asupra tarifelor, ANRE a stabilit, începând cu 1 aprilie 2016, tarife pentru serviciul de distribuție a energiei electrice prestat de către Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A., S.A. „RED Nord” și S.A. „RED Nord-Vest” diferențiate în funcție de nivelul tensiunii rețelelor electrice de distribuție și tarife reglementate de furnizarea energiei electrice de către Î.C.S. „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. și S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”, diferențiate în funcție de punctele de delimitare sau locurile de consum ale consumatorilor finali figura 38.

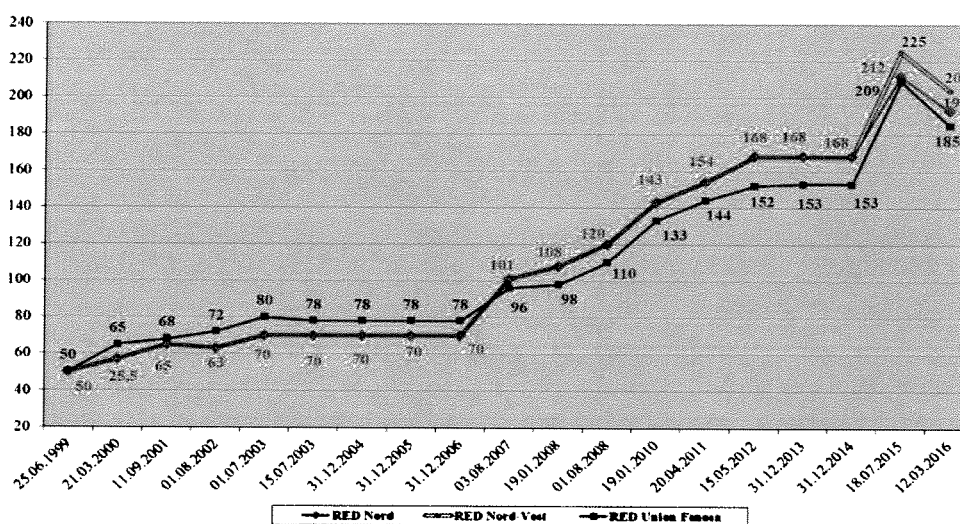

Figura 38. Prețurile de livrare a energiei electrice consumatorilor finali în anii 1999-2016, bani/kWh

Sursa: Calcule ANRE

Conform calculelor bazate pe costurile solicitate și rectificările ulterioare efectuate de ANRE, tariful mediu de furnizare a energiei electrice pentru consumatorii Î.C.S. „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. din 1 aprilie 2016 a fost stabilit în mărime de 185 bani/kWh, cu 11,5 % micșorat față de tariful anterior, iar tariful mediu de livrare pentru consumatorii S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” ale căror instalații sunt racordate la rețelele S.A. „RED Nord” –

193 bani/kWh, cu 9,0 % în diminuare față de tariful anterior, iar pentru consumatorii ale căror instalații sunt racordate la rețelele S.A. „RED Nord-Vest” – 204 bani/kWh, cu 9,3% mai mic față de tariful precedent.

Factorii determinanți asupra impactului cumulativ de micșorare a tarifelor nominalizate la energia electrică, a constat în diminuarea treptată a prețului de procurare a energiei electrice din import, precum și decizia ANRE de a accepta în tarife doar consumurile strict necesare pentru funcționarea sustenabilă a întreprinderilor și asigurarea consumatorilor cu energie electrică, și a nu include la acea etapă devierile tarifare istorice formate până la 31. 12. 2015, acestea urmând să fie reeșalonate pentru o perioadă de 4 ani și incluse ulterior în tarif, începând cu trimestrul unu 2017 figura 39.

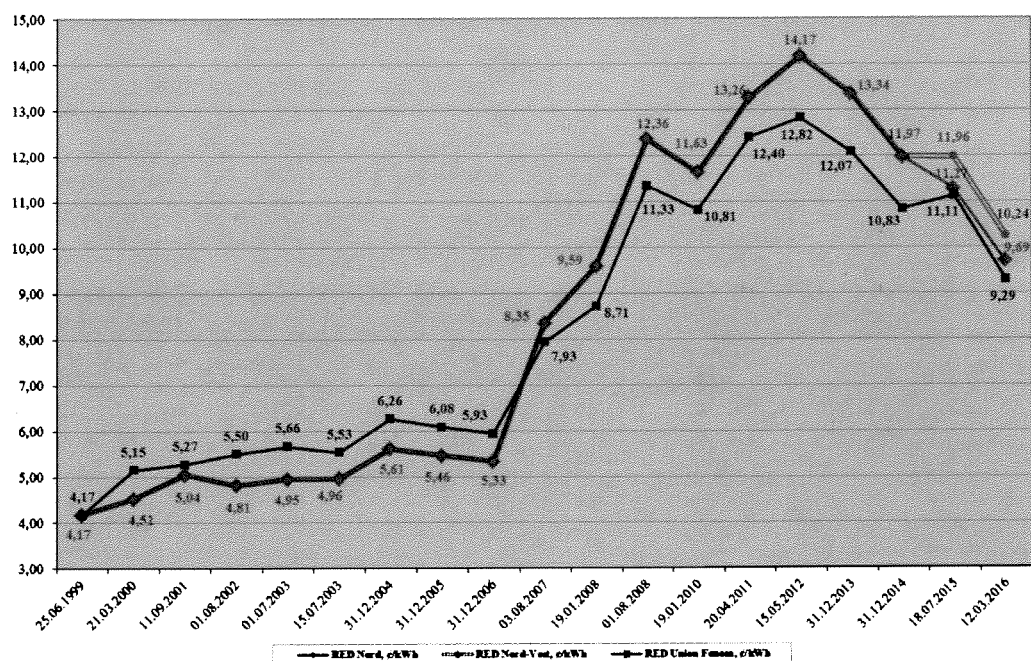

Figura 39. Tarifele de livrare a energiei electrice consumatorilor în anii 1997-2016, €/kWh

Sursa: Calcule ANRE

7. Licențiere

Una din funcțiile de bază a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, prevăzută în art. 4¹ din Legea cu privire la energetică, nr. 1525-XIII din 19.02.1998, este eliberarea licențelor pentru desfășurarea pe piețele de energie a activităților autorizate în conformitate cu Legea cu privire la gazele naturale, Legea cu privire la energia electrică, Legea privind piața produselor petroliere.

Totodată, art.14 alin. (1) lit. b) din Legea privind promovarea energiei din surse regenerabile, nr.10 din 26.02.2016, atribuie în competențele ANRE, eliberarea licențelor pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile, a energiei termice din surse regenerabile, pentru producerea biogazului ce urmează a fi livrat în rețelele de gaze naturale și pentru producerea de biocarburant ce urmează a fi procurat de importatorii de produse petroliere principale.

Conform Legii privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, nr. 303 din 12.12.2013 și Legii cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, nr. 92 din 29.05.2014 în competența ANRE a fost atribuită și licențierea activităților de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și canalizare și a producerii, distribuției și furnizării energiei termice în scopul comercializării acesteia.

Referitor la conlucrarea cu autoritățile și instituțiile cointeresate în implementarea procedurii de licențiere prin intermediul „Ghișeului unic”, menționăm, că reieșind din actele legislative care reglementează genurile de activitatea licențiate de ANRE, la etapa actuală, „Ghișeului unic” nu poate funcționa pe aceste sectoare, reieșind din tarifele aferente actelor care se anexează la declarația de eliberare a licențelor sau la cererile de reperfectare a licențelor și care se pun potrivit legislației în sarcina agentului economic care desfășoară activitatea de întreprinzător cu obiective industriale periculoase.

Reieșind din art. 12 din Legea privind implementarea „Ghișeului unic” în desfășurarea activității de întreprinzător, nr. 161 din 22.07.2011, care stabilește că, autoritatea/organizația ce îndeplinește funcțiile de „Ghișeului unic” reprezintă solicitantul în fața autorităților implicate direct sau indirect în procedurile necesare satisfacerii solicitării, scop în care a fost instituit „Ghișeului unic”, Agenția nu poate în numele solicitantului să perfecteze o listă de documente, care necesită implicarea directă a solicitantului de licență.

Astfel, modelul actual al „Ghișeului unic”, nu poate satisface necesitatea obținerii documentelor care confirmă dispunerea de personal calificat, permiselor de exercitare pentru desfășurarea activității sau lucrărilor în domeniul securității industriale, acoperirea unor taxe pentru studii, efectuarea expertizelor în domeniul securității industriale etc.

În scopul executării funcției de licențiere ANRE este investită cu următoarele atribuții:

- eliberează, prelungește, reperfectează, reia valabilitatea licențelor, eliberează copii și duplicate ale acestora, realizează acțiunile prevăzute de lege pentru suspendarea, retragerea, recunoașterea nevalabilității licențelor;
- organizează controlul asupra respectării de către titularii de licențe a condițiilor de licențiere;
- ține dosarele de licențiere.

În scopul realizării funcției de licențiere, pe parcursul anului 2016, ANRE a eliberat în total **38** de licențe pentru activitățile pe piața produselor petroliere, inclusiv **12** licențe fiind prelungite pentru activitățile în domeniu pentru următorii 5 ani. Totodată, în aceeași perioadă, au fost reperfectate **145** de licențe în vederea includerii sau excluderii din Anexa nr. 2 a adreselor autorizate de desfășurare a activității licențiate pe piața produselor petroliere.

Tabelul 22. Licențe eliberate pentru desfășurarea activităților pe piața produselor petroliere pe parcursul anului 2016

Nr d/o	Genurile de activitate	Numărul licențelor eliberate	Numărul licențelor prelungite
1	<i>Importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei</i>	8	
2	<i>Importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat</i>	3	1
3	<i>Comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare</i>	9	4
4	<i>Comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare</i>	6	7
	Total		38

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

La situația din 31.12.2016, în Republica Moldova au fost autorizați pentru desfășurarea activității licențiate în domeniul comercializării cu amănuntul a

benzinei și motorinei la stațiile de alimentare – 89 de titulari de licențe, care dețin în total 639 stații PECO.

Pentru desfășurarea activității în domeniul comercializării cu amănuntul a gazului lichefiat sunt autorizați 71 de titulari de licențe, care desfășoară activitatea licențiată prin intermediul a 512 de stații SAG.

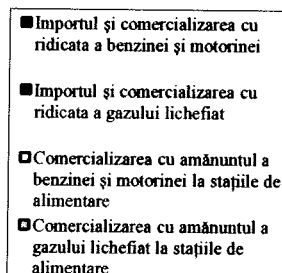
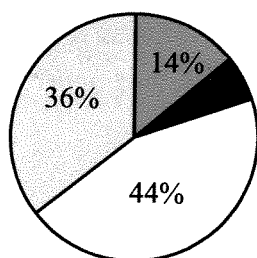
Ținând cont de faptul că activitatea de comercializare a gazului natural comprimat pentru vehicule (GNCV) poate fi desfășurată prin intermediul stațiilor de alimentare, menționăm că actual în acest domeniu, activează 8 titulari de licență, care dețin 20 stații de alimentare cu gaz natural comprimat pentru autovehicule.

Tabelul 23. Numărul titularilor de licență care activează pe piața produselor petroliere (potrivit situației la 31.12.2016)

Nr d/o	Genurile de activitate	Numărul titularilor de licență	Numărul copiilor autentificate de pe licență, eliberate titularilor de licență pentru fiecare stație de alimentare
1	Importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei	28	-
2	Importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat	12	-
3	Comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare	89	639
4	Comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare	71	512
	Total	200	1151

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

Titularii de licențe care activează pe piața produselor petroliere

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

În temeiul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 815 din 02.08.2005 cu privire la regularizarea fluxurilor de mărfuri ce constituie obiectul activității de comerț exterior a Transnistriei, ANRE a eliberat pe parcursul anului 2016 – 7 licențe pentru importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei și două licențe pentru importul și comerțul cu ridicata a gazului lichefiat.

Licențele au fost eliberate pentru o perioadă de 6 luni.

Menționăm că la data de 31.03.2016 a intrat în vigoare Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr. 223 din 03.12.2015, prin care au fost operate modificări în Legea cu privire la piața produselor petroliere, potrivit căroră ANRE i-au revenit atribuții noi de eliberare a autorizațiilor de import al motorinei pentru consum propriu. În scopul executării atribuțiilor noi, au fost elaborate și aprobate:

- **Registrul importatorilor de motorină pentru consum propriu;**
- **Regulamentul intern privind autorizarea importului de motorină pentru consum propriu;**
- **Formularul autorizației.**

În scopul realizării principiului de transparență în activitatea de întreprinzător, lista documentelor, care urmează a fi anexate la cererea de acordare a autorizației, informații legate de modalitatea obținere a acestora, precum și autoritățile implicate în proces, a fost plasată pe site-ul oficial al Agenției.

Deși inițierea procedurii de autorizare a importului de motorină, a fost pe larg mediatizată și au fost oferite mai multe consultații detaliate potențialilor solicitanți, totuși, pe parcursul anului 2016, ANRE nu a eliberat nici o autorizație pentru import al motorinei.

În sectorul electroenergetic, pe parcursul anului 2016 au fost eliberate 5 licențe pentru furnizarea energiei electrice și o licență pentru producerea energiei electrice.

Tabelul 24. Numărul titularilor de licență care activează pe piața energiei electrice (potrivit situației la 31.12.2016)

Nr d/o	Genurile de activitate	Numărul titularilor de licență
1	<i>Producerea energiei electrice</i>	5
2	<i>Transportul energiei electrice</i>	1
3	<i>Distribuția energiei electrice</i>	3
4	<i>Furnizarea energiei electrice</i>	17
Total		26

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

În sectorul gazelor naturale, în perioada de referință, conform prevederilor art.54 alin.(2¹-2²) din Legea nr. 123 din 23.12.2009, cu privire la gazele naturale și în legătură cu divizarea activităților licențiate, ANRE a retras 11 licențe întreprinderilor afiliate SA „Moldovagaz”, pentru desfășurarea activității de furnizare a gazelor naturale la tarife reglementate.

Totodată, au fost reperfectate 6 licențe pentru distribuția gazelor naturale și două licențe pentru furnizarea gazelor naturale la tarife reglementate.

Conform Legii cu privire la gazele naturale, nr. 108 din 27.05.2016 a fost reperfectată o licență și eliberate două licențe pentru:

- activitatea de furnizare a gazelor naturale;
- activitatea de distribuție a gazelor naturale.

Tabelul 25. Numărul titularilor de licență care activează pe piața gazelor naturale (potrivit situației la 31.12.2016)

Nr d/o	Genurile de activitate	Numărul titularilor de licență	Numărul licențelor reperfectate	Numărul licențelor retrase
1	<i>Transportul gazelor naturale</i>	2		
2	<i>Distribuția gazelor naturale</i>	24	7	
3	<i>Furnizarea gazelor naturale</i>	22	2	11
Total		48	9	11

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

În sectorul furnizării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, pe parcursul anului 2016 au fost eliberate 16 licențe pentru furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare și a fost reperfectată o licență prin includerea în **Anexa nr. 2** a localității solicitate.

Astfel, potrivit situației la 31.12.2016, în sectorul furnizării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare activează 38 de titulari de licență.

În sectorul producerii, distribuției și furnizării energiei termice, în perioada de referință, ANRE a eliberat o licență pentru producerea, distribuția și furnizarea energiei termice.

La situația din 31.12.2016 pe piața energiei termice activează **8** titulari de licență.

8. Aspecte juridice privind actul de reglementare

Cadrul de reglementare elaborat de ANRE și implementat prin ordine și decizii are un impact major asupra realităților economice și sociale, având în vedere că acesta are caracter de obligativitate pentru persoanele juridice și fizice reglementate.

Posibilitatea de contestare a actelor administrative cu caracter individual sau normativ ale reglementatorului constituie un factor important în asigurarea responsabilității acestuia față de consumatori.

Astfel, hotărârile și deciziile emise de ANRE pot fi contestate în instanța de contencios administrativ de către orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege prin aplicarea reglementărilor respective.

Situația curentă a litigiilor aflate pe rolul instanțelor judecătorești:

Total: 89 cauze în derulare în anul 2016, din care **56** au fost finalizate în mod irevocabil.

Clasificarea litigiilor gestionate de ANRE în fața instanțelor de judecată în anul 2016 este prezentată mai jos în funcție de obiectul acestora, după cum urmează:

- Contencios administrativ	- 48 cauze;
- Proceduri contravenționale inițiate de către ANRE	- 2 cauze;
- Insolvență	- 3 cauze;
- Intervenție în proces	- 29 cauze;
- Apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale	- 2 cauze;
- Acțiuni privind constatare faptelor cu valoare juridică	- 4 cauze;
- Acțiuni de suspendare/retragere/reluare a licențelor	- 6 cauze;
- Litigii de muncă	- 4 cauze.

Din numărul total de 56 dosare finalizate irevocabil în anul 2016, 55 dosare sau 98 % au fost soluționate favorabil pentru ANRE.

Raportat la obiectul de activitate al ANRE de a reglementa piața electroenergetică, termoenergetică și a gazelor naturale, menționăm că hotărârile și deciziile ANRE care au fost contestate în instanță de către operatorii economici din domeniul energetic, care au făcut obiectul dosarelor de contencios administrativ finalizate în anul 2016, 100 % au fost soluționate favorabil pentru ANRE.

Cu referire la piața produselor petroliere menționăm că în rezultatul depistării în cadrul controalelor efectuate a încălcărilor condițiilor de licență admise de titularii SRL "Auto-Mar"; SRL "Dies-Tehnologie"; SRL "IALG Strășeni", SRL "Sin Bad", de către ANRE în anul 2016 au fost inițiate 4 proceduri de suspendare a licențelor eliberate companiilor nominalizate.

Ca urmare:

1. În privința SRL "Auto-Mar" – procesul judiciar inițiat de către ANRE a încetat în temeiul solicitării titularului privind retragerea licențelor din proprie inițiativă. Prin Hotărârile ANRE nr. 84/2016 și nr. 83/2016 din 16.03.2016 fiind retrase licențele SRL "Auto-Mar": 1) seria AA nr. 064728 eliberată la 02.06.2011 pentru comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare certificate și 2) seria AA 064727 eliberată la 02.06.2011 pentru comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare certificate.

2. În privința SRL "Dies-Tehnologie" – prin Hotărârea Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău din 29.01.2016 a fost admisă cererea ANRE și dispusă suspendarea licențelor titularului SRL "Dies-Tehnologie", după cum urmează: 1) licenței seria AA nr. 087094 din 01.04.2013 pentru genul de activitate importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei; 2) licenței seria AA nr. 087074 eliberată la 06.12.2012 pentru genul de activitate comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare certificate; 3) licenței seria AA nr. 087073 eliberată la 06.12.2012 pentru genul de activitate comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare certificate.

Ca urmare a exercitării căii de apel de către SRL "Dies-Tehnologie", procesul judiciar respectiv, în privința a două capete de cerere, a încetat din inițiativa titularului de licență, fiind depuse la ANRE cererile de retragere a două licențe: seria AA nr. 087074 eliberată la 06.12.2012 pentru genul de activitate

comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare certificate și seria AA nr. 087073 eliberată la 06.12.2012 pentru genul de activitate comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare certificate.

Cu referire la capătul de cerere de chemare în judecată în privința suspendării licenței seria AA nr. 087094 din 01.04.2013 pentru genul de activitate importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei, menționăm că prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 15 noiembrie 2016 a fost menținut în vigoare Hotărârea Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău din 29.01.2016. Decizia Curții de Apel Chișinău din 15 noiembrie 2016 devenită irevocabilă la 15 februarie 2017.

Astfel, întru executarea Hotărârii Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău din 29.01.2016, menținută în vigoare prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 15.11.2016, Licența titularului SRL „Dies-Tehnologie”, seria AA nr. 087094 din 01.04.2013 pentru genul de activitate importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei – a fost suspendată pe un termen de două luni de zile, începând cu 18.11.2016 până la 18.01.2017.

Cererea de chemare în judecată a titularului SRL „Dies Tehnologie” privind reluarea activității licențiate a fost respinsă prin Hotărârea Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău din 12 decembrie 2016 ca fiind neîntemeiată.

3. Procesul judiciar inițiat împotriva SRL „IALG Strășeni” a fost finalizat cu suspendarea licenței seria AA nr. 087106 din 18.05.2013 pentru comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile certificate, prin Hotărârea Judecătorei Rîșcani din 19 februarie 2016, definitivă și irevocabilă din 22.03.2016.

4. În privința procesului inițiat împotriva SRL „Sind Bad” - prin Hotărârea Judecătorei Rîșcani nr. 2-6841/2016 din 16.12.2016 a fost admisă cererea ANRE fiind suspendate licențele seria AA nr. 064772, eliberată la data de 24.02.2012 pentru genul de activitate „Comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei” și seria AA nr. 064788, eliberată la data de 21.04.2012 pentru genul de activitate „Comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare certificate”. Hotărârea Judecătorei Rîșcani nr. 2-6841/2016 din 16.12.2016 fiind contestată cu apel, care se află în curs de examinare la Căminul de Apel Chișinău.

Suplimentar este de relevat că, pe parcursul anului 2016 a fost finalizat procesul judiciar inițiat în anul 2015 împotriva SRL "Flaga Gaz" privind retragerea licenței. În rezultatul Încheierii Curții de Apel Chișinău din 13.04.2016 privind restituirea apelului companiei SRL „Flaga Gaz”, a devenit irevocabilă Hotărârea Judecătorei sect. Rîșcani din 24.08.2015 privind retragerea licenței SRL "Flaga-Gaz" seria AA nr. 064769 eliberată la 16.02.2012 pentru importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat.

Totodată, în curs de examinare în ordine de revizuire se află procesul judiciar inițiat de către ANRE împotriva SRL „Agrocom Oil” în anul 2015 cu privire la retragerea licențelor pentru activitatea de comercializare cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare și pentru activitatea de comercializare cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare.

În ceea ce privește procesele-verbale de constatare a contravențiilor menționăm că acestea au vizat sancționarea titularilor de licență și a persoanelor cu funcții de răspundere, pentru contravențiile prevăzute de art. 169 Cod Contravențional.

Activitățile specifice desfășurate în rezolvarea litigiilor s-au materializat în principal prin: pregătirea strategiei privind apărarea în fiecare cauză, redactarea actelor procedurale (de ex. cereri de chemare în judecată, referințe, concluzii scrise, căi de atac ordinare și extraordinare, etc.), reprezentarea în instanță a intereselor instituției, monitorizarea circuitului actelor procedurale emise în dosare.

9. Activitatea de control

În anul 2016 activitatea de control a fost în mare măsură marcată de Legea nr.18 din 04.03.2016 privind moratoriul asupra controlului de stat și Hotărârea Guvernului nr. 810/29.06.2016 cu privire la prelungirea moratoriului asupra controlului de stat pentru o perioadă de 3 luni.

Astfel, pe parcursul anului 2016, ANRE a realizat 5 misiuni de control cu ieșire la fața locului, la titularii de licențe din domeniile energiei electrice, termoficare, serviciul public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate și a pieței produselor petroliere. Din totalul celor 5 misiuni doar una a purtat caracter planificat, 4 misiuni au fost realizate inopinat, dintre care două în baza solicitărilor parvenite de la organele de urmărire penală și două la solicitarea nemijlocită a titularilor de licențe odată cu prezentarea cererii de majorarea tarifelor reglementate tabel nr.26 .

Tabelul 26. Activitatea de control/monitorizare, prescripții și decizii de suspendare/retragere în anul 2016

Domeniu	Total controale efectuate	inclusiv:		Decizii de suspendare a licenței	Prescripții emise
		planificate	inopinate		
Produse petroliere	1		1	1	33
Producerea energiei electrice și termice	3	1	2		3
Apă și canalizare	1		1		5
Furnizarea energiei electrice					1
Distribuția energiei electrice					1
Total	5	1	4	1	43

Sursa: Statistica ANRE

Controalele realizate au avut drept scop: verificarea conformării de către titularii de licențe la prevederile cadrului normativ privind respectarea structurii și modul de determinare a consumurilor, cheltuielilor și veniturilor reglementate, a principiului de eficiență maximă cu cheltuieli minime în cadrul achizițiilor de bunuri, lucrări și servicii, a consumurilor și cheltuielilor activității licențiate strict necesare și justificate, verificarea respectării actelor legislative și normative la

formarea și aplicarea prețurilor produselor petroliere principale, reieșind din prețurile de achiziție, consumurile și cheltuielile reale, strict necesare pentru importul și comercializarea acestora pe piața internă, precum și verificarea corectitudinii raportării veniturilor și cheltuielilor pe genurile de activități licențiate și alte activități ale întreprinderii.

În cadrul misiunilor de control realizate de către inspectorii ANRE sunt realizate următoarele sarcini:

- examinarea documentelor primare, a datelor evidenței sintetice și analitice, a rapoartelor financiare și statistice;
- analiza costului total reglementat al operatorului reieșind din procesul tehnologic, specificul și structura ramurii, prevederile S.N.C. privind costul de capital reglementat, cheltuieli operaționale reglementate: consumuri materiale, cheltuieli de întreținere, exploatare și reparație a rețelelor și altor mijloace fixe de producție, consumurile aferente retribuirii muncii personalului încadrat nemijlocit în activitatea reglementată, cheltuieli generale, administrative și comerciale.
- verificarea documentelor privind organizarea licitațiilor și a deciziilor comisiei privind determinarea câștigătorilor;
- examinarea contractelor încheiate cu antreprenorii privind procurarea mărfurilor, lucrărilor și serviciilor;
- studierea proceselor-verbale de executare a lucrărilor și serviciilor;
- examinarea realizării planului investițional aprobat de ANRE privind costurile și termenul de dare în exploatare a obiectivelor investiționale;
- formarea și aplicarea prețurilor produselor petroliere, reieșind din prețurile de achiziție, consumurile și cheltuielile reale, strict necesare pentru importul și comercializarea acestora pe piața internă, precum și verificarea corectitudinii raportării veniturilor și cheltuielilor pe genurile de activități licențiate și alte activități ne licențiate;
- analiza comparativă a costului mărfurilor, lucrărilor și serviciilor similare realizate de către alți agenți economici din sector.

În rezultatul controalelor realizate pe parcursul anului de referință, au fost stabilite încălcări ale prevederilor Legii nr.1525 din 19.02.1998 cu privire la energetică, Legii nr. 124 din 23.12.2009 cu privire la energia electrică, Legii nr. 92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, Legii nr. 303 din 13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare,

Legii nr. 461 din 30.07.2001 privind piața produselor petroliere, Hotărârii Consiliului de Administrație al Agenției nr.482 din 6 septembrie 2012 cu privire la aprobarea Metodologiei de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru energia termică livrată consumatorilor, Hotărârea ANRE nr. 741 din 18.12.2014 cu privire la aprobarea Metodologiei de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate și altor acte normative în vigoare.

Au fost identificate costuri ineficiente în cadrul achizițiilor de bunuri procurate prin intermediere, contractate lucrări și servicii la costuri majorate. Au fost depistate cazuri de efectuare a investițiilor înafara planului aprobat de către autoritatea de reglementare. În calculul tarifului au fost depistate cheltuieli ce nu se admit: uzura immobilizărilor corporale și necorporale finanțate din diferite proiecte, uzura immobilizărilor corporale obținute cu titlu gratuit, uzura calculată la mijloacele fixe de lux destinate confortului administrației întreprinderilor reglementate, cheltuieli ineficiente de exploatare a unor mijloace fixe, cheltuieli privind remunerarea muncii și alte cheltuieli neproductive. De asemenea, au fost depistate cazuri de majorare a cheltuielilor operaționale ale perioadelor prin reflectarea incorectă a costurilor legate de reparația capitală a mijloacelor fixe, care urmau a fi reflectate în evidență pe măsura calculării uzurii, conform termenului de exploatare a mijlocului fix. Au fost stabilite cazuri de nerespectare a obligației ținerii evidenței contabile separate pe tipuri de activități, ce a condus la majorarea cheltuielilor activității reglementate.

În urma controalelor efectuate Consiliul de Administrație al ANRE a aprobat Hotărârile: nr. 217/2016 din 17 august 2016 cu privire la rezultatele controlului activității licențiate desfășurate de către titularul licențelor SA „Termoelectrica” și întreprinderile fuzionate în perioada anilor 2013-2015; nr. 218/2016 din 17 august 2016 cu privire la rezultatele controlului activității licențiate desfășurate de către titularul licențelor SA „Apă - Canal Chișinău” pentru perioada anilor 2013-2015, nr. 231/2016 din 09 septembrie 2016 cu privire la rezultatele controlului activității licențiate desfășurate de către titularul „Sindbad” SRL pentru perioada anilor 2014-2015, nr. 275/2016 din 03.11.2016 cu privire la rezultatele controlului privind modalitatea de distribuție a agentului termic la imobilele amplasate în mun. Bălți, str. Conev 13 și 30, str. 31 august 57 și str. Pușkin 10.

Activitatea de monitorizare și control al ANRE a avut ca rezultat suspendarea licenței unui titular emiterea a 43 de prescripții privind lichidarea

încălcărilor depistate, precum și micșorarea cheltuielilor întreprinderilor la stabilirea tarifelor.

10. Executarea Bugetului

1. Bilanțul executării bugetului la 31.12.2016

Tabelul 27.

mii lei

	La început de an	La sfârșit de an	
		până la închiderea anuală	după închiderea anuală
Active nefinanciare:			
Mijloace fixe	5520,4	5909,0	5909,0
Uzura mijloacelor fixe	2609,8	2988,4	2988,4
Valoarea de bilanț a mijloacelor fixe	2910,5	2920,6	2920,6
Stocuri de materiale circulante	207,3	340,3	340,3
Total active nefinanciare	3117,8	3260,9	3260,9
Active financiare:			
Mijloace bănești	7039,9	11367,1	11367,1
Creanțe ale instituțiilor	11220,7	8299,9	8299,9
Diferența de curs valutar	-	10,3	-
Total active financiare	18260,6	19677,3	19667,0
Total ACTIV:	21378,4	22938,2	22927,9
Datorii			
Alte datorii ale instituțiilor	335,8	44,2	44,2
Total datorii	335,8	44,2	44,2
REZULTATE			
Rezultatul financiar al instituției			
Rezultatul financiar al	-	1851,3	-

instituției din anul curent			
Rezultatul financiar al instituției din anii precedenți	21042,7	21042,7	22883,7
Total Rezultatul financiar al instituției	21042,7	22894,0	22883,7
Total pasiv	21378,5	22938,2	22927,9

11. Cooperarea internațională

La nivel internațional, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică cooperează activ cu autoritățile de reglementare din vecinătate și, de asemenea, cu reglementatorii din statele membre ale Uniunii Europene. În general, majoritatea formelor de cooperare se realizează prin intermediul diverselor asociații de reglementatori la nivel european și regional la care ANRE este parte.

Astfel, în anul 2016, reprezentanții ANRE au participat la ședințele de lucru a Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice și la grupurile de lucru din cadrul aceleiași organizații: EWG (Grupul de lucru pentru electricitate); PEGI (Proiectele Comunității Energetice de Interes Comun); GWG (Grupul de lucru pentru gaze naturale); forumuri organizate de Comunitatea Energetică etc. Adicional, ca urmare a participării active la lucrările grupurilor de lucru, reprezentantul ANRE, Elena Stratulat a fost numită în calitate de Președinte a grupului de lucru pentru gaze naturale (GWG).

De asemenea, în anul 2016, reprezentanții ANRE, în calitate de membri, au participat la următoarele comisii și grupuri de lucru permanente din cadrul Asociației Regionale a Reglementatorilor din domeniul Energetic (ERRA): comisia pentru licențiere, comisia pentru tarife, comitetul directorilor, grupul de lucru pentru protecția consumatorilor și Adunarea Generală.

Un moment important înregistrat în anul 2016 ce presupune consolidarea relațiilor de cooperare cu instituțiile comunitare europene și a statelor membre UE, a fost marcat de obținerea calitatății de membru cu statut de observator în cadrul Consiliului Reglementatorilor Europeni în domeniul Energiei (CEER). La 8 noiembrie 2016, cu vot unanim, ANRE a fost admisă în cadrul acestei asociații. CEER este o asociație non-profit care reprezintă aproximativ 30 de autorități de reglementare europene. Agenția participă activ la evenimentele organizate de CEER, pentru a îmbunătăți condițiile de funcționare a sectoarelor reglementate, ceea ce permite o mai bună implementare și ajustare a legislației naționale cu directivele și regulamentele europene. Acest mod de cooperare constă în participarea la ședințele, grupurile de lucru și seminarele de instruire organizate în domeniul energiei electrice, gazelor naturale, separării pieței, protecției consumatorilor, servicii financiare. Aceste domenii abordează probleme și

provocări ca transparența și competitivitatea pieței, interconexiunile transfrontaliere, protecția consumatorilor, securitatea aprovizionării etc.

În domeniul reglementării Serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, ANRE continuă să participe activ la grupurile de lucru și evenimentele organizate de WAREG (Rețeaua Europeană de a Autorităților de Reglementare din domeniul Serviciului Public de Apă).

Rețeaua își organizează activitatea în două grupuri de lucru, care se ocupă cu dezvoltarea sectorului de apă: a) grupul de lucru de reglementare; b) grupul de lucru instituțional. Grupul de lucru de reglementare examinează și monitorizează implementarea analizei comparative (benckmarking) în domeniul reglementării sectorului de apă în diferite țări, evidențiind astfel indicatorii cheie necesari pentru această analiză și grupul de lucru instituțional vizează aspectele ce țin de suportabilitatea prețurilor pentru serviciile de apă.

Simultan promovării relațiilor multilaterale, ANRE, de asemenea, a acordat o atenție sporită și relațiilor bilaterale. Astfel, Agenția continuă relația de cooperare și parteneriat cu ANRE România, unde a participat la diverselor platforme de discuții stabilite între cele două instituții, subliniem importanța fluxului permanent de informații, documente și practici ce țin de reglementările elaborate anterior și buna aplicare a directivelor europene reflectate în mod special în pachetul III energetic.

Cu referință la sfera serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) din Republica Moldova și Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC) din România au încheiat la 24 mai 2016 un protocol de colaborare și parteneriat.

Obiectivul principal al protocolului constă în dezvoltarea și consolidarea relațiilor de colaborare tehnică, economică și administrativă între părți în sfera serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare din cele două țări. Documentul stabilește direcțiile și instrumentele de cooperare între părți, printre care consemnăm: instituirea unor consultări trimestriale pe probleme bilaterale, europene și regionale, de interes comun, organizarea reuniunilor anuale, la care vor fi discutate teme comune de actualitate din sectorul de alimentare cu apă și de

canalizare, acordarea de asistență reciprocă privind elaborarea actelor normative, conform aquis – ului comunitar, și de sprijin reciproc în vederea susținerii proiectelor Uniunii Europene din sectorul respective, etc.

În anul 2016 ANRE a continuat dialogul cu Asociația Națională a Comisiilor de Reglementare a Utilităților Publice din SUA (NARUC), parteneriat desfășurat sub egida Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Pe parcursul anului au fost organizate diverse evenimente cu participarea colegilor din Statele Unite, în special, cele trei platforme regionale de cooperare:

a) Inițiativa Reglementatorilor din Spațiul Mării Negre (*BSRI- Black Sea Regulatory Initiative*), care are drept obiectiv familiarizarea și implementarea celor mai bune practici pentru sporirea competitivității pe piața angro a energiei electrice;

b) Inițiativa de Cooperare a Reglementatorilor din Europa de Sud-Est (*SEE- South East Regulatory Bridge*), obiectivul principal fiind cooperarea și schimbul de informație privind sporirea competitivității pentru piața energiei electrice cu amănuntul;

c) Grupul de lucru cu privire la securitatea cibernetică, care are drept obiectiv prevenirea atacurilor cibernetice în sectorul energetic.

Pe plan intern, Agenția continuă să colaboreze cu principalii parteneri de dezvoltare ai Republicii Moldova după cum urmează: Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova, Agenția pentru Dezvoltare Internațională a SUA (USAID), Banca Europeană pentru Reconstrucții (BERD), Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, reprezentanțele diplomatice din Republica Moldova, Ambasada Suediei, etc.

Anexe

Anexa nr.1

Nr. de ord.	Denumirea titularilor de licență / Operatorilor		Unități de măsură	Investiții planificate aprobate de ANRE, (mii lei)	Investiții realizate aprobate de ANRE, (mii lei)
2014					
1	Operatorul sistemului de transport	Î.S. „Moldelectrica”	mii lei	42739,5	42167,3
2	Operatorul sistemului de distribuție	Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A.	mii lei	238152,0	238518,1
3		„RED Nord” S.A.	mii lei	82831,0	58008,9
4		S.A. „RED Nord-Vest” S.A.	mii lei	52215,1	49122,1
5	Furnizorul	Î.C.S. „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L.	mii lei	-	-
6		S.A. ”Furnizarea Energiei Electrice Nord”	mii lei	-	-
TOTAL			mii lei	415937,6	387816,4
2015					
1	Operatorul sistemului de transport	Î.S. „Moldelectrica”	mii lei	nu s fost aprobat	11977,0
2	Operatorul sistemului de distribuție	Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A.	mii lei	209787,0	148259,0
3		„RED Nord” S.A.	mii lei	79593,0	76534,8
4		S.A. „RED Nord-Vest” S.A.	mii lei	52658,85	46335,49
5	Furnizorul	Î.C.S. „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L.	mii lei	-	-
6		S.A. ”Furnizarea Energiei Electrice Nord”	mii lei	-	-
TOTAL			mii lei	342038,85	283106,29

Anexa. nr.2

Nr. de ord.	Denumirea titularilor de licență / Operatorilor		Unități de măsură	Investiții planificate aprobate de ANRE, (mii lei)	Investiții realizate aprobate de ANRE, (mii lei)
2016					
1	Operatorul sistemului de transport	Î.S.,„Moldelectrica”	mii lei	105766,7	-
2	Operatorul sistemului de distribuție	Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A.	mii lei	261142,0	-
3		„RED Nord” S.A	mii lei	79238,9	-
4		S.A. „RED Nord-Vest”S.A	mii lei	42664,17	-
5	Furnizorul	Î.C.S. „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L.	mii lei	1061,0	-
6		S.A. ”Furnizarea Energiei Electrice Nord”	mii lei	5746,16	-
TOTAL			mii lei	495618,93	-

Anexa nr.3

Nr. de ord.	Denumirea titularilor de licență / Operatorilor	Unități de măsură	Investiții planificate aprobate de ANRE, (mln. lei)	Investiții realizate aprobate de ANRE, (mln. lei)
Anul 2014				
1	SA „Moldovagaz”	mln. lei	1,41	1,48
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	268	22
2	Operatorul sistemului de transport SRL „Moldovatransgaz”	mln. lei	167,04	94,04
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	196	142
		km	14,750	6,400
3	Operatori ai sistemelor de distribuție (12 întreprinderi afiliate SA „Moldovagaz”)	mln. lei	57,6	72,16
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	10400	796
		Potențiali consumatori / Consumatori	821	857
		km	37,430	65,307
Total întreprinderi afiliate SA „Moldovagaz”		mln. lei	226,05	167,68
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	10864	960
		Potențiali consumatori / Consumatori	821	857
		km	52,180	71,707
Anul 2015				
1	Activitatea de furnizare a gazelor naturale (12 întreprinderi afiliate SA „Moldovagaz”)	mln. lei	3,73	3,26
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	254	46
2	Operatorul sistemului de transport SRL „Moldovatransgaz”	mln. lei	136,92	40,17
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	118	215
		km	11,500	0,000
3	Operatori ai sistemelor de distribuție (12 întreprinderi afiliate SA „Moldovagaz”)	mln. lei	70,64	49
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	8730	648
		Potențiali consumatori / Consumatori	725	368
		km	44,182	29,293
Total întreprinderi afiliate SA „Moldovagaz”		mln. lei	211,29	92,43
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	9102	909
		Potențiali consumatori / Consumatori	725	368
		km	55,682	29,293

Anexa nr.4

Nr. de ord.	Denumirea Operatorilor	Unități de măsură	Investiții planificate aprobate de ANRE, (mln. lei)
1	Activitatea de furnizare a gazelor naturale (SA „Moldovagaz”)	mln. lei	0,51
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	26
2	Operatorul sistemului de transport SRL „Moldovatransgaz”	mln. lei	91,87
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	39
		km	6
3	Operatori ai sistemelor de distribuție (12 întreprinderi afiliate SA „Moldovagaz”)	mln. lei	63,18
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	6411
		Potențiali consumatori / Consumatori	394
		km	12,416
Total întreprinderi afiliate SA „Moldovagaz”		mln. lei	155,56
		Proiecte de investiții / Obiecte de investiții	6476
		Potențiali consumatori / Consumatori	394
		km	18,416

Anexa nr.5

Evoluția serviciilor publice de alimentare cu apă în anii 2015-2016

Denumirea întreprinderilor	Volumul de apă captată, mii m ³		Volumul apei potabile procurate, mii m ³		Volumul de apă potabilă furnizată, mii m ³		Modificări, %	Volumul de apă tehnologică furnizată, mii m ³		Consumul tehnologic și pierderile de apă în sistemul public de alimentare cu apă, mii m ³	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016		2015	2016	2015	2016
S.A. "Apă-Canal Chișinău"	73043.2	76081.3	0.0	0.0	42189.6	43135.4	2.2	1367.2	1414.0	29407.2	31473.3
Î.M. "Regia Apă-Canal" Bălți	90.1	145.5	6528.6	8668.1	3993.5	3969.8	-0.6	0.0	0.0	2625.3	4844.6
Î.M. "Apă-Canal" Cantemir	170.9	194.9	0.0	0.0	121.4	128.8	6.1	0.0	0.0	32.7	67.2
Î.M. "Apă-Canal" Cahul	2287.4	2295.0	0.0	0.0	1074.1	1056.6	-1.6	0.0	0.0	1213.3	1238.6
Î.M. "Apă-Canal" Ungheni	1958.4	1868.7	0.0	0.0	1313.5	1258.4	-4.2	0.0	0.0	644.9	609.7
Î.S.I. "Acva-Nord" Soroca	8128.0	10809.0	0.0	0.0	8016.0	10330.0	28.9	0.0	0.0	112.0	479.0
Î.M. "Regia Apă-Canal" Orhei	1312.7	1340.8	0.0	0.0	819.0	824.1	0.6	0.0	0.0	493.6	516.6
Î.M. "Apă-Canal" Vulcănești	244.5	254.1	0.0	0.0	123.7	132.5	7.1	0.0	1.2	117.9	151.2
S.C. "Amen-Ver" S.A. Hîncești	463.6	466.3	0.0	0.0	289.1	287.4	-0.6	0.0	0.0	174.5	178.9
Î.M. "Apă-Canal" Ștefan Vodă	194.0	195.0	0.0	0.0	139.0	138.2	-0.6	0.0	0.0	55.0	56.8
Î.M. "Apă-Canal" Telenești	192.6	214.8	0.0	0.0	94.0	95.0	1.1	0.0	0.0	98.6	119.7
Î.M. "Apă-Canal" Anenii Noi	545.6	533.4	0.0	0.0	284.1	282.8	-0.5	0.0	0.0	261.5	250.6
S.A. "Service-Comunale" Florești	698.2	685.8	12.1	12.5	445.6	453.3	1.7	0.0	0.0	264.7	245.0
Î.M. "Apă-Canal" Căușeni	384.7	384.0	0.0	0.0	235.1	235.3	0.1	0.0	0.0	149.6	148.7
Î.M. "Apă-Canal" Taraclia	275.7	309.0	0.0	0.0	202.0	210.0	4.0	0.0	0.0	73.7	99.0
Î.M. "Apă-Canal" Drochia	749.5	694.1	0.0	0.0	342.3	330.5	-3.5	0.0	0.0	407.2	363.6
Î.M. "Apă-Termo" Ceadăr-Lunga	456.1	485.6	0.0	0.0	300.5	297.9	-0.9	0.0	0.0	155.6	187.7
S.A. "Regia Apă-Canal Soroca"	0.0	0.0	1339.7	1493.6	694.9	700.9	0.9	0.0	0.0	644.8	792.7
Î.M. "Gospod. Comunală Rîșcani"	311.9	335.1	0.0	0.0	214.4	206.9	-3.5	0.0	0.0	97.5	128.2
Î.M. "Apă - Canal" Leova	316.5	332.0	0.0	0.0	212.7	216.2	1.6	0.0	0.0	103.8	115.8
Î.M. "RCL" Cricova	445.3	435.1	0.0	0.0	255.4	259.1	1.4	0.0	0.0	189.9	176.0
Î.M. "Apă - Canal Ocnîța"	88.9	83.4	0.0	0.0	62.0	64.7	4.4	0.0	0.0	26.9	19.2
Î.M.D.P. "Apă - Canal" Singerei	440.1	412.9	0.0	0.0	266.6	242.6	-9.0	0.0	0.0	173.5	170.3
Î.M. "GCL" Briceni	172.4	183.6	0.0	0.0	119.7	129.0	7.8	0.0	0.0	52.7	54.6
Î.M. "DPGCL Fălești"	453.3	432.4	0.0	0.0	260.8	253.4	-2.8	0.0	0.0	192.5	179.0
Î.M. "Servicii Publice" Cimișlia	346.2	321.1	0.0	0.0	164.6	154.2	-6.3	0.0	0.0	181.6	166.9
Î.M. "SU - Canal" Comrat	1263.6	1371.4	0.0	0.0	408.8	444.5	8.7	0.0	0.0	559.8	924.0
Î.M. "Servicii Com.Loc." Rezina	519.0	466.6	0.0	0.0	242.8	237.3	-2.3	0.0	0.0	276.9	229.1
Î.M. "Comunservic" Criuleni	355.1	380.2	0.0	0.0	154.2	158.7	2.9	0.0	0.0	200.9	221.5
Î.M. "Gospod.Com.Loc." Călărași	538.8	421.4	0.0	0.0	254.8	248.2	-2.6	0.0	0.0	284.0	173.1
Î.M. "AQUA Basarabeasca"	176.8	182.5	0.0	0.0	112.2	104.4	-7.0	0.0	0.0	64.6	78.1
Î.M. "SC Glodeni"	0.0	21.5	155.9	179.7	124.0	130.7	5.4	0.0	0.0	31.8	61.7
SRL "Făclia" Cimișlia	306.2	304.8	0.0	0.0	240.2	235.9	-1.8	0.0	7.1	12.6	66.3

Î.M. "Apa Canal" Strășeni	648.4	883.9	0.0	0.0	302.1	326.9	8.2	0.0	0.0	347.1	557.0
Î.M. "Apa Canal" Edineț	1659.9	1220.2	0.0	0.0	392.5	285.5	-27.3	0.0	0.0	1267.4	934.7
S.A. "Apa Canal Nisporeni"	0.0	163.2	0.0	0.0	0.0	76.4	0.0	0.0	0.0	0.0	86.8
S.A. "Apa Canal Basarabasca"	0.0	51.1	0.0	0.0	0.0	21.5	0.0	0.0	0.0	0.0	29.6

Anexa nr.6

Tabelul nr. 14. Evoluția volumelor serviciului public de canalizare în anii 2015-2016

Denumirea întreprinderilor	Volumul apelor uzate deversate în rețelele publice de canalizare, mii m ³		Modificări, %
	anul 2015	anul 2016	
S.A. "Apă-Canal Chișinău"	39 516.9	40 504.7	2.5
Î.M. "Apă-Canal" Cantemir	71.2	67.2	-5.7
SRL Glorin Inginering	7 666.4	7 653.6	-0.2
Î.M. "Apă-Canal" Cahul	756.9	742.3	-1.9
Î.M. "Apă-Canal" Ungheni	829.3	816.0	-1.6
Î.M. "Regia Apă-Canal" Orhei	801.5	760.5	-5.1
Î.M. "Apă-Canal" Vulcănești	42.6	45.0	5.6
S.C. "Amen-Ver" S.A. Hîncești	187.6	188.0	0.2
Î.M. "Apă-Canal" Ștefan Vodă	96.5	96.3	-0.2
Î.M. "Apă-Canal" Telenești	114.7	111.5	-2.8
Î.M. "Apă-Canal" Anenii Noi	127.0	127.1	0.1
S.A. "Service-Comunale" Florești	214.4	222.7	3.9
Î.M. "Apă-Canal" Căușeni	145.7	148.7	13.7
Î.M. "Apă-Canal" Taraclia	109.6	110.7	1.0
Î.M. "Apă-Canal" Drochia	241.7	238.6	-1.3
Î.M. "Apă-Termo" Ceadîr-Lunga	177.5	195.1	9.9
S.A. "Regia Apă-Canal Soroca"	475.1	469.0	-1.3
Î.M. "Gospodăria Comunală Rîșcani"	95.2	101.9	7.0
Î.M. "Apă - Canal" Leova	98.0	106.6	8.8
Î.M. "RCL" Cricova	195.6	191.1	-2.3
Î.M. "Apă - Canal Ocnîța"	48.3	48.4	0.2
Î.M.D.P. "Apă - Canal" Sîngerei	104.6	105.8	1.1
Î.M. "GCL" Briceni	114.6	116.8	1.9
Î.M. "DPGCL Fălești"	157.0	158.8	1.1
Î.M. "Servicii Publice" Cimișlia	0.0	0.0	0.0
Î.M. "SU - Canal" Comrat	357.3	125.0	-65.0
Î.M. "Servicii Com.Loc." Rezina	196.1	190.5	-2.9

Î.M. "Comunservice" Criuleni	85.7	76.1	-11.2
Î.M. "Gospod.Com.Loc."Călărași	407.5	406.0	-0.4
Î.M. "SC Glodeni"	91.9	86.8	-5.5
SRL "Făclia" Cimișlia	196.1	100.0	-49.0
Î.M. "Apa Canal" Strășeni	170.6	176.2	3.3
Î.M. "Apa Canal" Edineț	238.2	224.6	-5.7
S.A. "Apa Canal" Nisporeni	...	58.3	0.0
Î.M. "Apa Canal" Basarabasca	...	49.6	0.0

Anexa nr.7

Tabelul nr. 15. Dinamica structurii rețelelor de alimentare cu apă și canalizare în anii 2015-2016

Denumirea întreprinderilor	Sistemele de alimentare cu apă			Sistemele de canalizare		
	Lungimea apeductelor și rețelelor de alimentare cu apă, km			Lungimea totală a rețelelor de canalizare, km		
	anul 2015	anul 2016	Modificări,%	anul 2015	anul 2016	Modificări,%
S.A. "Apă-Canal Chișinău"	1910.3	1923.0	0.7	1102.4	1104.2	0.2
I.M. "Regia Apă-Canal" Bălți	250.1	250.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Î.M. "Apă-Canal" Cantemir	56.4	56.4	0.0	10.8	10.8	0.0
SRL Glorin Inginering	0.0	0.0	0.0	151.2	151.2	0.0
Î.M. "Apă-Canal" Cahul	103.6	103.6	0.0	51.5	51.5	0.0
Î.M. "Apă-Canal" Ungheni	136.0	136.0	0.0	66.0	66.0	0.0
Î.S.I. "Acva-Nord" Soroca	73.7	73.7	0.0	0.0	0.0	0.0
Î.M. "Regia Apă-Canal" Orhei	292.0	292.0	0.0	96.6	96.6	0.0
Î.M. "Apă-Canal" Vulcănești	46.0	46.0	0.0	17.6	17.6	0.0
S.C. "Amen-Ver" S.A. Hîncești	121.8	133.0	9.2	26.7	26.7	0.0
Î.M. "Apă-Canal" Ștefan Vodă	45.8	45.8	0.0	24.6	24.6	0.0
Î.M. "Apă-Canal" Telenești	23.2	25.2	8.6	14.8	14.8	0.0
Î.M. "Apă-Canal" Anenii Noi	69.9	69.9	0.0	93.4	93.4	0.0
S.A. "Service-Comunale" Florești	288.6	288.6	0.0	39.9	39.9	0.0
Î.M. "Apă-Canal" Căușeni	94.2	94.2	0.0	44.9	44.9	0.0
Î.M. "Apă-Canal" Taraclia	57.8	57.8	0.0	13.4	13.4	0.0
Î.M. "Apă-Canal" Drochia	70.5	70.5	0.0	45.5	45.5	0.0
Î.M. "Apă-Termo" Ceadîr-Lunga	160.5	160.5	0.0	83.6	83.6	0.0
S.A. "Regia Apă-Canal Soroca"	75.3	75.3	0.0	53.4	53.4	0.0
Î.M. "Gospod. Comunală Rîșcani"	58.1	58.1	0.0	20.7	20.7	0.0
Î.M. "Apă - Canal" Leova	41.6	41.6	0.0	24.2	24.2	0.0
Î.M. "RCL" Cricova	22.9	22.9	0.0	11.1	11.1	0.0
Î.M. "Apă - Canal Ocnîța"	35.4	35.4	0.0	4.6	4.6	0.0
Î.M.D.P. "Apă - Canal" Sîngerei	50.5	50.5	0.0	9.4	10.9	16.0
Î.M. "GCL" Briceni	47.1	47.1	0.0	30	30.0	0.0
Î.M. "DPGCL Fălești"	41.9	44.7	6.7	31.8	31.8	0.0
Î.M. "Servicii Publice" Cimișlia	46.3	46.3	0.0	4.0	4.0	0.0
Î.M. "SU - Canal" Comrat	122.2	122.2	0.0	16.4	16.4	0.0
Î.M. "Servicii Com.Loc." Rezina	35.0	35.0	0.0	26.0	26.0	0.0
Î.M. "Comunservice" Criuleni	53.0	53.0	0.0	24.0	24.0	0.0

Î.M. "Gospod.Com.Loc."Călărași	64.0	64.0	<i>0.0</i>	44.7	44.7	<i>0.0</i>
Î.M. "AQUA Basarabasca"	24.0	24.0	<i>0.0</i>	0.0	0	<i>0.0</i>
Î.M. "SC Glodeni"	34.9	34.9	<i>0.0</i>	18.2	18.2	<i>0.0</i>
SRL "Făclia" Cimișlia	82.4	95.7	<i>16.1</i>	43.6	43.6	<i>0.0</i>
Î.M. "Apa Canal" Strășeni	82.0	82.0	<i>0.0</i>	42.1	42.1	<i>0.0</i>
Î.M. "Apa Canal" Edineț	118.2	118.2	<i>0.0</i>	52.7	52.7	<i>0.0</i>
S.A. "Apă Canal Nisporeni"	...	118.6	-	...	6.8	-
S.A. "Apă Canal Basarabasca"	...	34.6	-	...	16.3	-

Anexa nr. 8

Programul de reglementări al ANRE pentru perioada 2016-2018

No	Denumirea reglementării	Sector	Statut	Termen de elaborare a proiectului	
				An	Tr im.
Sectorul Energiei Electrice					
1.	Desemnarea furnizorului serviciului universal	E	Hotărîre	2016	T3
2.	Desemnarea furnizorului de ultimă opțiune	E	Hotărîre	2016	T3
3.	Aprobarea listei serviciilor și a lucrărilor ce pot fi externalizate de către titularii de licență din sectorul energiei electrice	E	Hotărîre	2016	T3
4.	Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice	E	Act nou	2016	T3
5.	Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor pentru serviciul de distribuție a energiei electrice	E	Modificare act existent	2016	T3
6.	Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate de furnizare a energiei electrice	E	Modificare act existent	2016	T3
7.	Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciile auxiliare prestate de către operatorii de sistem din sectorul electroenergetic	E	Act nou	2016	T3
8.	Regulamentul privind calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice	E	Act nou	2016	T3
9.	Regulamentul privind sistemul de informații în a căror bază titularii de licențe prezintă rapoarte Agenției	E	Act nou	2016	T4
10.	Regulamentul privind accesul la rețelele electrice de transport pentru schimburile transfrontaliere și gestionarea congestiilor	E	Act nou	2016	T4

11	Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a prețurilor reglementate pentru energia electrică furnizată de furnizorul central de energie electrică	E	Act nou	2016	T4
12	Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a prețurilor reglementate pentru energia electrică și energia termică produsă de centralele electrice de termoficare urbane	E	Act nou	2017	T1
13	Regulamentul privind dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție	E	Act nou	2017	T2
14	Metodologia de calculare a tarifului reglementat pentru operarea sistemului de distribuție închis	E	Act nou	2017	T2
15	Regulamentul privind sistemele de distribuție închise	E	Act nou	2017	T2
16	Certificarea operatorului sistemului de transport al energiei electrice	E	Hotărîre	2017	T3
17	Regulamentul cu privire la furnizarea energiei electrice	E	Act nou	2017	T3
18	Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice	E	Act nou	2017	T3
19	Normele tehnice ale rețelelor electrice	E	Modificare act existent	2017	T3
20	Regulamentul cu privire la dirijarea prin dispecerat a sistemului electroenergetic	E	Act nou	2017	T4
21	Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul de operare a pieței energiei electrice	E	Act nou	2018	T1
22	Regulile pieței energiei electrice	E	Act nou	2018	T2
23	Metodologia de calculare a plăților pentru prestarea serviciilor de echilibrare	E	Act nou	2018	T2
24	Codul rețelelor electrice	E	Act nou	2018	T3
25	Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a prețurilor reglementate pentru energia electrică furnizată de furnizorul serviciului universal și de furnizorul de ultimă opțiune	E	Act nou	2018	T4
26	Eliberarea licențelor	E	Hotărîre		
27	Eliberarea autorizațiilor		Hotărîre		

		E			
Sectorul Gazelor Naturale					
1.	Desemnarea furnizorului care va avea obligația de serviciu public de a furniza gaze naturale consumatorilor finali	N	Hotărâre	16	20 T3
2.	Desemnarea furnizorului de ultimă opțiune	N	Hotărâre	16	20 T3
3.	Desemnarea operatorului sistemului de transport pentru elaborarea proiectului codului rețelelor de gaze naturale	N	Hotărâre	16	20 T3
4.	Aprobarea listei serviciilor și a lucrărilor ce pot fi externalizate de către titularii de licență din sectorul gaze naturale	N	Hotărâre	2016	T3
5.	Metodologia de calculare și aplicare a tarifelor reglementate	N	Modificare act existent	16	20 T3
6.	Desemnarea operatorului sistemului de transport care va elabora și prezenta Agenției pentru aprobare proiectul Regulamentului privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor.	N	Hotărâre	16	20 T3
7.	Regulamentul privind sistemul de informații în a căror bază titularii de licențe prezintă rapoarte Agenției	N	Act nou	16	20 T4
8.	Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciile auxiliare prestate de către operatorul sistemului de transport și de către operatorul sistemului de distribuție.	N	Act nou	16	20 T4
9.	Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor.	N	Act nou	16	20 T4
10.	Desemnarea operatorului sistemului de transport responsabil de elaborarea și prezentarea spre aprobare Agenției a Regulamentului privind rețelele de gaze naturale	N	Hotărâre	16	20 T4
11.	Desemnarea operatorului sistemului de transport responsabil de elaborarea și prezentarea Agenției spre aprobare a Regulamentului privind	N	Hotărâre	17	20 T1

	racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale				
12	Regulamentul privind dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale	N	Act nou	17	20 T2
13	Metodologia de calculare a tarifului pentru operarea sistemului de distribuție închis	N	Act nou	17	20 T2
14	Regulamentul privind sistemul de distribuție închis	N	Act nou	17	20 T2
15	Regulamentul de furnizare a gazelor naturale	N	Act nou	17	20 T3
16	Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale	N	Act nou	17	20 T3
17	Regulamentul privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale	N	Act nou	17	20 T3
18	Regulamentul privind rețelele de gaze naturale	N	Modificarea act existent	17	20 T3
19	Certificarea operatorului sistemului de transport al gazelor naturale	N	Hotărâre	017	2
20	Regulile pieței gazelor naturale	N	Act nou	18	20 T2
21	Metodologia de calculare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale	N	Act nou	18	20 T2
22	Regulamentul privind depozitul de stocare	N	Act nou	18	20 T3
23	Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de stocare a gazelor naturale	N	Act nou	18	20 T4
24	Regulamentul privind accesul la depozitele de stocare și referitor la gestionarea congestiilor	N	Act nou	18	20 T4
25	Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție al gazelor naturale	N	Act nou	18	20 T4
26	Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a prețurilor reglementate pentru furnizarea de ultimă opțiune și pentru furnizarea gazelor naturale anumitor categorii de consumatori finali în contextul obligației de serviciu public	N	Act nou	18	20 T4
27	Desemnarea operatorului		Hotărâre		20 T4

	depozitul de stocare responsabil de elaborarea și prezentarea Agenției spre aprobare a modelului contractului pentru prestarea serviciului de stocare și a proiectului regulamentului privind depozitul de stocare, specific activității proprii	N		18	
28	Desemnarea operatorului depozitului de stocare obligat să elaboreze și să prezinte Agenției pentru aprobare proiectul Regulamentului privind accesul la depozitele de stocare și referitor la gestionarea congestiilor	N	Hotărîre	18	20 T4
29	Eliberarea licențelor	N	Hotărîre		
30	Eliberarea autorizațiilor	N	Hotărîre		
Sectorul Energiei Regenerabile					
1.	Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a prețurilor plafon și tarifelor pentru energia electrică produsă din surse regenerabile.	R	Act nou	16	20 T4
2.	Regulamentul privind garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie.	R	Modific are act existent	16	20 T4
3.	Clauzele obligatorii ale contractului pentru achiziționarea energiei electrice, a energiei termice produse din surse regenerabile și a biocarburantului;	R	Hotărîre	16	20 T4
Sectorul Energiei Termice					
1.	Regulament cu privire la garanția de origine pentru energia electrică produsă în regim de cogenerare de înaltă eficiență	T	Act nou	16	20 T3
2.	Regulamentul privind furnizarea energiei termice	T	Act nou	16	20 T3
3.	Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru energia termică livrată consumatorilor	T	Modific are act existent	17	20 T1
Piața Produselor Petroliere					
	Metodologia formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere	P	Modific are act existent	16	20 T3

Sectorul de alimentare cu apă și de canalizare						
	Regulamentul privind indicatorii de calitate a serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare	C	Act nou	16	20	T3
Multisectorial						
1.	Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor	S	Act nou	16	20	T3
2.	Regulamentul privind procedurile de achiziție a bunurilor, lucrărilor și serviciilor utilizate în activitatea titularilor de licențe din sectorul electroenergetic, termoeenergetic, gazelor naturale și a operatorilor sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare;	S	Act nou	16	20	T3
3.	Regulamentul privind procedurile de prezentare și de examinare a cererilor titularilor de licențe privind prețurile și tarifele reglementate	S	Act nou	16	20	T3
4.	Regulamentul privind modul de monitorizare de către Agenție a programelor de conformitate	S	Act nou	17	20	T2

Legendă:

AC - Apă și Canalizare ET - Energie Termică
 EE - Energie Electrică GN - Gaze Naturale
 ER - Energie Regenerabilă MS - Multisectorial

PP- Produse Petroliere

Anexa nr.9

Lista producătorilor de energie regenerabilă care au obținut tarif în 2016

Nr. Crt.	Producători	Capacitate instalată, kW
1	S.R.L. „Vin Select”	200
2	S.R.L. „Opal Succes”	20
3	S.R.L. „ASA Business”	14
4	Î.P. „Incubatorul de Afaceri Sîngerei”	13,5
5	S.R.L. „Nilcom Prim”	15
6	G.T. „Ocară Ștefan Dumitru”	10,5
7	S.R.L. „Slavon Pavlon”	10,3
8	S.R.L. „Amfion-Prim”	25
9	S.R.L. „Colizeii Vechi”	40
10	S.R.L. „Colizeii Vechi”	60
11	S.R.L. „Colizeii Vechi”	145
12	S.R.L. „Graf-M și A”	10,1
13	Î.I. „Andrieș Sîrcu”	16
14	S.R.L. „Goloseevo”	15
15	S.R.L. „Mihailorina-Com”	10
16	S.R.L. „G&G Wind”	1200
17	S.R.L. „Tasotilex”	17